

บทที่ 8

สนามทฤษฎีสัมพันธขององค์กรในระดับประเทศ

8.1. ความนำ

โครงการโรงไฟฟ้าหินกรูดและบ่อนอก แม้เป็นโครงการที่ดำเนินงานโดยบริษัทเอกชนแต่ก็ถือว่าเป็นโครงการพัฒนาขนาดใหญ่ตามนโยบายของรัฐ เช่นเดียวกับโครงการขนาดใหญ่ อื่นๆของรัฐ ที่เกิดขึ้นในช่วงที่เรียกกันว่า “ยุคเร่งพัฒนา” (ฉันทนา บรรพศิริโชติ : 20) ซึ่งเริ่มต้นพร้อมๆ กันกับ “ยุคธุรกิจการเมือง”¹ ตั้งแต่ต้นทศวรรษ 2530 และสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน จากประสบการณ์ของขบวนการชาวบ้านด้านสิ่งแวดล้อมที่ผ่านมา จะเห็นว่า ความขัดแย้งทางสังคมใน “ยุคเร่งพัฒนา” บวก “ยุคธุรกิจการเมือง” มักจะเป็นความขัดแย้งในเรื่องการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ระหว่างอำนาจไครภาคี (นักธุรกิจ-นักการเมือง-ข้าราชการ) กับภาคประชาชน ซึ่งเห็นได้จากความขัดแย้งในเรื่องโครงการโรงไฟฟ้าหินกรูดและบ่อนอกด้วยเช่นกัน

บทนี้ มีวัตถุประสงค์ที่จะชี้ให้เห็นถึง “ตัวละคร” ในกระบวนการความขัดแย้งดังกล่าว เพื่อที่จะนำไปพิจารณาเงื่อนไขเชิงความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรในระดับประเทศ ที่มีผลต่อกระบวนการระดมทรัพยากรของกลุ่มชาวบ้านกรูดและบ่อนอก จึงพิจารณาบุคคล หน่วยงาน และองค์กรที่ประกอบด้วยเครือข่ายผลประโยชน์ในกรณีโครงการโรงไฟฟ้าหินกรูดและบ่อนอก ซึ่งเป็นส่วนสำคัญของระบบความขัดแย้งในขบวนการคัดค้านโครงการสร้างโรงไฟฟ้าหินกรูดและบ่อนอก ซึ่งมีดังนี้

- เครือข่ายนักการเมืองและนักธุรกิจใน โครงการโรงไฟฟ้าหินกรูดและบ่อนอก
- กลุ่มเทคโนโลยีด้านพลังงาน
- กรมเจ้าท่า สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม และกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม
- การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย(กฟผ.)
- กลุ่มนักวิชาการที่รับจ้างบริษัท

ในบทนี้ ยังพิจารณาบุคคล หน่วยงาน และองค์กรที่เชื่อมต่อกับกลุ่มชาวบ้านกรูดและบ่อนอก องค์กรเหล่านี้ถือว่าเป็นส่วนสำคัญของระบบพันธมิตรในขบวนการคัดค้านโครงการสร้างโรงไฟฟ้าหินกรูดและบ่อนอกซึ่งมีดังนี้

- กลุ่มส.ว.สายประชาชน
- คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
- องค์กรพัฒนาเอกชน(เอ็นจีโอ) และองค์กรประชาชน
- กลุ่มนักวิชาการ
- ประชาชนทั่วไปที่สนใจปัญหาของโครงการโรงไฟฟ้าหินกรูดและบ่อนอก

นอกจากองค์กรในระบบความขัดแย้งและระบบพันธมิตร ในสนามพหุสัมพันธ์ขององค์กร ยังมีองค์กร กลุ่ม เครือข่าย และบุคคลอื่นๆ ที่มีบทบาทสำคัญในกระบวนการความขัดแย้ง ซึ่งก็นำมาพิจารณาในบทนี้ด้วย องค์กรในส่วนนี้มีดังนี้

- กลุ่มคนเดือนตุลาคมในภาครัฐบาล
- กลุ่มผลประโยชน์ด้านก๊าซธรรมชาติ

8.2. เครือข่ายนักการเมือง ข้าราชการและนักธุรกิจในการโครงการโรงไฟฟ้าหินกรูดและบ่อนอก

8.2.1. นักการเมืองและนักธุรกิจ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการโรงไฟฟ้าหินกรูด

ส่วนโรงไฟฟ้าหินกรูด มีนายอานันท์ ปันยารชุน² เป็นอดีตประธานบริษัทสหุเนี่ยนที่ประมูลโครงการได้ตั้งแต่แรก แต่ขายหุ้นออกไปให้บริษัทโตเมนจากญี่ปุ่น และทุนต่างชาติหลายชาติ

หลังจากเกษียณอายุจากกระทรวงการต่างประเทศ นายอานันท์ ปันยารชุน ได้เป็นรองประธานบริษัทสหุเนี่ยนตั้งแต่ปี 2522 ถึง 2533 และเป็นประธานบริษัทสหุเนี่ยนตั้งแต่ปี 2534 จนถึงปี 2545 มีชื่อเป็นผู้บริหารบริษัทต่าง ๆ รวม 5 บริษัทของกลุ่มสหุเนี่ยน และเป็นกรรมการบริษัท กรรมการที่ปรึกษา และที่ปรึกษาของบริษัทข้ามชาติต่างๆ อีก 5 บริษัท³ และได้ทำหน้าที่สำคัญในกลุ่มนักธุรกิจ เช่น ประธานสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย เป็นต้น นอกจากนั้นแล้วได้รับตำแหน่งเป็นนายกรัฐมนตรี 2 ครั้ง และทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาส่วนตัวของรัฐบาลนายชวน หลีกภัยอีกด้วย

นโยบายเปิดเสรีทางการจัดการพลังงานไฟฟ้าของประเทศไทยได้เริ่มในสมัยรัฐบาลที่นายอานันท์ ปันยารชุน เป็นนายกรัฐมนตรี (รัฐบาลอานันท์ ปันยารชุนชุดที่ 2) ในปี 2535 สพข. ได้เริ่มพิจารณาโครงการไอทีพี และรัฐบาลนายอานันท์ ปันยารชุนเป็นผู้ผลักดัน ต่อมาในเดือนพฤษภาคม 2537 ได้มีมติกรม.ไฟให้ใช้ระบบไอทีพี กฟผ.จึงได้เริ่มประกาศให้เอกชนเข้ามาลงทุน ในปี 2538 บริษัทสหุเนี่ยนของนายอานันท์ ปันยารชุนได้ก่อตั้งบริษัทผู้ถือหุ้นฯ และมีชื่อเป็นเจ้าของโครงการไอทีพีรายหนึ่ง และได้ชนะการประมูล⁴

นายอานันท์ ปันยารชุนยังมีความสัมพันธ์กับกลุ่มนักธุรกิจที่ถือว่า เป็นกลุ่มนักธุรกิจฝ่ายประชาชน ได้แก่ ชมรมนักธุรกิจเพื่อประชาธิปไตย และคณะกรรมการนักธุรกิจเพื่อสิ่งแวดล้อมแห่งประเทศไทย⁵ โดยเป็นผู้นำกลุ่มดังกล่าว นายอานันท์ ปันยารชุนถูกมองว่า เป็นผู้ซึ่งพยายามทำความเข้าใจปัญหาของชาวบ้านผู้ยากไร้ แต่เนื่องจากมีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการ โรงไฟฟ้าหินกรูดโดยเป็นประธานบริษัทสหุเนี่ยนฯ ไม่สามารถลอยตัวอยู่เหนือปัญหาความขัดแย้งที่บ้านกรูดได้ และไม่ว่าจะเป็นชมรมนักธุรกิจเพื่อประชาธิปไตยหรือชมรมนักธุรกิจเพื่อสิ่งแวดล้อม ล้วนแต่เกรงใจนายอานันท์ ปันยารชุนไม่ได้ออกมาเคลื่อนไหวสนับสนุนการคัดค้านของชาวบ้านกรูด(นักเคลื่อนไหวที่คัดค้านโครงการ โรงไฟฟ้าหินกรูด วันที่ 5 มกราคม 2545)

องค์กรอีกแห่งหนึ่งที่มีความสัมพันธ์กับนายอานันท์ ปันยารชุนก็คือ สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย คณะกรรมการสภาสถาบันแห่งนี้ มีบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการความขัดแย้งปัญหาโครงการ โรงไฟฟ้าหินกรูดและบ่อนอก ได้แก่ นายอานันท์ ปันยารชุนเป็นประธานสภา คร. เสนาะ อุณาอุล อดีตข้าราชการสภาพัฒนซึ่งว่ากันว่า เป็นผู้อุปถัมภ์ของนายปิยสวัสดิ์ อัมระนันทน์ เป็นรองประธาน นอกจากนั้น ยังมีนายศิววงศ์ จังคศิริ ผู้ใหญ่ของกฟผ.อยู่ในรายชื่อกรรมการด้วย

สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย สนับสนุนโครงการโรงไฟฟ้าหินกรูดโดยยกประเด็นกองทุนชดเชยผลกระทบสิ่งแวดล้อมของโรงไฟฟ้าหินกรูด ขึ้นมาเป็นมิติใหม่ของธุรกิจเมืองไทย โดยไม่ได้รู้ข้อเท็จจริงว่ากองทุนนี้มีที่มาอย่างไร⁷

ในปี 2539 บริษัทสหยูเนี่ยน ได้ขายหุ้นประมาณ 90% ของบริษัทยูเนี่ยนฯ ไปยังบริษัทของสหรัฐฯ ฟินแลนด์ และบริษัทโตเมนของญี่ปุ่น สหยูเนี่ยนซึ่งได้กำไรจากการขายหุ้นจึงได้อำนาจการบริหารของโครงการโรงไฟฟ้าหินกรูดของบริษัทยูเนี่ยนฯ ไปให้โตเมนผู้ถือหุ้นใหญ่ในตอนนี้ โตเมนได้ส่งตัวแทนมาเป็นประธานของบริษัทยูเนี่ยนฯ เพื่อก่อสร้างโครงการโรงไฟฟ้าหินกรูดต่อไป

บริษัทยูเนี่ยนฯ ที่โตเมนบริหารนั้น ได้รับ AP (Availability payment) แบบ Take or pay ในช่วงเวลา 25 ปี ตามสัญญาซื้อขายไฟฟ้าของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตฯ AP ประกอบด้วยเงินลงทุนระยะแรกและค่าตอบแทนลงทุน 19-20% เงินชดเชยอัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา ค่าบำรุงรักษาโรงไฟฟ้า ค่าบริหารการผลิตไฟฟ้าที่เปลี่ยนแปลงไปตามดัชนีราคาสินค้าผู้บริโภค และค่าประกันภัย และจะได้รับ EP (Energy payment) ในช่วง 25 ปีเช่นกัน EP เป็นค่าไฟฟ้า (ประกันว่าจะจ่ายอย่างน้อย 19-20%) ซึ่งจำนวนเงินดังกล่าวน่าจะถึง 75,000 ล้านบาท⁸ (กลุ่มศึกษาพลังงานทางเลือกเพื่ออนาคต วันที่ 20 พฤศจิกายน 2544) นอกจากนี้ โตเมนจะได้ผลกำไรจากการขายถ่านหินจากบริษัทที่ทำสัญญาและถ่านหินของตนเองให้ บริษัทยูเนี่ยนฯ ในระยะเวลา 25 ปีจะมีมูลค่า 400,000 ล้านบาท (MGR Online November 22, 2001)⁹

เมื่อบริษัทของสหรัฐฯ กับฟินแลนด์ถอนตัวไปแล้ว โตเมนจึงเชิญบริษัทซุน อิล็คทริกและบริษัทโตโยต้าทูโซที่เคยร่วมทุนกันมาก่อน โตเมนเองไม่สามารถตั้งตัวได้ถ้าหากกลุ่มโตโยต้าไม่เคยสนับสนุนมาก่อน การกู้เงินจากธนาคารพาณิชย์ของญี่ปุ่นต้องได้รับการรับรองจาก “โตโยต้า” ซึ่งเป็นธุรกิจดีเด่น โตโยต้ากับการไฟฟ้าซุนมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดโดยผ่านทางวงการธุรกิจในภาคซุนของญี่ปุ่นเพราะต่างเป็นธุรกิจขนาดใหญ่ เมื่อเดือนกรกฎาคม 2544 บริษัทยูเนี่ยนฯ เชิญชวนคณะกรรมการวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและการพลังงานวุฒิสภา ไปเที่ยวที่ญี่ปุ่น ว่ากันว่า ผู้ต้อนรับคณะกรรมการที่ญี่ปุ่น คือ บริษัทซุน อิล็คทริกและบริษัทโตโยต้าทูโซ

ในโครงการโรงไฟฟ้าหินกรูด กลุ่มโตโยต้าได้ประโยชน์เพราะจะให้ผลกำไรการขายถ่านหินของโตเมนกระจายไปทางโตโยต้าทูโซได้ ด้านบริษัทซุน นายฮิโรอากิ มาสุตะ ผู้ประสานงานเครือข่ายกลุ่มชาวบ้านที่คัดค้านโรงไฟฟ้าถ่านหินแห่งประเทศไทยญี่ปุ่น (วันที่ 24 พฤศจิกายน 2544) ได้อธิบายว่า “...บริษัทซุนได้ก่อสร้างโรงไฟฟ้าขนาดใหญ่ในญี่ปุ่นจนอิ่มตัวมาแล้ว จึงได้วางแผนมานานแล้วที่จะไปลงทุนในต่างประเทศ...” ในต้นปี 2544 ก่อนที่บริษัทซุนแถลงข่าวว่าจะเข้าร่วมโครงการโรงไฟฟ้าหินกรูด ธนาคาร ING ของเนเธอร์แลนด์ได้เสนอให้เงินกู้ต่อโครงการโรงไฟฟ้าหินกรูดซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับการที่บริษัทซุนได้ลงทุนในโครงการโรงไฟฟ้าหินกรูดผ่านทางกิจการลูกที่ได้จดทะเบียนในเนเธอร์แลนด์

เท่าที่ผ่านมา โตเมนได้ประสบความสำเร็จในการสร้างระบบสนับสนุนธุรกิจญี่ปุ่น โดยแทรกซึมผ่านทางสถานทูตญี่ปุ่น ธนาคารความร่วมมือระหว่างประเทศแห่งประเทศไทย (JBIC) และสื่อมวลชนของญี่ปุ่น¹⁰ และในด้านการเคลื่อนไหวกดดันโครงการภายในประเทศไทย โตเมนอาศัยนายท. สิทธิประศาสน์ผู้อำนวยการฝ่ายบริหารและประชาสัมพันธ์¹¹ และกลุ่มอดีตนักเคลื่อนไหวเดือนตุลาคม

บริษัทยูเนี่ยนฯ จ้างกลุ่มอดีตนักเคลื่อนไหวเดือนตุลาคม เป็นผู้ประสานงานเคลื่อนไหวมวลชน โดยเฉพาะประธานบริษัท ไร่ไว้วางใจกับผู้จัดการโรงไฟฟ้าหินกรูดซึ่งเป็นอดีตนักเคลื่อนไหวอย่างมาก (นาย โคอิชิ อาซึเตะ วันที่ 20 กรกฎาคม 2543) อดีตนักเคลื่อนไหววคนนี้ได้รับการแต่งตั้งเป็นผู้จัดการโรงไฟฟ้าหินกรูดตั้ง

แต่ปี 2542 ก่อนที่จะมีการทำประชาพิจารณ์ เป็นคนที่จบจากคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง หลัง จากได้ “เข้าป่า” ตั้งแต่ปี 2519 แล้วก็เข้าร่วมกับพรรคคอมมิวนิสต์ เป็นกำลังสำคัญคนหนึ่งในเขตคอมมิวนิสต์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ต่อมาได้เข้ามาพบกับทางราชการเมื่อวันที่ 18 มกราคม 2528 (สหายช่วง และ พ.อ. บัญชร ชาวาศิลปี 2540: 175-181) ตามนโยบายสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 66/2523 ในสมัยรัฐบาลเปรม และในช่วงที่ถูกคุมขังประมาณ 1 ปีกว่า ได้รู้จักกับพัน.อ. บัญชร ชาวาศิลปี¹² ซึ่งเป็นเจ้าของผลงานการยุติการต่อสู้ คิวอาวุธของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยภาคใต้ลงอย่างเป็นทางการเมื่อปี 2534 (สหายช่วง และ พ.อ. บัญชร ชาวาศิลปี 2540: 18-25)

ภายหลังที่ได้เข้ามาพบตัวแล้ว อดีตนักเคลื่อนไหวคนนี้ได้กลับบ้านที่จังหวัดระนอง และทำธุรกิจค้า ไม้ รับตำแหน่งเป็นเลขานุการชมรมนักธุรกิจชายแดนไทย-พม่า (ระนอง-ชุมพร) ซึ่งกำลังผลักดันให้เมือง ระนองเป็น “ประตูสู่อันดามัน” (สหายช่วง และ พ.อ. บัญชร ชาวาศิลปี 2540) และเข้ามาเป็นผู้จัดการบริษัท เจ้าพระยาค้าไม้ จำกัด ซึ่งเจ้าของเป็น พ.อ. ชวลิต ขงใจยุทธ ต่อมาได้ทำหน้าที่ติดต่อกับฝ่ายการเมืองในบริษัท กระเจกไทยอาสาฮี บริษัทแอร์คาร์โก บริษัทแอโรสเปสและอื่น ๆ มาตั้งแต่ปี 2531 (นายธงชัย สุวรรณวิหค วัน ที่ 25 กรกฎาคม 2544)

กลุ่มที่มีความผูกมัดกับผู้จัดการ โรงไฟฟ้าหินกรูด ก็คือ สหพันธ์นักศึกษา 14 จังหวัดภาคใต้ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ตั้งแต่ได้เข้ามาทำงานกับโรงไฟฟ้าหินกรูดแล้ว สหพันธ์นักศึกษา 14 จังหวัดภาคใต้ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ได้เคลื่อนไหวสนับสนุนโครงการ โรงไฟฟ้าหินกรูดมาโดยตลอด โดยเฉพาะเมื่อมี การประชุมฝ่ายสนับสนุนครั้งใหญ่ เช่น การประชุมเมื่อนายกรัฐมนตรีลงพื้นที่ ในวันที่ 24 มกราคม 2545 พวกนักศึกษาที่ถูกจ้างได้เข้าร่วมการประชุม นอกจากนั้นยังเคยส่งหนังสือสนับสนุนโครงการโรงไฟฟ้าหิน กรูดเมื่อมีการจัดทำประชาพิจารณ์ ในวันที่ 24-25 กุมภาพันธ์ 2543 (สหพันธ์นักศึกษา 14 จังหวัดภาคใต้ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ที่ ส.พ.ต. 001/2543 วันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2543) และส่งหนังสือถึงสถานเอกอัครราช ทูตญี่ปุ่นประจำประเทศไทย ธนาคารความร่วมมือระหว่างประเทศแห่งประเทศญี่ปุ่น (JBIC) และนายกรัฐมนตรีไทย พร้อมด้วยรายชื่อนักศึกษาจำนวน 2,500 ชื่อ (<http://www.tomen.co.jp/envirob/thai.htm>) นอกจาก นั้น ผู้จัดการโรงไฟฟ้าหินกรูดมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับผู้นำท้องถิ่นในเขตตำบลธงชัยบางคนเมื่อจ้างลูกสาว ของกำนันผู้ใหญ่บ้านเป็นเลขานุการส่วนตัว (ชาวบ้านฝ่ายคัดค้าน วันที่ 19 มกราคม 2545)

ผู้จัดการโรงไฟฟ้าหินกรูดก่อตั้งบริษัทเวสต์เทิร์น โฟกัส จำกัด ซึ่งเป็นบริษัทหนังสือพิมพ์ที่โดย เรียกอดีตนักเคลื่อนไหวที่เคยอยู่ในสายของตัวเองให้เข้ามาทำงานด้วยกัน เป็นกลไกการประชาสัมพันธ์โครงการ โรงไฟฟ้าหินกรูดอย่างชัดเจน

ปัจจุบันนี้ บริษัทเวสต์เทิร์น โฟกัส จำกัด ออกหนังสือพิมพ์สองฉบับ ได้แก่ หนังสือพิมพ์ “ภาคใต้” (ตั้งแต่ปี 2543) และหนังสือพิมพ์ “เวสต์เทิร์น โฟกัส” ซึ่งจำหน่ายในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์เพื่อโจมตีกลุ่มผู้ คัดค้านโรงไฟฟ้าหินกรูด และประชาสัมพันธ์ความดีงามของโครงการ โรงไฟฟ้าหินกรูด เมื่อมีเหตุการณ์ สำคัญๆ เช่น การปะทะกันระหว่างชาวบ้านกับทีมวิศวกรของบริษัทยูเนียนฯ เมื่อวันที่ 27 กันยายน 2544 บริษัทเวสต์เทิร์น โฟกัส จัดส่งทีมข่าวพิเศษไปพื้นที่และทำฉบับพิเศษเพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ของบริษัท ยูเนียนฯ ได้แก่ ฉบับพิเศษ “เหตุเกิดที่บ้านกรูด” (n.d. (2544)) และฉบับพิเศษ “วิวาทะปัญหาพลังงาน แฉใคร หมกเม็ด?” (n.d.(2545))

บริษัทเวสต์เทิร์น โฟกัส มีคณะที่ปรึกษาประกอบด้วยเพื่อนพี่น้องของผู้จัดการ โรงไฟฟ้าหินกรูดได้ แก่ พล.อ. พัลลภ ปิ่นมณี พล.อ. บัญชร ชาวาศิลปี นายมนู สิทธิประศาสน์ นายอมร อมรรัตนานนท์ ฯลฯ ดัง

ได้กล่าวมาแล้ว พล.อ. บัญชร ชลาตศิลป์ เป็นคนสนิทกับผู้จัดการ โรงไฟฟ้าหินกรูด ตั้งแต่ปี 2529 และเป็นบุคคลที่ดูแลสนับสนุนผู้จัดการ โรงไฟฟ้าหินกรูดมานาน คือ พล.อ. บัญชรกับ ผู้จัดการ โรงไฟฟ้าหินกรูดเป็น “พี่น้องกัน” ด้านนายอมร อมรรัตนานนท์(เลขาธิการเครือข่ายเตือนตุลาและนายเสน่ห์ วิชัยวงศ์ เป็นอดีตสหภาพเช่นเดียวกัน ปัจจุบัน ทำงานด้วยกัน ในโครงการสำนักกรักบ้านเกิดเพื่อพัฒนาผู้นำชุมชนโดยมูลนิธิสำนักกรักบ้านเกิดซึ่งได้รับการสนับสนุนจาก บมจ. ยูไนเต็ด คอมมิวนิเคชั่น อินดัสตรี (UCOM) และ บมจ. โทเทิล แอ็คเซส คอมมิวนิเคชั่น (TAC) (http://www.rakbankerd.com/benny/sumnukrakban/index_sn.html?Topic_id=393&db_file=)¹³

สำหรับบริษัทแสงธรรมที่ปรึกษากฎหมาย การวิจัยและการพัฒนา จำกัด ได้ข้อมูลมาว่า เจ้าของบริษัทนี้เป็นเพื่อนสนิทกับผู้จัดการ โรงไฟฟ้าหินกรูดตั้งแต่สมัยที่เข้าร่วมขบวนการนักศึกษา มาจนถึงปัจจุบัน¹⁴ ตั้งแต่ผู้จัดการ โรงไฟฟ้าหินกรูดเข้ามาทำงานกับบริษัทยูเนี่ยนฯ บริษัทแสงธรรมที่ปรึกษากฎหมาย การวิจัยและการพัฒนา จำกัดก็รับจ้างบริษัทยูเนี่ยนเป็นที่ปรึกษาด้านกฎหมาย และถูกตั้งข้อสงสัยว่า มีบทบาทสำคัญในการทำทุจริตการอนุญาตใช้ที่ดินสาธารณะของโครงการ โรงไฟฟ้าหินกรูด(ดู บทที่ 4)

8.2.2. นักการเมือง นักธุรกิจ ที่เกี่ยวข้องกับโครงการโรงไฟฟ้าบ่อนอก

นายสาวิตรี โพธิวิหค เป็นรมต. สำนักนายกฯ ผู้รับผิดชอบดูแลนโยบายด้านพลังงานทั้งในสมัยรัฐบาลนายชวน หลีกภัย ชุดที่ 1 และชุดที่ 2 คือ นายสาวิตรี โพธิวิหค เป็นผู้ตัดสินใจนโยบายด้านพลังงานเมื่อรัฐบาลนายชวน ชุดที่ 1 ได้มีมติกรม.วันที่ 31 พฤษภาคม 2537 ให้รับซื้อ 3,800 เมกะวัตต์จากโครงการ ไอพีพี และยังเป็นผู้ตัดสินใจนโยบายด้านพลังงานเมื่อรัฐบาลนายชวน ชุดที่ 2 ได้มีมติกรม.วันที่ 10 ตุลาคม 2543 ที่ระบุว่า ให้ดำเนินการ โครงการ โรงไฟฟ้าต่อไปได้ตามระบบราชการไทยซึ่งก็คือ บริษัทผู้เป็นเจ้าของโรงไฟฟ้าทั้งสองโรงสามารถดำเนินการขอใบอนุญาตก่อสร้างโรงไฟฟ้าจากกรมโรงงานอุตสาหกรรม และขอใบอนุญาตก่อสร้างทำเทียบเรือจากกรมเจ้าท่าได้

ตามมติกรม. ดังกล่าวนี้นายสาวิตรี โพธิวิหค รมต.สำนักนายกฯมีคำสั่งสำนักนายกฯ 185/2543 ลงวันที่ 7 พฤศจิกายน 2543 แต่งตั้งคณะกรรมการส่งเสริมความเข้าใจกับประชาชนในโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าเอกชน (กป.ส.) ที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 28 คน โดยรองปลัดกระทรวงมหาดไทย เป็นประธาน ผวจ.ประจวบฯ เป็นรองประธาน รวมทั้งส่วนราชการที่เกี่ยวข้องพร้อมเจ้าของโครงการฯ(คำสั่งสำนักนายกฯ รัฐมนตรีที่ 185/2543; ข่าวสด วันที่ 4 ธันวาคม 2543; มติชนรายวัน วันที่ 28 พฤศจิกายน 2543) ซึ่งกรรมการที่ประกอบคณะกรรมการนี้ ล้วนเป็นผู้ที่สนับสนุนโครงการ

นายสาวิตรี โพธิวิหค เป็นหัวหน้าในกลุ่มข้าราชการสภาพัฒน์ที่ “...สืบบทเพลงแห่งการพัฒนาภายใต้ลัทธิเสรีนิยมใหม่...” (ฝ่ายข่าวพิเศษ หนังสือพิมพ์ผู้จัดการ 2544: 177) เป็นนักการเมืองรุ่นใหม่ที่เข้าสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ เมื่อปี 2535 โดยกล่าวไว้ว่า “...ผมช่วยงานด้านการพัฒนาทางราชการมานาน 19 ปีแล้ว ถึงเวลาที่จะช่วยในส่วนของการเมืองบ้าง...”(ฝ่ายข่าวพิเศษ หนังสือพิมพ์ผู้จัดการ 2544: 178) ก่อนที่เข้ามาในแวดวงนักการเมือง นายสาวิตรี โพธิวิหคถูกมองว่าเป็นข้าราชการด้านการพัฒนาที่มีฝีมือดี เขาได้เริ่มต้นชีวิตราชการที่กรมชลประทาน เมื่อปี 2516 และต่อมาในปี 2524 ได้ย้ายเข้าไปดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการศูนย์วิเคราะห์และประสานงานแผนปฏิบัติการที่สภาพัฒน์ เพื่อทำหน้าที่วางแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจในบริเวณพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก(อีสเทิร์นซีบอร์ด) ในสมัยรัฐบาลพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ต่อมาใน

สมัยรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ได้รับตำแหน่งเป็นผู้รับผิดชอบในการวางแผนพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้(เขาเทรินซีบอร์ค) (ฝ่ายข่าวพิเศษ หนังสือพิมพ์ผู้จัดการ 2544: 179-180)

นอกจากทำงานด้านการวางแผน โครงการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ดังกล่าวนี้ นายสาวิตรี โทริวิหคยังได้ดำรงตำแหน่งเป็นคณะกรรมการประสานส่วนภูมิภาค คณะกรรมการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย คณะกรรมการองค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย และคณะกรรมการรถไฟแห่งประเทศไทย

ประวัติของนายสาวิตรี โทริวิหคดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการวางแผนพัฒนาประเทศมาโดยตลอดตั้งแต่ทศวรรษที่ 2520 และเมื่อนายสาวิตรี โทริวิหคได้เปลี่ยนทางเข้าไปเล่นการเมืองแล้วก็ตามยังมีลูกน้องของนายสาวิตรี โทริวิหคแสดงบทบาทสำคัญในส่วนสภาพัฒน์และส่วนอื่นๆ ของระบบราชการ ฝ่ายข่าวพิเศษ หนังสือพิมพ์ผู้จัดการ(2544: 182)รายงานว่า “...ปัจจุบัน บรรดาอภิมาโครงการ เช่น อีสเทรินซีบอร์ค เวสเทรินซีบอร์ค เขาเทรินซีบอร์ค และโครงการความร่วมมือระดับภูมิภาค ...” ส่วนอยู่ในมือของข้าราชการสภาพัฒน์ที่จัดว่าอยู่ในสายของนายสาวิตรี โทริวิหค (ฝ่ายข่าวพิเศษ หนังสือพิมพ์ผู้จัดการ 2544: 181)

จะกล่าวได้ว่า โครงการโรงไฟฟ้าหินกรูดและบ่อนอกซึ่งเป็นส่วนสำคัญใน โครงการพัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันตก(เวสเทรินซีบอร์ค) วางแผนขึ้นบนพื้นฐานความคิดของข้าราชการสภาพัฒน์ที่อยู่ในสายของนายสาวิตรี โทริวิหค และนายสาวิตรี โทริวิหคเองเป็นผู้ที่ผลักดัน โครงการนี้ในเวทีการเมืองเพื่อให้เป็นตามการวางแผนของข้าราชการสภาพัฒน์ โดยร่วมมือกับนายปิยสวัสดิ์ อันระนนนท์ อดีตข้าราชการสภาพัฒน์ และเลขาธิการสำนักงานนโยบายพลังงานแห่งชาติ(สพช.)

โครงการขนาดใหญ่อย่างโรงไฟฟ้าหินกรูดและบ่อนอกเกี่ยวข้องกับเม็ดเงินลงทุนมหาศาลและคงต้องเกี่ยวพันกับกลุ่มผลประโยชน์ที่รายล้อมโครงการราวฝูงแร้งอย่างหลีกเลี่ยงมิได้ ซึ่งทำให้เกิดเครือข่ายกลุ่มผลประโยชน์ประกอบด้วยนักธุรกิจ นักการเมือง และข้าราชการ ศูนย์กลางในเครือข่ายนี้มักจะเป็นอดีตข้าราชการระดับผู้ใหญ่ที่เข้ามาเล่นการเมือง ที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับข้าราชการด้านการพัฒนา และมีบทบาทสำคัญในการตัดสินใจนโยบายของรัฐบาล ฝ่ายคัดค้านโรงไฟฟ้าหินกรูดและบ่อนอกเชื่อว่า การที่คนของพรรคประชาธิปัตย์หลายคนมีส่วนเกี่ยวข้องกับ โครงการโรงไฟฟ้าบ่อนอก มิได้เป็นเพราะบังเอิญ

เช่น มีนักการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์คนหนึ่งได้รับผลประโยชน์จากโครงการโรงไฟฟ้าบ่อนอก เป็นผู้บริหารบริษัทลานนาลิค ในต๋อจำกัด (มหาชน) ที่ถือหุ้นบริษัท กัลฟ์อิล็คตริกอยู่ถึง 50% และได้ร่วมก่อตั้งบริษัท กัลฟ์เพาเวอร์ เจเนอเรชัน(บริษัทกัลฟ์) โดยเป็นกรรมการลำดับที่ 2 ของบริษัทกัลฟ์ อิล็คตริก (ลาออกจากกรรมการเมื่อวันที่ 13 มีนาคม 2542) ต่อมาลงสมัครรับเลือกตั้ง ส.ส. จังหวัดตาก จากพรรคประชาธิปัตย์ และในสมัยรัฐบาลนายชวน หลีกภัย ได้ดำรงตำแหน่งรมช.พาณิชย์

ฝ่ายคัดค้านเห็นว่า นักการเมืองคนนี้จะได้รับผลประโยชน์โดยให้บริษัทกัลฟ์ฯ ซื้อถ่านหินจาก PT Adaro Indonesia ซึ่งเป็นเหมืองถ่านหินในประเทศอินโดนีเซีย ที่บริษัทลานนามีสัมปทานไว้ โดยรัฐบาลนายชวน หลีกภัย ในสมัยนั้น ได้ออกกฎหมายลดภาษีนำเข้าถ่านหินจากต่างประเทศ แม้ต่อมาโครงการที่ล่าช้าทำให้นักการเมืองคนนี้ตัดสินใจขายหุ้นบริษัท กัลฟ์อิล็คตริกให้แก่ EPDC ของญี่ปุ่น แต่มีโอกาสดำเนินการผลประโยชน์จากการขายถ่านหินของ PT Adaro Indonesia ให้แก่บริษัทกัลฟ์ฯ

ทั้งๆที่บริษัทลานนาขายหุ้นไปหมดแล้ว แต่เห็นได้ว่า นักการเมืองคนนี้ยังมีอิทธิพลต่อการบริหารของโครงการโรงไฟฟ้าบ่อนอกเนื่องจากคนใกล้ชิดกับนักการเมืองคนนี้เป็นกรรมการผู้จัดการคนปัจจุบัน

ของบริษัทกัลฟ์ฯ (MGR Online November 22, 2001) ทั้งนี้ เป็นเหตุที่ทำให้ฝ่ายคัดค้านเชื่อว่า นักการเมืองที่ผลักดันโครงการโรงไฟฟ้าบ่อนอกคือ ผู้กว้างขวางพรรคประชาธิปัตย์

8.2.3. กลุ่มเทคโนโลยีระดับพลังงาน

แกนนำชาวบ่อนอก(วันที่ 24 มกราคม 2545) ได้กล่าวไว้ว่า “...ข้าราชการบางคน บางหน่วย เอาแต่หาเศษหาเลยจากการทำหน้าที่ บางหน่วยงานสมคบกับนักการเมืองและนักลงทุนทั้งไทยและต่างชาติออกกลอุบายเพื่อฉ้อราษฎร์บังหลวง คอร์รัปชันกันอย่างเป็นระบบ โดยการออกอุบายเพื่อการโกงกินอย่างไร้สามัญสำนึก ไม่เคยคำนึงถึงประเทศชาติและพี่น้องประชาชน ที่จะต้องตกเป็นผู้เสียหายเปรียบต่อพันธสัญญาสัมปทานที่พวกเขาสมคบกันสร้างมันขึ้นมา...”

ชาวบ้านกรูดและบ่อนอกมองว่า หน่วยงานราชการที่แสดงบทบาทสำคัญที่สุดในการทำคอร์รัปชันกันอย่างเป็นระบบในกรณีโครงการโรงไฟฟ้าหินกรูดและบ่อนอก คือ สำนักงานคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ(สพช.)

สพช. เป็นหน่วยงานราชการที่จัดตั้งขึ้นมาครั้งแรกในสมัยรัฐบาลพลเอกเปรม ติณสูลานนท์¹⁵ ในช่วงต่อมา รัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ได้มีมติเห็นชอบเมื่อวันที่ 6 มิถุนายน 2532 ให้ดำเนินการตามมติคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ โดยให้ยกฐานะของ สพช. เป็นหน่วยงานถาวรระดับกรม สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี ทำหน้าที่เป็นสำนักเลขานุการของคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ¹⁶

ในสมัยรัฐบาลนายอานันท์ ปันยารชุน เมื่อวันที่ 20 สิงหาคม 2534 ได้มีมติเห็นชอบการยกฐานะ สพช. เป็นหน่วยงานถาวรระดับกรม สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี รับผิดชอบงานด้านนโยบายพลังงาน และเปลี่ยนแปลงอำนาจหน้าที่ ของสำนักงานพลังงานแห่งชาติ กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม รับผิดชอบงานด้านปฏิบัติการ จึงมีออกกฎหมายเกี่ยวข้องต่างๆ¹⁷ เพื่อยกฐานะ สพช. เป็นหน่วยงานถาวรระดับกรม สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี และปฏิบัติราชการขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี (<http://www.nepo.go.th/admin/NEPO-Roles-T.html#1>)

ตั้งแต่ปี 2535 คนที่นั่งเก้าอี้ใหญ่ของ สพช. มาเกือบตลอดเวลา ก็คือ นายปิยสวัสดิ์ อัมระนันทน์¹⁸ เป็นคนหนึ่งที่ “สืบทอดเจตนารมณ์” ของนายสาวิตรี โทธิวิหค โดยฐานะเป็นอดีตข้าราชการสภาพัฒน์ เป็นเทคโนโลยีที่นำเอาลัทธิเสรีนิยมใหม่เข้ามาปรับปรุงภาคอุตสาหกรรมด้านพลังงานโดยปฏิบัตินโยบายการแปรรูปกฟผ. และนโยบายโครงการไอทีที โดยได้รับแรงหนุนจากบุคคลที่อยู่เบื้องหลัง คือ นายสาวิตรี โทธิวิหค ที่จริงแล้ว ตั้งแต่มีมติเห็นชอบโครงการไอทีทีเมื่อปี 2535 มาจนถึงปัจจุบัน การตัดสินใจสำคัญๆ ทำโดยนายปิยสวัสดิ์ อัมระนันทน์ เลขาธิการ สพช. กับนายสาวิตรี โทธิวิหค รมต. สำนักนายกฯ ที่กำกับดูแลด้านพลังงาน

MGR Online (November 22, 2001) รายงานว่า “...ทุกปัญหาล้วนเกิดจากน้ำมือมนุษย์และมนุษย์ พันธุ์พิเศษที่ผูกขาดองค์ความรู้ ผูกขาดการวางแผน วางยุทธศาสตร์และผูกขาดการจัดการด้านพลังงานของชาติจนเป็นปัญหาของชาติที่สังคมไทยควรจะได้รับรู้ ก็คือ ก๊วนเทคโนโลยีซึ่งมีอิทธิพลเหนือการตัดสินใจของรัฐบาลมาทุกยุค และกุมชะตาอนาคตกิจการพลังงานเอาไว้ในมือ...”

อย่างที่ MGR Online ได้รายงานไว้ข้างต้น ในช่วงเวลาประมาณ 10 ปีที่ผ่านมา สพช. ซึ่งอยู่ภายใต้การบริหารของนายปิยสวัสดิ์ อัมระนันทน์ ได้ผูกขาดอำนาจการตัดสินใจนโยบายด้านพลังงานโดย สพช. ซึ่งเกิดจากการที่รัฐบาลนายอานันท์ ปันยารชุน ได้เห็นชอบข้อเสนอของนายปิยสวัสดิ์ อัมระนันทน์¹⁹

เทคโนโลยีสารสนเทศของสพข.ที่กุ่มชะตาอนาคตกิจการพลังงานของชาติซึ่งรวมถึงชะตาของโครงการโรงไฟฟ้าหินกรูดและบ่อนอก คือ นอกจากนายปิยสวัสดิ์ อัมระนันทน์ ยังมีนายเทียนไชย จงพิร์เพียร นายพลายพล คุ่มทรัพย์ คณะบดีคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ รวมสามคนและลูกน้องของตน การผูกขาดการจัดการด้านพลังงานโดยเทคโนโลยีสารสนเทศของสพข.ทั้งสามนี้สะท้อนให้เห็นจากคณะกรรมการเกี่ยวกับนโยบายพลังงานในระยะที่ผ่านมาที่ถูกควบคุมโดยคนเหล่านี้ (MGR Online November 22, 2001) ซึ่งจะสรุปได้ในตารางที่ 8.1.

จากตารางที่ 8.1. ทำให้เห็นถึงเผด็จการของ “ปิยสวัสดิ์-เทียนไชย-พลายพล” ในการกำหนดนโยบายพลังงานอย่างชัดเจน ภายใต้เผด็จการเช่นนี้ นายเทียนไชย จงพิร์เพียรและนายพลายพล คุ่มทรัพย์ สามารถหาผลประโยชน์โดยก่อตั้งบริษัทที่ปรึกษาด้านพลังงานที่รับจ้างเป็นผู้ดำเนิน โครงการของสพข. นั่นคือ บริษัท เบอร์ร่าจำกัด (ทะเบียนบริษัทเลขที่ 1964/2535) ที่ได้จดทะเบียนในเดือนกุมภาพันธ์ 2535 และก่อตั้งโดยนายเทียนไชย จงพิร์เพียร และนายพลายพล คุ่มทรัพย์ นอกจากบริษัท เบอร์ร่า จำกัด ยังมีบริษัทอีกแห่งหนึ่งที่มีสายสัมพันธ์อย่างแนบแน่นเป็นพิเศษกับนายปิยสวัสดิ์ อัมระนันทน์ คือ บริษัททริปเป็น เจ จำกัด อดีตนักข่าวหนังสือพิมพ์มติชน(น.ส. สาวินยา นุ่มพันธ์) เป็นผู้จัดการ เป็นบริษัทที่ปรึกษาด้านประชาสัมพันธ์ของโครงการโรงไฟฟ้าบ่อนอก

ตารางที่ 8.1. รายชื่อกรรมการที่เกี่ยวกับนโยบายพลังงาน

ชื่อคณะกรรมการ	ชื่อกรรมการ(ประชาชน)	ผู้แต่งตั้ง
คณะกรรมการร่างกฎหมายจัดตั้งองค์กรกำกับดูแลอิสระ	นายพลายพล คุ่มทรัพย์	นายสชาติ โทธิวิหค รมด. สำนักนายก
คณะกรรมการประสานการดำเนินงานในอนาคตของการไฟฟ้า	นายพลายพล คุ่มทรัพย์	ประธานคณะกรรมการนโยบายพลังงานเพื่อกำกับดูแลงานปฏิรูปกิจการไฟฟ้า
คณะกรรมการเตรียมการด้านกฎหมายและการกำกับดูแล	นายพลายพล คุ่มทรัพย์	นายปิยสวัสดิ์ อัมระนันทน์
คณะกรรมการศึกษาค้นทุนและหนี้ค่าง	นายพลายพล คุ่มทรัพย์	นายปิยสวัสดิ์ อัมระนันทน์
คณะกรรมการกองทุนอนุรักษ์พลังงาน	นายพลายพล คุ่มทรัพย์	นายปิยสวัสดิ์ อัมระนันทน์
คณะกรรมการพยากรณ์ความต้องการพลังงาน	นายเทียนไชย จงพิร์เพียร	กพข.
คณะกรรมการศึกษาการเตรียมความพร้อมเกี่ยวกับอัตราค่าไฟฟ้าแบบ TOU	นายเทียนไชย จงพิร์เพียร	นายปิยสวัสดิ์ อัมระนันทน์
คณะกรรมการพิจารณาร่างกฎตลาดกลางซื้อขายไฟฟ้า	นายเทียนไชย จงพิร์เพียร	ประธานคณะกรรมการประสานการดำเนินงานในอนาคตของการไฟฟ้า

ที่มา: รวบรวมข้อมูลจาก เครือข่ายสื่อเพื่อประชาชน. *คนไทยจ่ายค่าไฟฟ้าแพงขึ้น แสนล้าน B ใครทำ?* .n.d.(2545) : 2-3.

บริษัทที่ปรึกษาเหล่านี้รับจ้างเป็นผู้ดำเนิน โครงการของสพข. หลายโครงการ ดังเช่น โครงการสำรวจผลกระทบของค่าไฟฟ้าต่อผู้บริโภค (ปี 2543) โครงการสำรวจการเปลี่ยนแปลงค่าไฟฟ้า (ปี 2544) โครงการสำรวจลักษณะการใช้ไฟฟ้าเพื่อปฏิรูปโครงการผลิตไฟฟ้า (ปี 2544) โครงการสำรวจการนำเข้าน้ำมัน (ปี 2542-2543) โครงการสำรวจโครงการไฟฟ้ากรุงเทพ ฯ และปริมณฑล (ปี 2543 โดยกพข.) โครงการศึกษาค่าไฟฟ้าแบบ TOU (ปี 2538) โครงการศึกษาค่าไฟฟ้าแบบ TOD (ปี 2543) เป็นต้น(เครือข่ายสื่อเพื่อประชาชน n.d.(2545): 4)

บริษัทดังกล่าวนี้ และเจ้าของบริษัทนั้นถูกมองว่า อยู่ในบริวารของนายปิยสวัสดิ์ อัมระนันทน์²⁰ และนายปิยสวัสดิ์ อัมระนันทน์ เองก็ใกล้ชิดกับนายสชาติ โทธิวิหค ซึ่งมีแวดวงของคนในสภาพัฒน์และ

หน่วยงานต่างๆ และเท่าที่ผ่านมา บริษัทยูเนียนฯและบริษัทกอล์ฟฯ พยายามอาศัยอิทธิพลของข้าราชการและนักการเมืองระดับผู้ใหญ่สองคนนี้

ปัจจุบัน นายสาวิตรี โทธิวิหค อยู่ฝ่ายค้ารัฐบาล ไม่อยู่ในตำแหน่งผู้กำกับดูแลนโยบายพลังงาน ด้านนายปิยสวัสดิ์ อัมระนันทน์ ก็ถูกโยกย้ายไปเป็นรองปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีแล้ว รองประธานคณะกรรมการพลังงาน(นายอลงกรณ์ พลบุตร) กล่าวถึงการโยกย้ายของนายปิยสวัสดิ์ว่า “...ผลการโยกย้ายครั้งนี้ไม่ใช่มาจากการบริหารงาน แต่เป็นเหตุผลทางการเมืองที่มีผลประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้อง โดยเฉพาะเรื่องโรงไฟฟ้าบ่อนอกและหินกรูด และปัญหาการใช้เงินกองทุนเพื่อส่งเสริม การอนุรักษ์พลังงานที่ไม่โปร่งใส ...มีความพยายามที่จะใช้เงินผิดวัตถุประสงค์ มีการของบสนับสนุนตั้งโครงการเข้า ไป ซึ่งไม่ตรงกับวัตถุประสงค์ในการอนุรักษ์และประหยัดพลังงาน รวมถึงการจัดซื้อจัดจ้างของบริษัทเอกชนที่ไม่โปร่งใส...”(MGR Online April 11, 2002)

การโยกย้ายของนายปิยสวัสดิ์²¹ อาจจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงของเผด็จการในด้านกระบวนการนโยบายพลังงาน เนื่องจากว่า การโยกย้ายนั้นเกิดมาจากความผิดพลาดของนายปิยสวัสดิ์เองซึ่งอาจทำให้บารมีของเขาลดน้อยลงก็ได้ แต่อีกด้านหนึ่ง นายปิยสวัสดิ์ อัมระนันทน์ พยายามผลักดันให้รัฐบาลแต่งตั้งรองเลขาธิการสพข.²² ซึ่งเป็นผู้ถูกน้องของนายปิยสวัสดิ์ให้ยกขึ้น ไปเป็นเลขาธิการสพข.แทนตัวเอง ทั้งนี้แน่นอนว่า เป็นวิธีการเพื่อรักษาอิทธิพลของตัวเองเอาไว้ในสพข. จึงยังบอกไม่ได้ชัดเจนว่า การโยกย้ายของนายปิยสวัสดิ์นั้นจะส่งผลในทางบวกต่อขบวนการคัดค้านโรงไฟฟ้าหินกรูดและบ่อนอกหรือไม่

8.2.4. การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย(กฟผ.)

การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย(กฟผ.) เป็นผู้ทำสัญญาซื้อขายไฟฟ้าจากบริษัทเจ้าของโครงการโรงไฟฟ้าหินกรูดและบ่อนอก คือ บริษัทยูเนียนฯ และบริษัทกอล์ฟฯ โครงการโรงไฟฟ้าหินกรูดและบ่อนอกมิใช่เป็นโครงการของรัฐ คือ มิใช่เป็น โครงการโรงไฟฟ้าของกฟผ. กฟผ.จึงเป็นเพียงแค่ “ลูกค้า” ของเอกชนเท่านั้น อย่างไรก็ตาม เนื่องจากว่า โครงการโรงไฟฟ้าหินกรูดและบ่อนอก มีข้าราชการระดับสูงของกฟผ.เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องจำนวนมากในโครงการ กฟผ.จึงกลายเป็นฝ่ายศัตรู ของชาวบ้านกรูดและบ่อนอก ผู้บริหารระดับสูงของกฟผ.เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องอยู่ในโครงการ โรงไฟฟ้าที่ประจวบคีรีขันธ์ มีดังนี้

นายศิววงศ์ จังคศิริ เป็นอดีตประธานบอร์ดกฟผ. และเกี่ยวข้องกับโรงไฟฟ้าบ่อนอกในฐานะกรรมการลำดับที่ 9 ของบริษัท กอล์ฟอีเล็คทริก จำกัด²³(มหาชน) จดทะเบียนเมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน 2541 (แม้จะลาออกจากกรรมการเมื่อ 13 มีนาคม 2542 แต่ก็ยังมีชื่อปรากฏอยู่ในรายชื่อผู้ถือหุ้นของ บริษัท) บริษัท กอล์ฟอีเล็คทริก จำกัด(มหาชน) คือบริษัทแม่ของบริษัทกอล์ฟฯ เจ้าของโครงการโรงไฟฟ้าบ่อนอก

เป็นที่น่าสังเกตว่า นายศิววงศ์ มีชื่อเป็นผู้บริหารของบริษัทกอล์ฟอีเล็คทริก จำกัดในเวลาเดียวกันยังเป็นประธานบอร์ดกฟผ. ในเดือนเมษายน 2542 นายศิววงศ์ จังคศิริ ได้อนุมัติให้เลื่อนโครงการโรงไฟฟ้าบ่อนอกโดยฐานะเป็นผู้บริหารสูงสุดของกฟผ. และก่อนที่กฟผ.จะจ่ายค่าปรับให้บริษัทกอล์ฟฯ ตามสัญญานั้น ก็ได้ถอนตัวจากเป็นผู้บริหารของกฟผ. ไปนั่งเป็นกรรมการของบริษัทกอล์ฟฯ กล่าวคือคนที่เกี่ยวข้องกับการอนุมัติการจ่ายค่าปรับล่าช้าได้รับเงินค่าปรับในฐานะของผู้บริหารของบริษัทกอล์ฟอีเล็คทริก จำกัด ไปเสีย (MGR Online November 22, 2001)

นายปรีชา จงวัฒนา เป็นอดีตผู้ว่าการ กฟผ. เป็นกรรมการลำดับที่ 4 ของบริษัทกอล์ฟฯ²⁴ และจดทะเบียนเมื่อวันที่ 11 ตุลาคม 2539 ซึ่งช่วงเวลาเดียวกันนั้นก็ดำรงตำแหน่งผู้ว่าการ กฟผ.ไปพร้อมกัน (เกษียณ

อายุปี 2540) และในตอนที่นายปรีชาเป็นผู้ว่าการฯ นั้น มีการประกวดราคาไอพีที และได้อนุมัติทำสัญญาฉบับบริษัทกอล์ฟฯ

ความสำคัญของตำแหน่งผู้ว่าการ กฟผ. ที่มีต่อโครงการผู้ผลิตไฟฟ้าอิสระ ก็คือ เป็นหนึ่งในผู้ทำหน้าที่กำกับดูแลในฐานะคณะกรรมการประเมินและคัดเลือกข้อเสนอการรับซื้อไฟฟ้าจากผู้ผลิตไฟฟ้าอิสระจากเอกชน โดยได้รับการแต่งตั้งจากรัฐบาล ประกอบด้วย ผู้แทนจากหน่วยงานภาครัฐ คือ สทช. , สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ(สศช.) , สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง(สศค.) และ กฟผ.(การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ที่ กฟผ.0100/17550) การพิจารณาว่าบริษัทใดคือผู้ผ่านการประมูล ผู้ว่าการกฟผ. คือผู้ที่ทำหน้าที่ดำเนินการประเมินและเจรจา โดยคณะกรรมการร่วมระหว่าง กฟผ. และ สทช. โดยมีผู้ว่าการกฟผ. เป็นประธาน เพื่อให้ผู้ลงทุนมีความมั่นใจว่าจะมีการพิจารณาข้อเสนออย่างเป็นธรรม (คณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ ที่ นร.(กพช.) 0901/906)

นายณรงค์ วงศ์ใหญ่ เป็นอดีตรองผู้ว่าการกฟผ. ในสมัยนายปรีชา จุงวัฒนา เป็นผู้ว่าการ กฟผ. นายณรงค์ วงศ์ใหญ่ เป็นอนุกรรมการของคณะกรรมการประเมินและคัดเลือกข้อเสนอจากผู้ผลิตไฟฟ้าเอกชน(ไอพีที) หลังจากได้อนุมัติทำสัญญาฉบับบริษัทกอล์ฟฯแล้ว นายณรงค์ วงศ์ใหญ่ก็เข้ามาเป็นกรรมการบริหารของบริษัทกอล์ฟฯ เช่นเดียวกับนายนายปรีชา จุงวัฒนา

นายสิทธิพร รัตโนภาส ปัจจุบันเป็นกรรมการผู้จัดการใหญ่ บริษัทผลิตไฟฟ้าจำกัด (มหาชน) นอกจากนั้นยังมีตำแหน่งต่างๆ รวมไปถึงรองผู้ว่าการประจำสำนักผู้ว่าการกฟผ. ประธานกรรมการบริษัท กอล์ฟเพาเวอร์เจนเนอเรชั่น จำกัด และประธานกรรมการบริษัทกอล์ฟอิเล็กทริก จำกัด (มหาชน) (MGR Online July 22, 2002)²⁵ การที่เป็นกรรมการบริหารของบริษัท กอล์ฟเพาเวอร์เจนเนอเรชั่น จำกัด และ บริษัทกอล์ฟอิเล็กทริก จำกัด (มหาชน) ให้เห็นว่า นายสิทธิพร เป็นผู้มีอำนาจในการจัดการหรือมีส่วนได้ส่วนเสียในนิติบุคคลซึ่งเป็นผู้รับสัมปทาน และสัญญาขายไฟฟ้าให้ กฟผ. พูดังๆก็คือ นายสิทธิพร อยู่ในฐานะสวมมวก 2 ใบ คือเป็นทั้งผู้ว่าจ้างโดยฐานะเป็นรองผู้ว่าการประจำสำนักผู้ว่าการกฟผ.และผู้รับจ้างตามสัญญาโดยฐานะเป็นกรรมการบริหารของบริษัท กอล์ฟเพาเวอร์เจนเนอเรชั่น จำกัด และ บริษัทกอล์ฟอิเล็กทริก จำกัด สถานการณ์เช่นว่านี้เนื่องมาจากลักษณะของธุรกิจพลังงานที่ผูกขาดกันอยู่ไม่กี่กลุ่มก็ตระกูล²⁶

ปัจจุบัน(เดือนสิงหาคม 2545) มีกระแสข่าวว่า นายสิทธิพร รัตโนภาส จะได้รับตำแหน่งผู้ว่าการ กฟผ. คนใหม่แทน นายวิชา ธรรมิกษ์ ผู้ว่าการกฟผ. คนปัจจุบันที่เกษียณอายุในต้นเดือนตุลาคม 2545²⁷(มติชนรายวัน วันที่ 17 สิงหาคม 2545; MGR Online July 23, 2002) ถ้าหากนายสิทธิพรได้เป็นผู้ว่าการกฟผ.คนใหม่จริงๆ อันจะทำให้การพิจารณาโครงการ โรงไฟฟ้าบ่อนอกและหินกรูดไม่มีความเป็นกลาง

อย่างที่ได้อธิบายข้างต้น ผู้บริหารระดับสูงของกฟผ. ล้วนแต่เป็นบุคคลที่มีส่วนได้ส่วนเสียในโครงการ โรงไฟฟ้าหินกรูดและบ่อนอก อย่างไรก็ตาม ข้าราชการประจำของกฟผ.ส่วนไม่น้อย มีความคิดแตกต่างกับผู้บริหารระดับสูงของกฟผ. เนื่องจากเห็นว่า การให้เอกชนเข้ามาประกอบกิจการผลิตกระแสไฟฟ้า จะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางอาชีพของพนักงานกฟผ.โดยรวม นอกเหนือจากคัดค้านนโยบายไอพีที กลุ่มข้าราชการประจำของกฟผ.ยังคัดค้านนโยบายการแปรรูปกฟผ.ซึ่งดำเนินโดยสทช. มาโดยตลอด กลุ่มข้าราชการประจำของกฟผ.กังวลว่า อำนาจหน้าที่ของกฟผ.จะลดน้อยลงซึ่งจะทำให้สิทธิของข้าราชการประจำของกฟผ.ลดน้อยลงด้วยเช่นกัน

มีรายงานข่าวว่า ข้าราชการประจำของกฟผ.สนับสนุนแนวทางที่ยกเลิกโครงการ โรงไฟฟ้าหินกรูดและบ่อนอกโดยให้กฟผ.ปรับปรุงโรงไฟฟ้าเก่า ในการประชุมของคณะกรรมการเพื่อแก้ไขปัญหาโครงการ

โรงไฟฟ้าหินกรูดและบ่อนอก ซึ่งพ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร มอบหมายให้ รองนายกรัฐมนตรี ให้พิจารณาแนวทางแก้ไขปัญหาค่าความขัดแย้งในเรื่องโครงการโรงไฟฟ้า 2 โรง

ด้านสหภาพแรงงานรัฐวิสาหกิจกฟผ. (สร. กฟผ.) ก็คัดค้านนโยบายการแปรรูปกฟผ. มาโดยตลอด²⁸เมื่อวันที่ 7 ตุลาคม 2543 สร. กฟผ.ออกแถลงการณ์สนับสนุนการต่อสู้ของชาวบ้านที่คัดค้านโครงการพร้อมกันยืนยันว่า “...ขณะนี้กระแสไฟฟ้าในระบบผลิตเพียงพอสนองความต้องการในประเทศไม่ต่ำกว่า 10 ปี... และสามารถเพิ่มประสิทธิภาพของโรงไฟฟ้าของกฟผ.ที่ถูกสั่งให้งดเดินเครื่องโดยอ้างว่า ไม่คุ้มทุน แต่ความเป็นจริงแล้วเป็นการลดกำลังสำรองของระบบเพื่อนำไปสู่ข้ออ้างว่ากระแสไฟฟ้าในระบบไม่เพียงพอ จึงต้องให้มีโครงการโรงไฟฟ้าเอกชนในจังหวัดประจวบ ที่ตำบลบ่อนอกและหินกรูด...”(สหภาพแรงงานรัฐวิสาหกิจกฟผ. (สร. กฟผ.) วันที่ 7 ตุลาคม 2543)

หลังจากนั้น ไม่ค่อยมีการเคลื่อนไหวคัดค้านโครงการโรงไฟฟ้าหินกรูดและบ่อนอกเท่าใด แต่เมื่อวันที่ 6 มีนาคม 2545 ประธานสร. กฟผ. นำกระเช้าดอกไม้มาให้กำลังใจนายจาตุรนต์ ฉายแสง ที่ถูกโยกย้ายไปนั่งเป็นรมต.ยุติธรรม จากรมต.สำนักนายก ที่กำกับดูแลด้านการจัดการพลังงาน(ข่าวสด วันที่ 9 มีนาคม 2545) มีข่าวว่า สาเหตุส่วนหนึ่งที่สร. กฟผ.สนับสนุนนายจาตุรนต์ ฉายแสง ก็คือ นายจาตุรนต์ มีความขัดแย้งกับนายปิยสวัสดิ์ อัมระนันทน์ซึ่งเป็นศัตรูของสร. กฟผ.

8.2.5. กรมเจ้าท่า สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม(สผ.) และกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม

หน่วยงานราชการที่ออกใบอนุญาตแก่บริษัทเจ้าของโครงการ ล้วนเป็นฝ่ายสนับสนุนโครงการ ยิ่งไปกว่านั้น บางหน่วยงานมีส่วนได้ส่วนเสียในโครงการด้วยซ้ำ ชาวบ้านกรูดและบ่อนอกจึงไม่สามารถหวังอะไรกับระบบราชการได้ แกนนนำฝ่ายค้าน(น.พ.ราชฎร์ ประดิษฐ์สถาวรณ์ วันที่ 17 มกราคม 2545) กล่าวว่า

“...บทเรียนการควบคุมมลพิษที่ล้มเหลวจากที่อื่นๆ ในประเทศไทยเช่นที่มบตาพุด สมุทรปราการ หน่วยงานราชการทำได้ดีที่สุดคือ การประกาศให้พื้นที่ที่มีโรงงานที่ผลิตสารพิษตั้งอยู่เป็นพื้นที่เสี่ยงภัย...นี่เป็นเพียงส่วนหนึ่งจากบทเรียนที่ได้รับ มีบทสรุปจากประสบการณ์ตรงแล้วว่า...หน่วยราชการพร้อมที่จะทำงานอย่างเฉื่อยชา จนถึงขั้นละเลย ละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ หากการกระทำนั้นๆ ไปกระทบผลประโยชน์ของโรงไฟฟ้า...กลไกของระบบราชการไม่ใช่ความหวังของประชาชนในการตรวจสอบโรงไฟฟ้าถ่านหิน ได้เลย トラบไคที่ระบบราชการไทยยังทำงานอยู่บนพื้นฐานของการอุปถัมภ์และคอร์รัปชั่น...”

หน่วยงานที่ถูกวิจารณ์มากที่สุดจากกลุ่มชาวบ้าน มีสองหน่วยงาน ได้แก่ กรมเจ้าท่า และสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม(สผ.)

ด้านกรมเจ้าท่าอนุมัติเห็นชอบในหลักการก่อสร้างท่าเรือ เมื่อเดือนกันยายน 2542 แต่ระบุด้วยว่าให้ รรรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่ออกมาตามหลังปี 2541 จึงเป็นการอนุมัติก่อน และทางบริษัทยูเนี่ยนซัง ได้ส่งจ่ายเช็คให้กับบริษัทผู้รับเหมาที่มีอดีตเจ้าหน้าที่กรมเจ้าท่าเป็นเจ้าของ(บริษัทPhoti-Ratana Engineering Co.,Ltd) และยังมีน้องของอดีตเจ้าหน้าที่กรมเจ้าท่า และอ้างว่ามีความสนิทสนมกับคณะกรรมการพลังงานของสภาผู้แทนราษฎร ได้รับเงินสดจำนวน 3 ล้านบาท(นางจินตนา แก้วขาว วันที่ 7 พฤศจิกายน 2544)

ด้านสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม(สผ.)โดยนายศักดิ์สิทธิ์ ศรีเดช เลขานุการสผ.อนุมัติรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่ยังมีข้อบกพร่องอีกมาก ข้อที่ชัดเจนที่สุดคือการไม่มีศักยภาพที่ตรวจสอบได้ว่า มีการนั่งเทียนเขียนรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อม ทำปะการังให้เป็นเพียงหินโสโครก นี่เป็นเรื่องใหญ่เพราะความผิดพลาดนี้ที่สามารถตรวจสอบได้ง่ายๆจากการใช้สายตาเปล่า ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความผิดพลาดในรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมต่างๆ ฝ่ายคัดค้านเห็นว่า สผ.ไม่ได้มีการตรวจสอบรายงานเลข เพียงอนุมัติให้เป็นไปตามขั้นตอน และความพอใจของกลุ่มทุนเท่านั้น

ชาวประมงผู้คัดค้านโครงการโรงไฟฟ้าหินกรูด พยายามโต้แย้งว่าข้อมูลในรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมโรงไฟฟ้าหินกรูดเป็นเท็จ แต่ “...ไม่มีการรับฟังหรือตรวจสอบใดๆ จากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง มีหน้าข้าราชการอย่างกองวิเคราะห์ผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม โดยนางเครือพันธุ์ ไบตระกูล ผู้อำนวยการ ได้ออกมาปกป้องโครงการโรงไฟฟ้าหินกรูดในประเด็นดังกล่าว ด้วยการออกโทรทัศน์ผ่านรายการลานบ้านลานเมือง เพื่อรับรองและยืนยันว่า รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมโครงการโรงไฟฟ้าหินกรูด มีความสมบูรณ์และได้รับความเห็นชอบเรียบร้อยแล้ว...”(กลุ่มอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบ้านกรูด n.d. (2544))

กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อมซึ่งกำกับดูแลเรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อมไม่ได้ตรวจสอบหรือลงโทษนายศักดิ์สิทธิ์ ศรีเดชหรือนางเครือพันธุ์ ไบตระกูล ทั้งๆที่ทั้งสองนี้เป็นข้าราชการที่ปฏิบัติหน้าที่ไม่ถูกต้อง ฝ่ายคัดค้านว่ากันว่า กระทรวงฯไม่สามารถทำอะไรที่ทำให้สผ.เสียน้ำใจอย่างเด็ดขาด

เมื่อวันที่ 2 ตุลาคม 2544 นายสนธยา คุณปลื้ม รมว.วิทย์ฯ แต่งตั้งนายศุภวิทย์ เปี่ยมพงศ์สานต์ ผู้ตรวจราชการกระทรวงวิทย์ฯ ให้เป็นหัวหน้าคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริงผลกระทบของโครงการโรงไฟฟ้าหินกรูดและบ่อนอก ร่วมกับดร.ชวลิต วิทยานนท์ นักวิชาการประมง 8 กรมประมง ดร.ธรรม์ ชำรงค์ นาวาสวัสดิ์ อาจารย์ภาควิชาวิทยาศาสตร์ทางทะเล คณะประมง ม.เกษตรศาสตร์ และตัวแทนชาวบ้านกรูดและบ่อนอกด้วย(ข่าวสด วันที่ 3 ตุลาคม 2544; คำสั่งกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม ที่ 103/2544 วันที่ 2 ตุลาคม 2544) ฝ่ายคัดค้านก็มองว่า คณะกรรมการชุดนี้น่าจะสามารถสรุปผลการศึกษาที่นำไปโต้แย้งรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมของโครงการได้

อย่างไรก็ตาม เมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน 2544 มีการออกคำสั่งให้ปลัดกระทรวงวิทย์ฯ ตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยนายศุภวิทย์ เปี่ยมพงศ์สานต์(ข่าวสด วันที่ 27 พฤศจิกายน 2544) กล่าวคือ รมว.วิทย์ฯ ยุบคณะกรรมการที่ตัวเองแต่งตั้งไว้ และลงโทษประธานคณะกรรมการที่ตัวเองแต่งตั้งไว้ด้วย²⁹

8.2.6. กลุ่มนักวิชาการที่รับจ้างบริษัท

ลักษณะเด่นชัดของความขัดแย้งในเรื่องโครงการโรงไฟฟ้าหินกรูดและบ่อนอกก็คือ ก่อให้เกิดการถกเถียงกันในเรื่องบทบาทของนักวิชาการ เรื่องความเป็นอิสระทางวิชาการ ในสังคมไทย โครงการพัฒนาต่างๆมักจะมีการจ้างนักวิชาการเป็นที่ปรึกษา และในกรณีของโครงการพัฒนาที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งทางสังคมอย่างโครงการโรงไฟฟ้าหินกรูดและบ่อนอก นักวิชาการที่รับจ้างบริษัทเจ้าของโครงการกลายเป็น “ศัตรู” ของฝ่ายคัดค้านโครงการอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

นักวิชาการด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมของบริษัทยูนิเจนฯ และบริษัทกัลฟ์ฯ มีผู้กว้างขวางด้านวิทยาศาสตร์ทางทะเล คือ ผอ.สถาบันวิจัยทรัพยากรทางน้ำ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อาจารย์ภาควิชาชีววิทยา คณะ

วิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง และนักวิจัยของสถาบันวิจัยทรัพยากรทางน้ำ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทั้งสามนี้ ทำงานเป็นที่ปรึกษาในการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมของโครงการโรงไฟฟ้าหินกรูดและบ่อนอก มาโดยตลอด³⁰

ผอ.สถาบันวิจัยทรัพยากรทางน้ำ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย รับจ้างบริษัทยูนิย่นฯ ทำการศึกษาเรื่องผลกระทบทางทะเลจากโรงไฟฟ้าหินกรูดหลายครั้ง³¹ (กลุ่มอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบ้านกรูด และกลุ่มรักษ์ท้องถิ่นบ่อนอก n.d.: 14-15) โครงการหลักๆ ที่ผอ.สถาบันวิจัยทรัพยากรทางน้ำ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทำงานให้บริษัทยูนิย่นฯ มี 2 โครงการ³² นักวิชาการของสถาบันวิจัยทรัพยากรทางน้ำ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย รับจ้างบริษัทยูนิย่นฯ ทำการศึกษาเรื่องผลกระทบทางทะเลจากโรงไฟฟ้าหินกรูดอย่างน้อย 3 ครั้ง³³ (บริษัทยูนิย่นฯ 2544: 24-25) และ อาจารย์ภาควิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง รับจ้างบริษัททำการศึกษาเรื่องผลกระทบสิ่งแวดล้อม พร้อมด้วยสถาบันวิจัยทรัพยากรทางน้ำ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและภาควิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัย รามคำแหงอย่างน้อย 4 ครั้ง³⁴ (บริษัทยูนิย่นฯ 2544: 24-25)

นอกจากโครงการการศึกษาต่างๆ ของบริษัทยูนิย่นฯ อาจารย์ภาควิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ยังได้รับจ้างบริษัทกลพีฯ โดยฐานะเป็นนักวิชาการที่ทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมของโครงการบ่อนอกด้วยซ้ำ

จะกล่าวได้ว่า สถาบันวิจัยทรัพยากรทางน้ำ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และภาควิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัย รามคำแหง เป็นองค์ประกอบสำคัญในระบบความขัดแย้งในกรณีขบวนการคัดค้านโรงไฟฟ้าหินกรูดและบ่อนอก โดยฐานะเป็นผู้ที่สร้างความชอบธรรมให้กับบริษัทยูนิย่นฯ และบริษัทกลพีฯ ด้วยความรู้ความเชี่ยวชาญด้านวิทยาศาสตร์

เมื่อวันที่ 31 ธันวาคม 2544 ทางกลุ่มชาวบ้านกรูด ส่งหนังสือต่ออธิการบดีจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อให้ทราบถึงพฤติกรรมไร้ศีลธรรมของนักวิชาการจุฬาฯ ในหนังสือฉบับนี้ กลุ่มชาวบ้านกรูดได้กล่าวว่า “...การที่อธิการบดีได้ลงชื่อในสัญญาการว่าจ้างที่ผูกพันทางด้านผลประโยชน์ต่อกันกับโรงไฟฟ้าถ่านหินหินกรูดนั้น ท่านทราบหรือไม่ว่า วงเงินจำนวน 62 ล้านบาทของโครงการปศุสัตว์ทะเลนั้น ได้ถูกใช้เป็นเครื่องมือในการนำชาวประมงบ้านกรูด...ท่านอธิการบดีเคยทราบบ้างหรือไม่ว่า เดิมทีเดิย่นนั้นมหาวิทยาลัยของท่านจะมีผลประโยชน์ผูกพันกับโรงไฟฟ้าหินกรูดถึง 120 ล้านบาท จากโครงการฟาร์มทะเล แต่ท้ายที่สุดก็ถูกยกเลิกเพราะถูกตรวจสอบแล้วพบว่า การเขียนโครงการบนแผ่นกระดาษนั้น ไม่สอดคล้องกับข้อเท็จจริง...” และตอนสุดท้ายของหนังสือฉบับนั้น ระบุไว้ว่า “...เรายืนยันว่าหากนักวิชาการ ไม่มีจรรยาบรรณและศีลธรรมจริยธรรม กำกับดูแลแล้ว ต่อให้เป็นศาสตราจารย์หรือค็อกเตอร์จากสถาบันอันทรงเกียรติแห่งไหน ก็ไม่ได้รับการกราบไหว้จากชาวบ้านอย่างแน่นอน!!!!...” (กลุ่มอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบ้านกรูด วันที่ 31 ธันวาคม 2545)

นอกจากนักวิชาการสามคนดังกล่าวนี้ยังมีนักวิชาการอีกหลายคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการโรงไฟฟ้าหินกรูดและบ่อนอก ดังเช่น อาจารย์ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์³⁵ มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการโรงไฟฟ้าบ่อนอกโดยฐานะเป็นผู้ให้คำปรึกษาด้านการประชาสัมพันธ์ นักวิชาการทั้งสองนี้ เป็นผู้ทรงวุฒิในคณะกรรมการไตรภาคีโรงไฟฟ้าบ่อนอกซึ่งตั้งขึ้นมาเมื่อวันที่ 8 มิถุนายน 2544 ณ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน เมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2545 รัฐบาลแต่งตั้งคณะกรรมการนักวิชาการ(ที่นร 0114(ลน)/คตส.นรม./3990 วันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2545) มีจุดหมายให้ศึกษาวิเคราะห์โครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้า สถาบันที่รับผิดชอบ

ในการศึกษาวิเคราะห์คือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ส่วนหัวข้อการศึกษาคือการพยากรณ์ความต้องการไฟฟ้าในอนาคตและผลกระทบในพื้นที่ระบบนิเวศวิทยา และผลกระทบในพื้นที่ ผลกระทบต่อวิถีชีวิตของประชาชนในพื้นที่ ระยะเวลาในการศึกษาวิเคราะห์ ตั้งแต่วันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2545 ถึงวันที่ 20 มีนาคม 2545³⁶

คณะกรรมการที่ตั้งขึ้นมา มี 2 ชุดซึ่งมาจากนักวิชาการ 1 ชุดและส่วนราชการ 1 ชุด เพื่อเป็นการริเริ่มข้อมูลกันเองนั้น พล.อ.ชัยศึก เกตุทัต ประธานคณะกรรมการติดตามและประสานงานตามการสั่งการของนายกรัฐมนตรีได้กล่าวว่า คณะกรรมการที่ตั้งขึ้นมานั้นมีความเป็นกลางอย่างชัดเจน แต่ความเป็นจริงแล้วกลับไม่มีความเป็นกลาง เนื่องจากมีส่วนได้เสียกับโรงไฟฟ้า กล่าวคือ คณะนักวิชาการที่แต่งตั้งจากมหาวิทยาลัย 3 แห่ง(มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีธนบุรีบางมด มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย) ประกอบด้วยบุคคลที่เคยสนับสนุนโครงการโรงไฟฟ้ามาก่อน จึงถูกวิพากษ์วิจารณ์จากกลุ่มชาวบ้านว่า ไม่เป็นกลาง³⁷

8.3. กลุ่มคนเดือนตุลาคมในภาครัฐบาล

การชัชชนะแบบท่วมท้นของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร พรรคไทยรักไทยโดยการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 22 ในวันที่ 6 มกราคม 2544 ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงลักษณะโครงสร้างทางอำนาจ(power configuration) เป็นครั้งใหญ่ พรรคประชาธิปไตยซึ่งถูกสงสัยว่า มีนักการเมืองหลายคนที่มีส่วนได้ส่วนเสียในโครงการโรงไฟฟ้าหิโนกรุดและบ่อนอกถอนตัวออกจากรัฐบาล และรัฐบาลพ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เข้ามาทำงานแทนตั้งแต่วันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2544

ในช่วงแรกๆของรัฐบาลพ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร มีกระแสที่หวังกับพ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตรว่า น่าจะทำงานช่วยแก้ปัญหาของชนยากคนจนได้ดีมากกว่า และน่าจะเข้าใจกันกับขบวนการภาคประชาชนได้ดีมากกว่า รัฐบาลที่ผ่านมา เนื่องจากว่า ฝ่ายก้าวหน้า ฝ่ายซ้าย ฝ่ายประชาชน เอ็นจีโอ หรือ นักเคลื่อนไหวเดือนตุลาคม กลุ่มบุคคลดังกล่าวเข้ามาเป็นผู้บริหารในภาครัฐ ในตำแหน่งสำคัญ³⁸ ตั้งแต่ รัฐมนตรี เลขานุการนายกรัฐมนตรีไปจนถึง คณะทำงานของรัฐมนตรีต่างๆ การแก้ปัญหาต่างๆจึงถูกมองว่า เป็นเรื่องของการพูดคุยระหว่างคนที่เข้าใจแนวคิดกันและกัน ไม่ว่าจะอยู่ในภาครัฐบาลหรือไม่ก็ตาม ข้อดีในเบื้องต้นคือ สามารถคุยกันได้โดยปราศจากอคติกัน

ในกรณีขบวนการคัดค้านโครงการโรงไฟฟ้าหิโนกรุดและบ่อนอก กลุ่มคนเดือนตุลาคมที่อยู่ในภาครัฐบาลบางครั้งเป็นช่องทางข้อมูลข่าวสารต่างๆ เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์ในรัฐบาลหรือความคืบหน้าในการหาหรือแนวทางการแก้ไขปัญหา ที่กลุ่มเอ็นจีโอและกลุ่มชาวบ้านกรุดและบ่อนอกสามารถเข้าถึงได้ และบางครั้งก็เป็นผู้ประสานงานระหว่างกลุ่มผู้คัดค้านกับรัฐบาลเพื่อจัดเตรียมเวทีเจรจา นอกจากนี้ยังเป็นช่องทางที่ทางกลุ่มผู้คัดค้านอัดข้อมูลฝ่ายคัดค้านเข้าไปในกระบวนการพิจารณาปัญหาต่างๆของโครงการ การที่นายจาตุรนต์ ฉายแสง รมต.สำนักนายกรัฐมนตรี คนที่แล้ว ในฐานะกำกับดูแลด้านพลังงาน ออกมาแถลงสัญญาสัมปทานการผลิตไฟฟ้าระหว่างเจ้าของโครงการ โรงไฟฟ้าหิโนกรุดและบ่อนอกกับภฟ.ที่ไม่ชอบมาพากลในวันที่ 7 มกราคม 2545 นั้นมีความเข้าใจกันว่าเป็นผลสำเร็จที่กลุ่มชาวบ้านกรุดและบ่อนอกได้รับ โดยการประสานงานกับกลุ่มคนเดือนตุลาคมในรัฐบาล

แต่ว่า โดยส่วนใหญ่แล้ว การเคลื่อนไหวของกลุ่มคนเดือนตุลาคมนั้นไม่เป็นไปตามความคาดหมายของฝ่ายคัดค้าน โครงการโรงไฟฟ้าหิโนกรุดและบ่อนอกมากเท่าใดนัก เช่น เมื่อปลายปี 2544 รัฐบาลสงที่ปรึกษา

รมต.สำนักนายกฯ³⁹ ลงไปบ่อนอกและบ้านกรูด โดยอ้างว่า เพื่อรวบรวมข้อมูล แต่ฝ่ายคัดค้านมองว่า เป้าหมายของทีมงานทั้งสามอยู่ตรงที่เพื่อทำความเข้าใจ ในประเด็นความจำเป็นต้องมีโรงไฟฟ้าค่อนข้างชัดเจน

ที่จริงแล้ว จุดยืนของกลุ่มคนเดือนตุลาคมในเรื่องโครงการ โรงไฟฟ้าหินกรูดและบ่อนอกไม่ชัดเจน หรือไม่ก็สนับสนุนการเดินหน้าโครงการ เช่น นายภูมิธรรม เวชยชัย เลขาธิการรมต.มหาดไทยในฐานะรับผิดชอบประสานงานด้านมวลชนหินกรูดและบ่อนอก ได้กล่าวว่า “...เราเป็นประเทศที่มีระบบการค้าเสรี ที่สำคัญต้องรักษาสัญญาที่ทำไว้กับบริษัทผู้ดำเนินโครงการ...เห็นใจและเข้าใจราษฎรที่ไม่สบายใจต่อ โครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าหินกรูด-บ่อนอก ที่จะเกิดขึ้น แต่อย่างไรก็ตามการอยู่ร่วมกันในสังคมคงต้องคำนึงถึงทุกส่วน...โครงการนี้โดยหลักการมันเดินหน้าต่ออยู่แล้ว (คิดเล่น: ผู้วิจัย) เพียงแต่ต้องคำนึงว่าจะทำอย่างไรให้สอดคล้องกับสถานการณ์และความจำเป็นในการใช้พลังงานภายในประเทศรวมถึงความสบายใจของพี่น้องประชาชนที่จะได้รับผลกระทบ...ที่เกี่ยวข้องกับโครงการ โรงไฟฟ้าหินกรูด-บ่อนอก...”(MGR Online July 18, 2002)

ในเรื่องกลุ่มคนเดือนตุลาคมในภาครัฐบาล มีข้อสังเกตบางอย่างได้แก่ ประการแรก คนในกลุ่มนี้ไม่ได้มีความก้าวหน้าเป็นทุกคน ประการที่สอง แม้เป็นคนที่มีความก้าวหน้าและมีความตั้งใจที่จะช่วยเหลือกลุ่มชาวบ้านแต่ไม่สามารถเคลื่อนไหวได้อย่างเต็มที่เนื่องจากว่า เป็นกลุ่มน้อยในภาครัฐบาล ในสถานการณ์เช่นนี้ช่องทางที่มีอยู่ระหว่างกลุ่มคนเดือนตุลาคมในภาครัฐบาลกับกลุ่มคนเดือนตุลานอกภาครัฐบาล(องค์กรภาคประชาชน)มักจะเป็นช่องทางที่รัฐบาลสามารถดูดข้อมูลของกลุ่มเอ็นจีโอ ข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์ภายในฝ่ายคัดค้าน ฯลฯ เพื่อให้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนยุทธศาสตร์การ “ปราบปราม” มีอบ อย่างมติดกรม. วันที่ 23 เมษายน 2545

รัฐบาลพ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ผ่านพ้นช่วงอันนิมูนไปเรียบร้อยแล้ว ตั้งแต่ประมาณต้นปี 2545 ทางกลุ่มเอ็นจีโอและกลุ่มประชาชนพลาดหวังกับกลุ่มอดีตนักเคลื่อนไหวเดือนตุลาคมในภาครัฐบาล โดยเฉพาะกรณีเหตุการณ์การจับกุมชาวบ้านในพื้นที่อำเภอบ้านไธสง อำเภอป่าซาง และกิ่งอำเภอเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน ที่เข้าไปเพาะปลูกทำกินบนที่ดินของเอกชนรวม 25 ราย ตั้งแต่ปลายเดือนเมษายนถึงพฤษภาคม 2545 และการลงมติดกรม. วันที่ 23 เมษายน 2545 ที่เปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่ของรัฐใช้กำลังเข้าจัดการกับกลุ่มชาวบ้านที่ออกมาชุมนุม ด้วยมาตรการทางกฎหมายอย่างเฉียบขาด ทำให้กลุ่มเอ็นจีโอและกลุ่มประชาชนเริ่มไม่วางไว้ใจกับรัฐบาลพ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร⁴⁰

ฉันทนา บรรพศิริโชติ(2544) เรียกบุคคลสายประชาชน สายเอ็นจีโอ และสายเดือนตุลา ที่เข้าไปอยู่ในภาครัฐบาลว่า “กุมารทอง” และวิเคราะห์ลักษณะของ“กุมารทอง” ในรัฐบาลพ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตรโดยกล่าวว่า “...มีกุมารทองอยู่จำนวนหนึ่งที่รู้เส้นสายกลไกของขบวนการเคลื่อนไหวของประชาชนดีและคอยกระซิบเรื่องราวให้แก่รัฐบาลอยู่บ้าง แม้ว่าบางครั้งกุมารทองที่เคยเป็นนักเคลื่อนไหวเก่าอาจจะหลงอยู่ในเขาวงกต บนเส้นการเดินทางระหว่างการเมืองภาคประชาชนกับการเมืองของพรรคการเมืองอยู่บ่อย ๆก็ตามคือว่าบางครั้ง (อันที่จริงเป็นส่วนใหญ่) กุมารทองก็ต้องเล่นตามเหตุผลของพรรคการเมืองและการเป็นรัฐบาล ความเข้าใจการเมืองภาคประชาชนที่เป็นทุนเดิมอยู่นั้นก็อาจจะไขว้เขวไปบ้าง(คิดเล่น: ผู้วิจัย) ...”

8.4. กลุ่มผลประโยชน์ด้านก๊าซธรรมชาติ

อาจกล่าวได้ว่า ส่วนหนึ่งของความขัดแย้งในเรื่องโรงไฟฟ้าหินกรูดและบ่อนอกมีความเกี่ยวข้องกับ ความขัดแย้งทางด้านแนวทางความคิดที่จะเลือกเชื้อเพลิงใดในการผลิตไฟฟ้าของประเทศ ด้านสภาพ.

ผลักดันถ่านหินเป็นเชื้อเพลิงหลักในการผลิตไฟฟ้าในอนาคตของประเทศเพื่อลดสัดส่วนเชื้อเพลิงจากก๊าซธรรมชาติในการผลิตพลังงานไฟฟ้า⁴¹ ด้านกลุ่มเอ็นจีโอโต้แย้งสพข.ด้วยเหตุผลว่า แม้ยกเลิกการสร้างโรงไฟฟ้าถ่านหินก็ตามแต่สัดส่วนเชื้อเพลิงจากก๊าซธรรมชาติไม่ควรมีการเปลี่ยนแปลง⁴²

อย่างไรก็ตาม นอกจากกลุ่มเอ็นจีโอ ยังมีอีกกลุ่มหนึ่งที่คัดค้านแนวทางของสพข. ด้วยผลประโยชน์ของตน นั่นคือ กลุ่มผลประโยชน์ด้านก๊าซธรรมชาติซึ่งประกอบด้วยนายสุริยะ จึงรุ่งเรืองกิจ⁴³ รมว.อุตสาหกรรม และนายพิทักษ์ อินทรวินัยนันท์ รองนายกรัฐมนตรี คนปัจจุบัน ทั้งสองนี้มีข้อมูลยืนยันชัดเจนว่าเกี่ยวข้องกับสัมพันธกับกลุ่มทุนก๊าซธรรมชาติมาช้านาน(กลุ่มผู้ปรารถนาดีต่อประเทศชาติ วันที่ 8 กรกฎาคม 2545)

หนังสือพิมพ์อ้างว่า กลุ่มทุนก๊าซธรรมชาตินั้น ได้ขยายตัวจนยึดกุมยุทธศาสตร์พลังงานในประเทศไทยตั้งแต่ประมาณปลายทศวรรษ 2520 ซึ่งช่วงนั้นมีการค้นพบก๊าซธรรมชาติในอ่าวไทย การจัดการธุรกิจก๊าซธรรมชาตินั้นดำเนินโดยการปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย(ปตท.)และบริษัทน้ำมันข้ามชาติที่รับสัมปทานจากปตท. อย่างเช่นบริษัทยูโนแคล เซฟรอน ตั้งแต่นั้น บริษัทที่รับสัมปทานเหล่านั้นสร้าง “คอนเนคชั่น” ทั้งในวงการเมือง ข้าราชการประจำ รัฐวิสาหกิจ สื่อมวลชน เพื่อกดดันประเทศไทยให้ใช้ก๊าซธรรมชาติเป็นเชื้อเพลิงหลักในการพัฒนาพลังงานของไทย(ผู้จัดการรายสัปดาห์ วันที่ 10 ธันวาคม 2544)

ปตท.เคยแสดงท่าทีไม่สนับสนุนยุทธศาสตร์การกระจายความเสี่ยงด้านพลังงานอย่างที่สพข.ได้เสนอไว้ ในการสัมมนาเรื่อง “แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาพลังงานของประเทศ” ซึ่งจัดโดยสพข.เมื่อวันที่ 27 กันยายน 2544 โดยตัวแทนจากปตท. คัดค้านความกังวลของสพข.ต่อสถานการณ์ที่ประเทศไทยพึ่งพิงก๊าซธรรมชาติมากเกินไป และพยายามสนับสนุนกลุ่มทุนถ่านหินเข้ามาถ่วงดุลว่า เป็นการกระทำที่ขัดต่อหลักการค้าเสรี(เวสต์เทิร์น โฟกัส ฉบับพิเศษ ม.ด.(2545): 52)

ในภาครัฐบาล นายสุริยะ จึงรุ่งเรืองกิจ รมว.อุตสาหกรรม และนายพิทักษ์ อินทรวินัยนันท์ ถือว่าเป็นบุคคลที่แสดงบทบาทโดยฐานะเป็นปากเสียงของกลุ่มทุนก๊าซธรรมชาติ ด้านนายสุริยะ จึงรุ่งเรืองกิจ ก่อนการตัดสินใจแนวทางแก้ไขปัญหากรณีโรงไฟฟ้าหินกรูดและบ่อนอก มอบหมายให้ บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) ไปศึกษาต้นทุนเปรียบเทียบระหว่างการผลิตไฟฟ้า ด้วยเชื้อเพลิงถ่านหินและก๊าซธรรมชาติ เพื่อผลักดันให้เปลี่ยนเชื้อเพลิงจากถ่านหินเป็นก๊าซใน โครงการโรงไฟฟ้าดังกล่าวและเปิดเผยรายงานการศึกษาว่า ต้นทุนการผลิตไฟฟ้าต่อหน่วย จากโรงไฟฟ้าถ่านหินเบ็ดเสร็จตลอดอายุโครงการ 25 ปี รวมค่า AP ค่า EP และค่าก่อสร้างแล้ว แพงกว่าการใช้ก๊าซธรรมชาติเป็นเชื้อเพลิงในการผลิตไฟฟ้า นับหมื่นล้านบาท(ข่าวสด วันที่ 25 มีนาคม 2545)และในช่วงต่อมาประกาศยืนยันรับอาสาขอดูแลเรื่องนโยบายด้านพลังงานของประเทศทั้งระบบ โดยเฉพาะเรื่องก๊าซธรรมชาติที่จะใช้เป็นเชื้อเพลิงผลิตกระแสไฟฟ้าในอนาคต ถึงขนาดมีการผลักดันให้โรงไฟฟ้าของภาคเอกชนที่ใช้ถ่านหินเป็นเชื้อเพลิง หันมาใช้ก๊าซธรรมชาติให้หมด(กลุ่มผู้ปรารถนาดีต่อประเทศชาติ วันที่ 8 กรกฎาคม 2545)

ด้านนายพิทักษ์ อินทรวินัยนันท์ เป็นบุคคลที่แสดงจุดยืนคัดค้านยุทธศาสตร์การกระจายความเสี่ยงด้านพลังงานของสพข.และเมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน 2544 ในการประชุมหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่ได้รับมอบหมายให้หาแนวทางแก้ไขปัญหาการก่อสร้างโรงไฟฟ้าถ่านหินจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ นายพิทักษ์ อินทรวินัยนันท์ ประธานการประชุม เสนอให้มีการเปลี่ยนแปลงใช้เชื้อเพลิงจากถ่านหินเป็นก๊าซธรรมชาติเพราะสอดคล้องกับการที่เขาเคยเห็นชอบหลักการแผนแม่บทระบบท่อก๊าซธรรมชาติฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2545-2553) ของปตท. (Bangkok Post November 4, 2001)ซึ่งมีมูลค่าการลงทุนสูงถึง 93,060 ล้านบาท การเสนอของนาย

พิทักษ์ ทำให้มีการถกเถียงกันอย่างเข้มข้น โดยเฉพาะนายปิยสวัสดิ์ อัมระนันท์ เลขาธิการสพช. ได้เถียงอย่างเผ็ดร้อนกับนายพิทักษ์(ข่าวสด วันที่ 2 พฤศจิกายน 2544)

อย่างไรก็ตาม ภายหลังการประชุมครั้งนั้น นายพิทักษ์ อินทรวินัยนันทน์เปิดเผยถึงแนวทางการแก้ปัญหาโรงไฟฟ้าหิโนกรุดและบ่อนอกว่า 1) ใช้สถานที่เดิมแต่ใช้ก๊าซธรรมชาติ 2) การเปลี่ยนสถานที่ก่อสร้างแต่ยังใช้ถ่านหินเหมือนเดิม เช่น ย้ายไปในเขตของโรงงานสหวิริยา ใน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 3) การยกเลิกโครงการโรงไฟฟ้าหิโนกรุดและบ่อนอกโดยให้กฟผ.ปรับปรุงโรงไฟฟ้าเก่า (Bangkok Post November 4, 2001)

แนวทางการแก้ไขที่นายพิทักษ์ อินทรวินัยนันทน์เสนอนั้น ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์จากสพช. บริษัทเจ้าของโครงการ และสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม(สผ.)อย่างรุนแรง⁴⁴ แต่ทว่าตั้งแต่ปลายปี 2544 เมื่อ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี มอบหมายให้นายพิทักษ์ อินทรวินัยนันทน์ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหารือกันแนวทางการแก้ไขปัญหาโรงไฟฟ้าหิโนกรุดและบ่อนอก มาจนกระทั่งรัฐบาลแถลงการตัดสินใจเรื่องการแก้ไขปัญหาโรงไฟฟ้าหิโนกรุดและบ่อนอกเมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม 2545 นายพิทักษ์ อินทรวินัยนันทน์ และนายสุริยะ จึงรุ่งเรืองกิจ เคลื่อนไหวกดดันให้มีการเปลี่ยนแปลงเชื้อเพลิงจากถ่านหินเป็นก๊าซอย่างต่อเนื่อง โดยร่วมมือกับกลุ่มทุนก๊าซธรรมชาติ (กลุ่มผู้ปรารถนาดีต่อประเทศชาติ วันที่ 8 กรกฎาคม 2545)

อาจจะกล่าวได้ว่า การเคลื่อนไหวของกลุ่มผลประโยชน์ด้านก๊าซธรรมชาตินี้ส่งผลกระทบต่อการตัดสินใจของรัฐบาลค่อนข้างมาก เมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม 2545 รัฐบาลได้แถลงในเรื่องของการพิจารณาตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการโรงไฟฟ้าบ่อนอกและโครงการโรงไฟฟ้าหิโนกรุดว่า "...จากตัวเลขประมาณการการใช้ไฟฟ้าทั้งปัจจุบันและอนาคต ไฟฟ้าสำรองยังคงมีพอใช้ไปจนถึงปี 2550 และในคัดค้านของประชาชนมีการตั้งข้อสังเกตเรื่องการตรวจสอบความไม่โปร่งและกรณีการมีเงื่อนไขจึงมอบหมายให้กฟผ. ไปตกลงในเรื่องข้อสัญญาในการดำเนินการก่อสร้างกับบริษัทเอกชนอีกครั้ง..." และสำหรับโครงการท่อส่งก๊าซและสถานีแยกก๊าซไทย - มาเลเซีย(JDA) เลขาธิการนายกรัฐมนตรี ได้แถลงว่า"...โครงการวางท่อก๊าซและสถานีแยกก๊าซไทย-มาเลเซีย รัฐบาลตกลงที่จะให้ดำเนินการต่อไปตามสัญญา และเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาส่งผลกระทบต่อสังคมและชุมชน จึงให้การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย (ปตท.) เปลี่ยนจุดวางท่อขึ้นฝั่งจากจุดเดิมไปในรัศมีไม่เกิน 5ก.ม. ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ได้มีการศึกษาผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมไว้แล้ว และให้ทำความเข้าใจกับราษฎรในพื้นที่ด้วย..."(ข่าวสด วันที่ 12 พฤษภาคม 2545)

แม้การคัดค้านโครงการท่อส่งก๊าซและสถานีแยกก๊าซไทย - มาเลเซีย(JDA) มีความเข้มข้นเท่าๆกับการคัดค้านโครงการโรงไฟฟ้าหิโนกรุดและบ่อนอกก็ตามแต่รัฐบาลก็ให้เดินหน้าต่อไป ในขณะที่ตัดสินใจเลื่อนโครงการโรงไฟฟ้าหิโนกรุดและบ่อนอกออกไป(เดินหน้า "ก๊าซ" แต่เลื่อน "ถ่านหิน") ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะโครงการท่อส่งก๊าซและสถานีแยกก๊าซไทย - มาเลเซีย(JDA) มีความเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของกลุ่มทุนก๊าซธรรมชาติและนักการเมืองในภาครัฐบาลที่เป็นตัวแทนของกลุ่มนี้ จึงจำเป็นต้องเดินหน้าทันที หนังสือพิมพ์ต่างชาติบางฉบับก็รายงานว่า การตัดสินใจของรัฐบาลนั้นเป็นการตอบสนองต่อผลประโยชน์ของกลุ่มทุนก๊าซธรรมชาติ โดยเฉพาะบริษัทยูโนแคล เซฟรอน(Asahi Newspaper May 11, 2002)

นายสุริยะ จึงรุ่งเรืองกิจ เป็นเลขาธิการพรรคไทยรักไทย เป็นคนสำคัญของกลุ่มวังบัวบานที่มีนางเขวภา วงศ์สวัสดิ์ ส.ส.เชียงใหม่เป็นหัวหน้ากลุ่ม มีความใกล้ชิดมากกับหัวหน้าพรรคก็คือ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร และเป็นบุคคลที่คาดว่าจะได้รับตำแหน่งเป็นรมต.พลังงาน⁴⁵ ภายหลังการปรับคณะรัฐมนตรีเพื่อรับการปรับปรุงโครงสร้างระบบราชการในเดือนตุลาคมนี้ ด้านนายพิทักษ์ อินทรวินัยนันทน์ ก็เป็นคนสำคัญของรัฐบาลโดยฐานะเป็นช่องทางเชื่อมระหว่างกลุ่มทุนกับพรรค เมื่อ 10 กว่าปีก่อน ในช่วงก่อนสิ้นรัฐบาลพล.อ.

เปรม ดินสุลานนท์ พล.อ. ชาดิชชา ชุมพะวัน เคยออกปากกับจปร.5 ว่า “...ไม่ว่าเรื่องเงินหรือเรื่องอะไรก็ตาม พุดกับพิทักษ์ก็เหมือนพุดกับผม...” (ผู้จัดการรายสัปดาห์ วันที่ 10 ธันวาคม 2544) คำพูดนี้สะท้อนให้เห็นถึง บทบาทของนายพิทักษ์ อินทวิทย์นันท์ในวงนักการเมืองซึ่งแม้แต่ปัจจุบันยังไม่มีการเปลี่ยนแปลง นายพิทักษ์ยังคงรักษาความสัมพันธ์กับกลุ่มทุนอย่างต่อเนื่องทำให้เขามีความสำคัญในรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร อย่างเหมือนสมัยรัฐบาล พล.อ. ชาดิชชา ชุมพะวัน อนึ่ง นายพิทักษ์ยังเป็นคนสำคัญของกลุ่มวังน้ำเย็น ของนายเสนาะ เทียนทอง ประธานที่ปรึกษาพรรคไทยรักไทยด้วย

ในขณะนี้ ชะตาอนาคตของโครงการโรงไฟฟ้าหินกรูดและบ่อนอกยังไม่ชัดเจนเท่าไรนัก อย่างไรก็ตาม มีข่าวลือว่า เมื่อมีการประชุม ACD(Asia Cooperation Dialogue) ในวันที่ 18-19 มิถุนายน 2545 ได้มีการพบปะกันระหว่าง พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศของประเทศญี่ปุ่น โดยทาง พ.ต.ท.ดร. ทักษิณ มีข้อเสนอให้รัฐบาลญี่ปุ่นแจ้งแก่นักลงทุนภาคเอกชน เจ้าของสัมปทานโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ว่าให้เปลี่ยนชนิดของเชื้อเพลิงที่จะใช้ผลิตกระแสไฟฟ้าในโครงการฯ จากถ่านหินเป็นก๊าซธรรมชาติ เพื่อเป็นการลดปัญหาการคัดค้านจากมวลชนในพื้นที่ เนื่องจากก๊าซธรรมชาติเป็นเชื้อเพลิงที่ประชาชนยอมรับว่าเป็นเชื้อเพลิงสะอาด ไม่สร้างปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมให้แก่ชุมชนในที่ตั้งโครงการ นอกจากนี้ยังมีการเสนอให้เปลี่ยนจุดก่อสร้างโครงการโรงไฟฟ้าจากจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มาเป็นที่จังหวัดราชบุรี ซึ่งเป็นบริเวณที่มีโครงการโรงไฟฟ้าราชบุรีของบริษัทราชบุรีโฮลดิ้ง จำกัด อยู่แล้ว(กลุ่มผู้ปรารถนาดีต่อประเทศชาติ วันที่ 8 กรกฎาคม 2545)

ทั้งนี้สะท้อนให้เห็นว่า กลุ่มทุนก๊าซธรรมชาติยังคงมีอิทธิพลมากพอสมควรต่อการตัดสินใจของรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายสุริยะ จึงรุ่งเรืองกิจ และนายพิทักษ์ อินทวิทย์นันท์ เป็นตัวแสดงสำคัญใน สนามพหุสัมพันธ์ขององค์กรในกรณีขบวนการคัดค้านโรงไฟฟ้าหินกรูดและบ่อนอก

8.5. คณะกรรมการสภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา⁴⁶

ตั้งแต่มีการเกิดขึ้นของขบวนการคัดค้านโครงการโรงไฟฟ้าหินกรูดและบ่อนอก คณะกรรมการ บ้างคณะเข้ามาเกี่ยวข้องในกระบวนการความขัดแย้งในเรื่องโครงการดังกล่าวโดยฐานะเป็นส่วนประกอบทั้ง ในระบบความขัดแย้งและในระบบพันธมิตร

คณะกรรมการสภาที่เข้ามาแสดงบทบาทในกระบวนการความขัดแย้งในเรื่องโครงการดังกล่าว ในช่วงแรกๆของการคัดค้านก็คือ คณะกรรมการยุติธรรมและสิทธิมนุษยชนของสภาผู้แทนราษฎร⁴⁷ ในรัฐสภาชุดที่ 28 เมื่อวันที่ 3 กันยายน 2540 ตัวแทนของชาวบ้านบ่อนอก เดินทางไปยื่นหนังสือคัดค้านการสร้างโรงไฟฟ้าบ่อนอก ต่อคณะกรรมการยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน สภาผู้แทนราษฎร ต่อมา เมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน 2540 ชาวบ้านกลุ่มผู้คัดค้านบ้านกรูดก็ยื่นหนังสือร้องเรียน และขอเข้าชี้แจงข้อมูลต่อคณะกรรมการยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน โดยได้รับการร้องทุกข์จากชาวบ้านกรูดและบ่อนอก คณะกรรมการยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน สภาผู้แทนราษฎร มีการประชุมพิจารณาเรื่องการคัดค้านโรงไฟฟ้าครั้งแรก โดยมีผู้แทนสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม(สผ.) การไฟฟ้าผลิตแห่งประเทศไทย(กฟผ.) เข้ามาชี้แจงด้วยในวันที่ 17 ธันวาคม 2540 เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2541 ตัวแทนชาวบ้านบ้านกรูดเข้าพบรองประธานคณะกรรมการยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน สภาผู้แทนราษฎร(นายอดิศร เพียงเกษ⁴⁸) เพื่อตามเรื่องที่ยื่นหนังสือไป นายอดิศร เพียงเกษ ก่อนหน้านั้น เป็นประธานคณะกรรมการติดตามการแก้ไขปัญหากลุ่มเขื่อนตามข้อเรียกร้องของสมัชชาคนจน ที่ออกคำสั่งที่ 96/2540 ลงวันที่ 1 พฤษภาคม 2540 เพื่อแต่งตั้งคณะทำงานป้องกัน และ

แก้ไขผลกระทบน้ำท่วมที่นาเนื่องจากการก่อสร้างโครงการฝายราษฎร์ไศล แนวทางการแก้ไขปัญหาที่เสนอ ทำให้ชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบจากการก่อสร้างโครงการฝายราษฎร์ไศลพอใจอย่างพอสมควร ชาวบ้านกรูดและบ่อนอกจึงลงนามว่า “...คณะกรรมการยุติธรรมและสิทธิมนุษยชนที่นายอดิศร เพียงเกษเป็นรองประธานนำจะช่วยเหลือเราได้บ้าง...”(นายจิรวุฒิ แจวสกุล วันที่ 22 มกราคม 2545)

ภายหลังการศึกษาข้อมูลต่างๆ ในเรื่องโครงการ โรงไฟฟ้าหินกรูดและบ่อนอกแล้ว เมื่อเดือน ธันวาคม 2541 คณะกรรมการยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน ส่งสรุปผลการพิจารณาของคณะกรรมการฯ ต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร รมต.สำนักงานกษฯ ผวจ. ประจวบคีรีขันธ์ ผู้ว่ากรกฟผ. ผู้จัดการบริษัทยูนิย่นฯ และบริษัทกอล์ฟ(สภาผู้แทนราษฎร ที่สพ. 0017.7/668 วันที่ 11 ธันวาคม 2541) และใจความสรุปได้ว่าเห็นควรให้ยกเลิกโรงไฟฟ้าหินกรูดและบ่อนอก(คณะกรรมการยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน สภาผู้แทนราษฎร 2541)

เหตุการณ์การปิดถนนเมื่อเดือนธันวาคม 2541 ทำให้ประเด็นความขัดแย้งเรื่องโครงการโรงไฟฟ้าหินกรูดและบ่อนอกเป็นประเด็นใหญ่ทางการเมือง คณะกรรมการที่มีหน้าที่ในการพิจารณาด้านสิ่งแวดล้อมจึงเริ่มสนใจทำการศึกษาปัญหาโรงไฟฟ้าในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เมื่อวันที่ 7 มีนาคม 2542 คณะกรรมการวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อมสภาผู้แทนราษฎร เชิญชาวบ้านฝ่ายคัดค้านเข้าชี้แจงที่ประชุมคณะกรรมการ

ต่อมา เมื่อวันที่ 17 พฤษภาคม 2542 คณะกรรมการวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม สภาผู้แทนราษฎร(นายบุญมาก ศิริเนาวกุล⁴⁹ เป็นประธาน) ลงพื้นที่ที่บ้านกรูดและบ่อนอก ภายหลังการดูพื้นที่ นายบุญมากให้ความเห็นว่า “...ไม่สมควรสร้างโรงไฟฟ้าขึ้นในสถานที่สวยงามเช่นนี้...”(ข่าวสด วันที่ 18 พฤษภาคม 2542) ต่อจากนั้น เมื่อวันที่ 14 มีนาคม 2543 คณะกรรมการวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี สภาผู้แทนราษฎร จัดเวที “แนวทางการปรับปรุงและพัฒนาเทคโนโลยีโรงไฟฟ้าเพื่อลดมลภาวะ” ตัวแทนชาวบ้านเข้าร่วม⁵⁰

กิจกรรมการเคลื่อนไหวของคณะกรรมการสภาผู้แทนราษฎรที่ค่อนข้างสนับสนุนการคัดค้านของชาวบ้านกรูดและบ่อนอก มีกิจกรรมของคณะกรรมการสองคณะอย่างที่ได้อ้างมาข้างต้นเท่านั้น ตั้งแต่ปี 2543 เป็นต้นมา แทบไม่มีการเคลื่อนไหวของคณะกรรมการสภาผู้แทนราษฎรที่ช่วยแก้ปัญหาโครงการโรงไฟฟ้าหินกรูดและบ่อนอก และสิ่งที่ทำให้ชาวบ้านเสียใจก็คือ อดีตประธานคณะกรรมการยุติธรรมและสิทธิมนุษยชนได้ย้ายไปนั่งตำแหน่งรองประธานคณะกรรมการพลังงานซึ่งเป็นคณะกรรมการที่สนับสนุนโครงการ ในปัจจุบันอย่างที่กล่าวในต่อไป และคณะกรรมการที่มีความใกล้ชิดกับเจ้าของโครงการหรือบุคคลที่มีส่วนได้ส่วนเสียในโครงการ⁵¹ เริ่มมีการเคลื่อนไหวช่วยผลักดันให้โครงการดำเนินต่อไป คณะกรรมการที่ช่วยผลักดันให้โครงการดำเนินต่อไป ก็คือ คณะกรรมการพลังงาน⁵²ของสภาผู้แทนราษฎร⁵³

ช่วงเดือนกันยายน 2544 เมื่อมีกระแสข่าวว่า คณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ(กพช.) เห็นว่า ควรเปลี่ยนเชื้อเพลิงผลิตไฟฟ้าของโครงการ โรงไฟฟ้าบ่อนอกและโรงไฟฟ้าหินกรูด จากที่ใช้ถ่านหินมาเป็นก๊าซธรรมชาติแทน ประธานคณะกรรมการพลังงาน สภาผู้แทนราษฎร ขณะนั้น ออกมาประกาศโดยฐานะเป็นปากเสียงบริษัทเจ้าของโครงการว่า กรรมการพลังงานไม่เห็นด้วยการเปลี่ยนเชื้อเพลิงในการผลิตไฟฟ้าของโครงการโรงไฟฟ้าดังกล่าว(ข่าวสด วันที่ 24 กันยายน 2544) นอกจากการประกาศครั้งนั้น เท่าที่ผ่านมา คณะกรรมการพลังงาน มีมติเห็นชอบโครงการ 2 ครั้ง

ทางด้านคณะกรรมการวิชาการวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการพลังงาน วุฒิสภา เมื่อวันที่ 30 กรกฎาคม 2544 ปรากฏว่า คณะกรรมการวิชาการวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการพลังงานของวุฒิสภา ได้เดินทางไปฮ่องกงและญี่ปุ่น โดยได้รับเชิญจากบริษัทยูนิยอนฯ และเมื่อวันที่ 5 สิงหาคม 2544 บริษัทยูนิยอนฯ ยอมรับออกมาว่า เป็นสปอนเซอร์ให้กับคณะกรรมการวุฒิสภาชุดนี้ไปดูโรงไฟฟ้าถ่านหินที่ญี่ปุ่นจริง ตามคำให้สัมภาษณ์ของนายชนิต สิทธิประศาสน์ ผู้อำนวยการฝ่ายบริหารและประชาสัมพันธ์ ทางวิทยุ INN 99.5 MHz แต่ทางด้านประธานคณะกรรมการวิชาการวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการพลังงาน วุฒิสภา ในขณะนั้น ปฏิเสธการที่ได้รับเชิญจากบริษัทยูนิยอนฯ ในการเดินทางไปญี่ปุ่น และได้กล่าวว่า "...การที่เดินทางไปเมืองนาโกยะ ประเทศญี่ปุ่นนั้น ได้รับสนับสนุนงบประมาณจากบริษัทพลังงานไฟฟ้าที่นั่น..." (Nation July 31, 2001)

แต่กระนั้นก็ดี "บริษัทพลังงานไฟฟ้าที่นั่น" ก็คือ บริษัทซุน อิล็คทริกที่ได้เข้ามาลงทุนโครงการโรงไฟฟ้าหินกรูดนั่นเอง แต่เป็นเพียงคำว่า ตอนที่คณะกรรมการวิชาการวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการพลังงาน วุฒิสภา เดินทางไปเที่ยวเมืองนาโกยะ บริษัทซุน อิล็คทริกยังไม่ประกาศเรื่องการเข้าร่วมลงทุนโครงการอย่างเป็นทางการ(ประกาศอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 15 สิงหาคม 2544) พูดง่ายๆก็คือ ไม่ว่าบริษัทยูนิยอนฯ เป็นสปอนเซอร์หรือบริษัทซุน อิล็คทริกเป็นสปอนเซอร์ก็ตาม จะกล่าวอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ว่า คณะกรรมการวิชาการวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการพลังงาน วุฒิสภาได้เดินทางไปญี่ปุ่นโดยบริษัทเจ้าของโครงการโรงไฟฟ้าหินกรูดเป็นผู้ออกเงินค่าใช้จ่ายให้

ทั้งนี้สะท้อนให้เห็นว่า คณะกรรมการการพลังงาน สภาผู้แทนราษฎรกับคณะกรรมการวิชาการวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการพลังงาน วุฒิสภา ทั้งสองคณะนี้ มีส่วนเกี่ยวข้องกับเจ้าของโครงการ นั่นคือ เป็นเหตุที่ทั้งสองคณะนี้แถลงร่วมกันว่าได้เห็นชอบให้มีการก่อสร้างโรงไฟฟ้า(เมื่อวันที่ 23 มกราคม 2545)⁵⁴ ตามเงื่อนไขสัญญาเดิมโดยปราศจากการพิจารณาข้อเท็จจริงต่างๆของปัญหาโครงการโรงไฟฟ้าหินกรูดและบ่อนอกอย่างลึกซึ้ง⁵⁵

ในขณะที่คณะกรรมการการของสภาที่มีความสัมพันธ์กับเจ้าของโครงการเคลื่อนไหวสนับสนุนการเดินทางโครงการโรงไฟฟ้าหินกรูดและบ่อนอก ทางด้านกลุ่มส.ว. สายประชาชนที่ทำงานในคณะกรรมการการมีส่วนร่วมของประชาชน และคณะกรรมการสิ่งแวดล้อม ของวุฒิสภาก็มีการเคลื่อนไหวสนับสนุนการคัดค้านของชาวบ้านกรูดและบ่อนอก

เมื่อเดือนพฤษภาคม 2544 คณะกรรมการสิ่งแวดล้อม วุฒิสภา ทำการพิจารณาผลกระทบจากโครงการโรงไฟฟ้าหินกรูดและบ่อนอก และเมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม 2544 เสนอให้วุฒิสภามีมติทบทวนและย้ายสถานที่ตั้งโครงการ แต่รายงานการศึกษาผลกระทบจากโครงการโรงไฟฟ้าหินกรูดและบ่อนอกของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมนั้น ได้รับการวิจารณ์ว่า นำเสนอข้อมูลที่ไม่รอบด้าน จึงต้องแก้ไขรายละเอียดของรายงาน เพิ่มเติมข้อมูลให้รอบด้านมากขึ้น(ข่าวสด วันที่ 11 พฤษภาคม 2544; วันที่ 15 พฤษภาคม 2544) สำหรับรายงานฉบับนี้ เมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม 2545 การประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ 20 (สมัยสามัญทั่วไป) ได้ลงมติเห็นชอบให้มีการส่งรายงานการศึกษาฉบับแก้ไขนั้น ไปยังรัฐบาล เพื่อประกอบการพิจารณาการก่อสร้างด้วย 124 เสียงต่อ 14 เสียง (ข่าวสด วันที่ 11 พฤษภาคม 2545)

ด้านคณะกรรมการการมีส่วนร่วมของประชาชน เมื่อวันที่ 19 ธันวาคม 2544 คณะกรรมการการมีส่วนร่วมของประชาชนของวุฒิสภา ประชุมเพื่อพิจารณาเรื่องโรงไฟฟ้าบ่อนอก หินกรูด จ.ประจวบฯ คณะกรรมการฯ มีความเห็นว่าการดำเนินโครงการนี้ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนมาตั้งแต่ระดับนโยบายที่มาของโครงการ ไปจนถึงระดับการดำเนินโครงการ (ข่าวสด วันที่ 20 ธันวาคม 2544) ต่อมา เมื่อวันที่

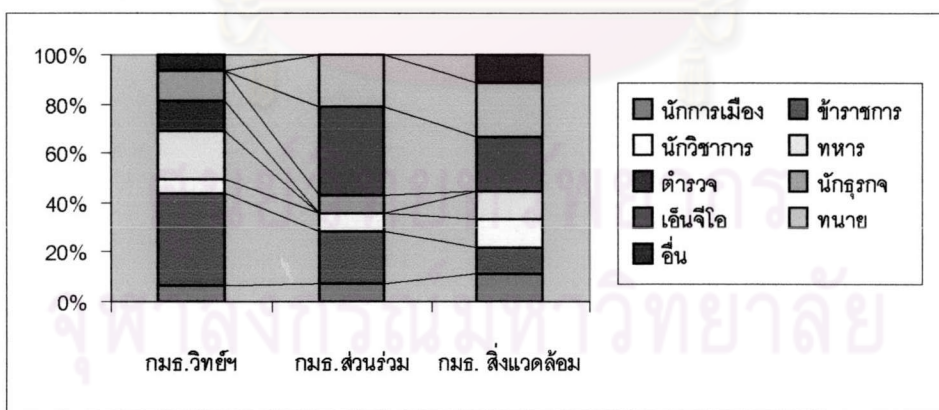
ที่ 3 มกราคม 2545 คณะอนุกรรมการการมีส่วนร่วม วุฒิสภา แลกผลสรุปผลการศึกษารณีปัญหาความขัดแย้งจากโครงการ โรงไฟฟ้าหิกรุดและบ่อนอก โดยชี้ให้เห็นถึงความไม่เหมาะสมของโครงการ ในประเด็นต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม การเพิ่มหนี้สาธารณะให้กับประชาชน และประเทศชาติ โดยสัญญาซื้อขายไฟฟ้าที่ไม่เป็นธรรม⁵⁶ ทั้งยังระบุว่ายังไม่มีความจำเป็นที่จะต้องก่อสร้างโรงไฟฟ้าทั้งสองแห่ง เพราะกฟผ.สามารถฟื้นฟูโรงไฟฟ้าเก่าที่เพิ่งปิดตัวเองลงไปได้ และกระแสไฟฟ้าสำรองยังมีมากพอ (ข่าวสด วันที่ 5 มกราคม 2545)

การเคลื่อนไหวของกลุ่มส.ว. สายประชาชน ยังมีมากมายตั้งแต่กลางปี 2544 มาจนกระทั่งช่วงที่มีการตัดสินใจการชะลอโครงการโรงไฟฟ้าหิกรุดและบ่อนอกของรัฐบาลเมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม 2545

นอกจากส.ว. สายประชาชน ได้ลงไปพื้นที่เพื่อรับฟังความเห็นของกลุ่มผู้คัดค้านบ้านกรุดและบ่อนอก⁵⁷(ข่าวสด วันที่ 2 มกราคม 2545; วันที่ 19 เมษายน 2545; วันที่ 22 เมษายน 2545) ประธานอนุกรรมการพลังงาน ของคณะกรรมการปรารัฐวิสาหกิจ วุฒิสภา(นายโสภณ สุภาพงษ์) ประธานอนุกรรมการประสานงานด้านทรัพยากรธรรมชาติ การทุจริตคอร์รัปชั่นและการคุ้มครองผู้บริโภค ของคณะกรรมการการมีส่วนร่วมของประชาชน วุฒิสภา(น.พ.นิรันดร์ พิทักษ์วัชระ) และกรรมการสิทธิมนุษยชน วุฒิสภา(นางเตือนใจ ดีเทศน์) ร่วมแถลงผลสรุปการศึกษาของคณะอนุกรรมการร่วมในกรณีความเสียหายของประชาชนผู้บริโภคจากนโยบายรับซื้อไฟฟ้าจากเอกชน และการดำเนินโครงการ โรงไฟฟ้าบ่อนอกและหิกรุด ในวันที่ 1 พฤษภาคม 2545(ข่าวสด วันที่ 2 พฤษภาคม 2545)

หากพิจารณาจากกลุ่มส.ว.สายประชาชนซึ่งส่วนใหญ่ทำงานในคณะกรรมการการมีส่วนร่วมของประชาชนและคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมในแง่ของสนามพหุสัมพันธ์ขององค์กร ก็จะเห็นว่า กลุ่ม ส.ว.นี้ส่วนใหญ่มาจากแวดวงกลุ่มเอ็นจีโอ และทนายความ แผนภูมิที่ 8.1. แสดงให้เห็นถึงการเปรียบเทียบอาชีพเดิมของส.ว. ระหว่างกรรมการวิทย์ฯ กรรมการการมีส่วนร่วม และกรรมการสิ่งแวดล้อม

แผนภูมิที่ 8.1. การเปรียบเทียบอาชีพเดิมของกมธ. วิทย์ฯ การมีส่วนร่วม และสิ่งแวดล้อม

ที่มา: รวบรวมข้อมูลจาก <http://www.senate.go.th/menu2.htm>

จากแผนภูมิที่ 8.1. ทำความเข้าใจได้ว่า เหตุใด คณะกรรมการวิทย์ฯ สนับสนุนการเดินหน้าโครงการโรงไฟฟ้าหิกรุดและบ่อนอก และเหตุใด คณะกรรมการการมีส่วนร่วมของประชาชนและคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมสนับสนุนการคัดค้านโครงการดังกล่าวของชาวบ้านกรุดและบ่อนอก คณะกรรมการวิทย์ฯประกอบด้วยส.ว.ที่มีอาชีพเป็นข้าราชการพลเรือนและข้าราชการพลเรือนบำนาญ 6 คน และข้าราชการ

ทหาร 3 คน ข้าราชการตำรวจ 2 คน คิดรวมไปแล้ว 11 คนในจำนวนกรรมการทั้งหมด 15 คน มาจากแวดวงราชการ

ด้านคณะกรรมการการมีส่วนร่วมของประชาชน ประกอบด้วยส.ว. ที่เป็นนักพัฒนา นักสังคมสงเคราะห์ และบุคคลที่เป็นกรรมการขององค์กรพัฒนาเอกชน 5 คน นักกฎหมายและทนายความ 3 คน และด้านคณะกรรมการสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วยส.ว. ที่เป็นนักพัฒนา นักสังคมสงเคราะห์ และบุคคลที่เป็นกรรมการขององค์กรพัฒนาเอกชน 2 คน นักกฎหมายและทนายความ 2 คน ในขณะที่ คณะกรรมการการมีส่วนร่วมของประชาชนมีส.ว. ที่มาจากแวดวงราชการ 3 คน และคณะกรรมการสิ่งแวดล้อม มีส.ว. ที่มาจากแวดวงราชการ 1 คนเท่านั้น⁵⁸

กลุ่มส.ว. สายประชาชน ส่วนใหญ่มาจากกลุ่มที่เรียกตัวเองว่า “ส.ว.ปฏิรูป”⁵⁹ มีการรวมตัวกันอย่างเป็นรูปธรรม โดยกลุ่มนี้จะมีการประชุมทุกวันพฤหัสบดี ที่คอนโดมิเนียมของ นายไกรศักดิ์ ชุณหะวัณ ส.ว. นครราชสีมา เป็นลูกชายพล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ อดีตนายกรัฐมนตรี และเป็นผู้ประสานงานระหว่างคณะรัฐมนตรีกับกลุ่มเอ็นจีโอและกลุ่มประชาชนในสมัยรัฐบาลพล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ (Prudhisana Jumpala and Maneerat Mitprasat 1997: 204)

นอกจากกลุ่มส.ว. ปฏิรูป ยังมีอีกกลุ่มหนึ่งสายประชาชนที่ไม่ได้มีการตั้งชื่อกลุ่มแต่มีการประชุมรับประทานอาหารกันทุกวันพฤหัสบดีที่โรงแรมแห่งหนึ่งในกทม. โดยมี ส.ว. เข้าร่วมประมาณ 20 คน (http://news.mweb.co.th/editorbk/editorbk_20604.html)⁶⁰

อนึ่ง ส.ว. คนสำคัญที่ไม่สังกัดในกลุ่มดังกล่าว แต่เคลื่อนไหวคัดค้านโครงการโรงไฟฟ้าหินกรูดและบ่อนอกอย่างเข้มข้น ก็คือ นายโสภณ สุภาพงษ์ ส.ว.กทม. ซึ่งคงได้กล่าวมาข้างต้นเป็นแกนนำชมรมร่วมใจไทยกู้ชาติ และชมรมคนรักบางจาก เป็นกลุ่มประชาชนที่เคลื่อนไหวสนับสนุนการคัดค้านของชาวบ้านกรูดและบ่อนอกในช่วงปลายปี 2544 ถึงต้นปี 2545 ในช่วงนั้น นายโสภณ สุภาพงษ์ ออกมาในรายงานโทรทัศน์โดยวิพากษ์วิจารณ์ถึงนโยบายของสพช. ที่มีความผิดพลาด และเรื่องปัญหาสัญญาซื้อขายไฟฟ้าระหว่างไอพีทีกับสพช. หลายครั้ง บางครั้งก็ออกมาพร้อมกับ ส.ว. สายประชาชนคนอื่น และแม้แต่ร้อยตรี อำนวย ไทยานนท์ ส.ว. ประจวบคีรีขันธ์⁶¹ ซึ่งเมื่อก่อนไม่เคยออกมาสนับสนุนการคัดค้านของชาวบ้านกรูดและบ่อนอก⁶² (นายเจริญ วัคคัษร วันที่ 14 เมษายน 2544)

ส.ว. 40 คนที่แถลงข่าวเรียกร้องให้คณะรัฐมนตรีในรัฐบาลนายชวน หลีกภัย ชะลอโครงการโรงไฟฟ้าหินกรูดและบ่อนอกไว้ก่อน ในวันที่ 9 ตุลาคม 2543 (ข่าวสด วันที่ 10 ตุลาคม 2543) และลงชื่อยื่นหนังสือชะลอโครงการโรงไฟฟ้าหินกรูดและบ่อนอก ต่อ นายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี ในวันที่ 10 ตุลาคม 2543 (ข่าวสด วันที่ 11 ตุลาคม 2543) นั้นส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มทั้งสองดังกล่าว⁶³

จะกล่าวได้ว่า กลุ่มส.ว. สายประชาชน เป็นองค์ประกอบสำคัญมากในระบบพันธมิตรในขบวนการคัดค้านโครงการโรงไฟฟ้าหินกรูดและบ่อนอก ดังได้เห็นมาข้างต้น กลุ่มส.ว. สายประชาชนนั้นมีความเชื่อมโยง (linkage) กับกลุ่มเอ็นจีโอ กลุ่มนักวิชาการภาคประชาชน และกลุ่มประชาชนต่างๆ อย่างเหนียวแน่น โดยการร่วมกันเคลื่อนไหวในเรื่องต่างๆ อย่างต่อเนื่อง

อย่างไรก็ตาม กลุ่มส.ว. สายประชาชน ไม่สามารถเป็นแรงสนับสนุนการคัดค้านของชาวบ้านกรูดและบ่อนอก หรือขบวนการประชาชนในกรณีอื่นๆ ได้อย่างสม่ำเสมอ เนื่องจากว่า โดยรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ การเกิดขึ้นของกลุ่มส.ว. สายประชาชนในระบบรัฐสภา เป็นตัวอย่างที่สะท้อนให้เห็นถึงการขายตัวของพื้นที่ทางการเมืองที่ประชาชนเข้าถึงได้ แต่ทว่าแม้กิจกรรมการเคลื่อนไหวของกลุ่มส.ว. สายประชาชนดังกล่าว มี

อิทธิพลต่อกระบวนการทางการเมือง(political process) ไม่มากก็น้อยก็ตาม จำนวนส.ว.สายประชาชนยังถูกจำกัด ในขณะที่กลุ่มส.ว. อดีตข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ทั้งทหารและพลเรือน ยังมีจำนวนมาก(ประมาณ 120 คน) และเป็นกลุ่มใหญ่ที่มีอิทธิพลที่สุดในวุฒิสภา⁶⁴

กลุ่มส.ว. อดีตข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ไม่ต้องมีการพบปะกันแต่มีแนวความคิดร่วมกันที่เป็นแนวอนุรักษ์นิยม รักความยุติธรรม ไม่ชอบความขัดแย้ง ไม่ชอบคนสร้างข่าว ซึ่งส.ว.กลุ่มนี้ถือเป็นแกนหลักของส.ว. เหมือนกับภาพจำลองของประเทศไทยที่การบริหารงานประเทศถูกครอบงำโดยข้าราชการประจำ ในวุฒิสภาก็เช่นเดียวกันเสียงส่วนใหญ่อยู่ที่ ส.ว.กลุ่มนี้ ที่เป็นอดีตข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ เช่น อดีตผู้ว่าราชการจังหวัด อธิบดี ปลัดกระทรวง นายตำรวจ และนายทหาร ส.ว. ที่เป็นกรรมาธิการวิเศษ วุฒิสภาส่วนใหญ่ซึ่งได้อธิบายมาข้างต้นก็อยู่ในกลุ่มส.ว. อดีตข้าราชการนี้

กลุ่มส.ว. อดีตข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ บ้างครั้งตอบโต้ ชัดกว้างการเคลื่อนไหวของกลุ่มส.ว.สายประชาชน ดังเช่น อย่างที่ได้กล่าวมาบางแล้วว่า เมื่อเดือนพฤษภาคม 2544 คณะกรรมาธิการสิ่งแวดล้อม วุฒิสภา ทำการพิจารณาผลกระทบจากโครงการโรงไฟฟ้าหินกรูดและบ่อนอก และเมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม 2544 เสนอให้วุฒิสภามีมติทบทวนและย้ายสถานที่ตั้งโครงการ (ข่าวสด วันที่ 11 พฤษภาคม 2544)

อย่างไรก็ตาม ในการอภิปรายเรื่องการอนุมัติรายงานการศึกษาผลกระทบจากโครงการโรงไฟฟ้าหินกรูดและบ่อนอกของคณะกรรมาธิการสิ่งแวดล้อมนั้น ได้รับการวิจารณ์อย่างมากจากกลุ่มส.ว. อดีตข้าราชการ ทำให้เกิดการถกเถียงกันอย่างคึกคักกันมาก ประธานของที่ประชุมจึงจำเป็นต้องเลื่อนการพิจารณาเรื่องนี้ไปพิจารณาในการ ประชุมวุฒิสภาครั้งต่อไป (บันทึกการประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ 12 (สมัยสามัญทั่วไป) เป็นพิเศษ วันพฤหัสบดีที่ 10 พฤษภาคม 2544 ณ ตึกรัฐสภา)

ส.ว. ที่โจมตีคณะกรรมาธิการสิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรงมากที่สุด ก็คือ นายปราโมทย์ ไ้มักลัด ส.ว. กทม.⁶⁵ในการอภิปรายครั้งนั้น นายปราโมทย์ กล่าวว่า “...ผมอยากจะตั้งข้อสังเกตว่า รายงานฉบับนี้มีอยู่ 7 หน้า คงจะไม่ได้แสดงข้อมูลเกี่ยวกับโรงไฟฟ้าที่กำลังดำเนินการ โดยมีรายละเอียดทุกด้านครบถ้วนเท่าที่ควร มีเฉพาะเพียงบางด้านที่เชื่อมโยงเกี่ยวข้องกับผู้ร้องเรียน(กลุ่มชาวบ้านที่คัดค้านโครงการ) เป็นหลักใหญ่... ควรจะต้องมีการเสนอข้อมูลด้านต่างๆครบทุกด้าน บนพื้นฐานของความถูกต้องเป็นจริง...” (ข้อมูลบันทึกการอภิปรายของปราโมทย์ ไ้มักลัด ส.ว.กทม. n.d.(2544)) และได้แย้งความเห็นของคณะกรรมาธิการสิ่งแวดล้อม ที่เสนอการเปลี่ยนสถานที่ก่อสร้าง หรือการยกเลิกโครงการ โดยอ้างเหตุผลของสพช. และบริษัทเจ้าของโครงการว่า “... มีข้อมูลที่ชัดเจนว่าในอนาคต กำลังสำรองจะลดลงเรื่อยๆ กำลังสำรองขณะนี้มียังอยู่ 31% เป็นความจำเป็นต้องมีครับ เพราะบางครั้งต้องซ่อมโรงไฟฟ้า ต้องปิด กำลังไฟฟ้าสำรองเป็นส่วนที่เขาเพื่อไว้กรณีฉุกเฉิน จากการพยากรณ์ เขาบอกว่าปี 2548 จะมีกำลังสำรองเพียง 14% เท่านั้นเอง อันตรายนะครับ ปี 2548-49 มีกำลังสำรอง 14-17%นี้ รวมโรงไฟฟ้าสองแห่งนี้แล้วด้วย เพราะฉะนั้นความจำเป็นของโรงไฟฟ้ามันมีอยู่...” (ข้อมูลบันทึกการอภิปรายของปราโมทย์ ไ้มักลัด ส.ว.กทม. n.d.(2544))

การอภิปรายในเรื่องการจัดตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญศึกษาบทบาทและการดำเนินกิจกรรมขององค์กรพัฒนาเอกชน ในวันที่ 5 เมษายน 2545 อาจเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงความขัดแย้งระหว่างกลุ่มส.ว.สายประชาชน กับ กลุ่มส.ว. อนุรักษ์นิยมอย่างชัดเจนมากที่สุด

ในการประชุมวุฒิสภา เมื่อวันที่ 5 เมษายน 2545 มีการเสนอญัตติขอให้วุฒิสภาดังตั้งกรรมาธิการวิสามัญ ศึกษาบทบาทและการดำเนินงานขององค์กรพัฒนาเอกชน⁶⁶โดยให้เหตุผลว่า “...ปัจจุบันมีคนบางกลุ่มดำเนินกิจกรรมทางการเมืองโดยอ้างว่าเป็นเอ็นจีโอ การทำงานของเอ็นจีโอบ่อยครั้งเป็นอุปสรรคต่อการ

พัฒนาประเทศ การออกมาต่อต้าน โครงการใหญ่ๆ ของเอ็นจีโอ ทำให้รัฐบาลไม่สามารถดำเนินการตามนโยบายได้ การยื่นญัตติครั้งนี้เพื่ออยากรู้ว่าเอ็นจีโอ มีที่มาอย่างไร และเชื่อมโยงกับต่างประเทศในลักษณะใดบ้าง ได้งับจากใคร มีเครือข่ายเชื่อมโยงกับใคร เอ็นจีโอที่ทำงานอย่างมีประโยชน์ก็มี แต่ที่ไม่มีประโยชน์ก็มีมากเช่นกัน จึงควรศึกษาเรื่องนี้ให้ชัดเจน เพื่อประโยชน์ต่อประเทศชาติต่อไป...”(MGR Online April 6, 2002)

การเสนอญัตติดังกล่าว ได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มส.ว. อดีตข้าราชการโดยมีความเห็นว่า จะต้องตรวจสอบเอ็นจีโอให้ชัดเจน เพราะมีบางกลุ่มที่ขัดขวางการทำงานของรัฐบาลมาโดยตลอด การเคลื่อนไหวของบางกลุ่มน่าสงสัยว่าอาจมีต่างชาติให้การสนับสนุนเพื่อคัดค้านไม่ให้รัฐบาลพัฒนาประเทศ⁶⁷

ทั้งๆที่มีการโต้แย้งจากกลุ่มส.ว.สายประชาชน แต่หลังจากมีการอภิปรายกว่า 2 ชั่วโมง ที่ประชุมมีมติตั้งคณะกรรมการวิสามัญศึกษาบทบาทและการดำเนินกิจกรรมขององค์กรพัฒนาเอกชนฯ⁶⁸ มีรายงานว่า การเสนอญัตติดังกล่าวสืบเนื่องมาจาก ส.ว. ที่ออกมาสนับสนุนการจัดตั้งคณะกรรมการวิสามัญศึกษาบทบาทและการดำเนินกิจกรรมขององค์กรพัฒนาเอกชนนั้น ไม่พอใจบทบาท ส.ว.ที่เป็นสายกลุ่มเอ็นจีโอ บางคนที่เคลื่อนไหวกดดันนอกสภาให้ นายเฉลิม พรหมเลิศ อดีตประธานวุฒิสภาลาออก หลังถูกดำเนินคดีล่วงละเมิดทางเพศเด็กหญิง ส.ว.ที่ไม่เห็นด้วยจึงยื่นญัตติให้สอบสวนที่มาของเอ็นจีโอ ตั้งแต่ปี 2544 ซึ่ง น.ส.บุษรินทร์ ผู้เสนอญัตติเป็นน้องสาว นายชงยุทธ ดิษะไพรัช โฆษกประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ในช่วงที่เสนอญัตติต่อวุฒิสภา นายชงยุทธ ก็มีปัญหาต่อกลุ่มเอ็นจีโอ เคยพูดกระทบกระทั่งเอ็นจีโอบางคนว่า เป็นนายหน้าค้าความจน (MGR Online April 6, 2002)

ส่วนแรกของรายงานข่าวดังกล่าวนี้อาจจะสอดคล้องกับการวิเคราะห์ของนางมาลีรัตน์ แก้วก่า ส.ว.สกลนคร ที่ว่า “...การแบ่งขั้วใน ส.ว.น่าจะเกิดจากตอนที่เลือกประธานและรองประธานวุฒิสภา...”⁶⁹ (http://news.mweb.co.th/ediorbk/ediorbk_20604.html) คือ ส.ว.ที่สนับสนุนนายเฉลิม พรหมเลิศ อาจเป็นแกนนำในการโจมตีกลุ่มส.ว.สายกลุ่มเอ็นจีโอในการประชุมวุฒิสภาเมื่อวันที่ 5 เมษายน 2545 อย่างไรก็ตาม การแบ่งขั้วในในช่วงหลัง เนื่องมาจาก การดำเนินงานของสมาชิกวุฒิสภาที่มีหลายประเด็นที่เป็นประเด็นที่แหลมคมอย่างประเด็นปัญหาโครงการโรงไฟฟ้าหินกรูดและบ่อนอก หากเป็นเช่นนี้ การที่มองว่า การเสนอญัตตินั้นสืบเนื่องมาจากความขัดแย้งระหว่างกลุ่ม ส.ว. สายนายเฉลิม พรหมเลิศ กับ ส.ว.สายกลุ่มเอ็นจีโอ อาจไม่ถูกต้องเท่าใด ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มส.ว.นั้น คงมีความเกี่ยวข้องกับแนวความคิดทางการเมืองและแนวทางการคิดทางการเมือง นอกเหนือจากความสนใจในเรื่องส่วนตัวคล้ายกัน ฯลฯ

การแบ่งขั้วใน ส.ว.ที่เกิดขึ้นหลังจากที่ทำงานร่วมกันมากกว่า 1 ปีแล้ว โดยเฉพาะ การแบ่งระหว่างกลุ่ม ส.ว. สายประชาชน กับกลุ่มที่ไม่ชอบและไม่เห็นด้วยการทำงานของเอ็นจีโอ และกิจกรรมการเคลื่อนไหวของแต่ละกลุ่ม ความขัดแย้งระหว่างสองกลุ่มนี้ เป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่กำหนดชะตาอนาคตของขบวนการคัดค้านโครงการโรงไฟฟ้าหินกรูดและบ่อนอก

8.6. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ⁷⁰

กลุ่มส.ว. สายประชาชน เป็นพันธมิตรของกลุ่มชาวบ้านกรูดและบ่อนอกในขบวนการคัดค้านโครงการโรงไฟฟ้าหินกรูดและบ่อนอก ที่เป็น “พันธมิตรที่อยู่ในระบบการเมืองการปกครองแบบทางการ” องค์การอีกอย่างหนึ่งที่เป็น “พันธมิตรที่อยู่ในระบบการเมืองการปกครองแบบทางการ” ก็คือ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ประกอบด้วยประธานกรรมการคนหนึ่งและกรรมการอื่นอีก 10 คน ซึ่งแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา จากผู้ซึ่งมีความรู้หรือประสบการณ์ด้านการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนเป็นที่ประจักษ์ ทั้งนี้ โดยต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของผู้แทนจากองค์กรเอกชนด้านสิทธิมนุษยชนด้วย (รัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2540 มาตรา 199)

กรรมการสิทธิมนุษยชนล้วนแต่เป็นบุคคลที่ดีเด่นด้านกิจการเรื่องสิทธิมนุษยชนทั้งสิ้น⁷¹ และออกมาเคลื่อนไหวด้วยกับขบวนการประชาชนในหลายกรณี ในกรณีขบวนการคัดค้านโครงการโรงไฟฟ้าหิโนกรุดและบ่อนอก เมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน 2544 มีการจัดสัมมนาเรื่อง “อีไอเอ กลไกเพื่อรักษาหรือเสริมการทำลายทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม” ซึ่งจัดขึ้นที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย นายสุทิน นพเกตุ กรรมการสิทธิฯ ได้เข้าร่วมสัมมนานี้ พร้อมด้วยวิทยากรหลายคน อาทิ เลขานุการมูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่าและพรรณพืชแห่งประเทศไทย และตัวแทนกลุ่มชาวบ้านที่มีโครงการเข้าไปดำเนินการและมีการทำรายงานผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมไม่ตรงกับข้อเท็จจริงเช่น โครงการโรงไฟฟ้าหิโนกรุดและบ่อนอก โครงการท่อส่งก๊าซไทย-มาเลเซีย ฯลฯ วันรุ่งขึ้น ในหนังสือพิมพ์มีหัวข้อข่าวว่า “นักวิชาการและกรรมการสิทธิมนุษยชนเสนอขึ้นบัญชีค้านักวิชาการรับจ้างทำอีไอเอ” (http://news.mweb.co.th/hot/hot_41007.html)⁷²

นอกจากการเข้าร่วมสัมมนาต่างๆของเครือข่ายกลุ่มประชาชนดังกล่าวนี้ กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีกิจกรรมเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่อง มีการติดต่อกัน การสัมพันธ์กันกับกลุ่มเอ็นจีโอ กลุ่มประชาชนมาโดยตลอด จนดูเหมือนกันว่า คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เป็น “ร้านค้าสาขา” ที่กลุ่มเอ็นจีโอและกลุ่มประชาชนตั้งเปิดขึ้นมาในระบบการเมืองการปกครองที่มีอยู่ จึงทำให้ขบวนการประชาชนสามารถเคลื่อนไหวทั้งในระบบและนอกระบบพร้อมๆกัน แม้ว่า กรรมการสิทธิฯ ไม่มีความสัมพันธ์แบบการเชื่อมต่อกัน (linkage) โดยตรงกับกลุ่มชาวบ้านกรุดและบ่อนอกที่คัดค้านโครงการโรงไฟฟ้าหิโนกรุดและบ่อนอกก็ตาม เนื่องจากถิ่นที่มาของกรรมการส่วนใหญ่อยู่ในวงการขบวนการประชาชนมาก่อนหรือไม่ก็กรรมการส่วนใหญ่ได้มีประสบการณ์ในการทำงานด้านสิทธิมนุษยชนจึงทำให้มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับแกนนำกลุ่มเอ็นจีโอซึ่งทำงานอย่างใกล้ชิดกับชาวบ้าน กล่าวคือ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติยังคงอยู่ในแวดวงกลุ่มเอ็นจีโอและกลุ่มประชาชน กลุ่มชาวบ้านกรุดและบ่อนอกจึงสามารถเข้าถึงคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้โดยผ่านการแนะนำของกลุ่มเอ็นจีโอ

เมื่อวันที่ 16 ตุลาคม 2544 กลุ่มชาวบ้านกรุดและบ่อนอกเดินทางไปยังสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เพื่อยื่นหนังสือเรียกร้องให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน กรณีโรงไฟฟ้าหิโนกรุดบุกรุกที่ดินสาธารณะ และกรณีการข่มขู่คุกคามชาวบ้านบ่อนอก

ต่อมา เมื่อวันที่ 27 มีนาคม 2545 คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ มอบเอกสารข้อเสนอแนะต่อรัฐบาล เพื่อประกอบการตัดสินใจ เกี่ยวกับการดำเนินโครงการโรงไฟฟ้า 2 แห่งในจ.ประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งเป็นเอกสารรายงานการศึกษาที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้ดำเนินงานตามข้อเรียกร้องของกลุ่มชาวบ้านกรุดและบ่อนอก เมื่อวันที่ 16 ตุลาคม 2544 (ข่าวสด วันที่ 28 มีนาคม 2545)

8.7. องค์กรพัฒนาเอกชน(เอ็นจีโอ) องค์กรประชาชน และนักวิชาการ

มองในแง่ของ Meyer Zald กับ John McCarthy (1979) “social movements” คือ “อุดมการณ์ใดๆ ในสังคม” ซึ่งเกิดขึ้นมาเป็นรูปธรรมเมื่อองค์กรการเคลื่อนไหว (SMOs) ต่างๆรวมตัวกันเป็น “social movement industry”

ในกรณีขบวนการคัดค้าน โครงการ โรงไฟฟ้าหินกรูดและบ่อนอก องค์กรการเคลื่อนไหวที่มีบทบาทในขบวนการ ไม่ใช่เป็นเพียงแค่องค์กรชาวบ้าน ในท้องถิ่นเท่านั้น หากแต่มีองค์กรภาคประชาชนหลายแห่งซึ่งมีอุดมการณ์ เป้าหมาย ผลประโยชน์เดียวกันกับกลุ่มชาวบ้านกรูดและบ่อนอก เข้ามาแสดงบทบาทในกระบวนการความขัดแย้งในเรื่องโครงการ โรงไฟฟ้าหินกรูดและบ่อนอกด้วยเช่นกัน “Social Movement Industry” (อุตสาหกรรมขบวนการทางสังคม) ในเรื่องการคัดค้านโครงการ โรงไฟฟ้าหินกรูดและบ่อนอก ประกอบด้วยองค์กรพัฒนาเอกชน (เอ็นจีโอ) และองค์กรประชาชนหลายแห่งซึ่งมีความเชื่อมโยงกัน (linkage) กับกลุ่มชาวบ้านกรูดและบ่อนอก และระหว่างองค์กรภาคประชาชนซึ่งกันและกัน

ตารางที่ 8.2.รายชื่อเอ็นจีโอ และองค์กรประชาชนที่เกี่ยวข้องกับขบวนการคัดค้านโรงไฟฟ้าหินกรูดและบ่อนอก

สถาบันนโยบายศึกษา	วิทยาลัยวันศุกร์
สถาบันการเรียนรู้และพัฒนาประชาสังคม(CIVIC NET)	แนวร่วมเกษตรกรภาคเหนือ
โครงการศึกษาและปฏิบัติงานพัฒนา(FOCUS)	สมาพันธ์ชาวประมงพื้นบ้านภาคใต้
สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา	เวทีศรีนครเขื่อนขันธ์
สถาบันสหสวรรค์	คณะกรรมการรณรงค์เพื่อประชาธิปไตย(กรป)
ศูนย์ศึกษาการพัฒนาสังคม คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	สหพันธ์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย(สนท)
มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน	คณะกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม 17 สถาบัน(คทส)
เครือข่ายทรัพยากรภาคใต้	กลุ่มศึกษาพลังงานทางเลือกเพื่ออนาคต
กลุ่มศึกษาและรณรงค์มลภาวะอุตสาหกรรม	มูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่าและพรรณพืชแห่งประเทศไทย
มูลนิธิฟื้นฟูชีวิตและธรรมชาติ	Regional Energy Resource Information Center
Earthlights International	มูลนิธิสืบนาคะเสถียร
โครงการฝึกอบรมเยาวชนเพื่อการพัฒนา	โครงการทามนูน
คณะกรรมการประสานงานองค์กรพัฒนาเอกชน(กป.อพช.)	เครือข่ายป่าไม้ที่คืนอีสาน
เครือข่ายประชาชนด้านคอร์ปชั่น	สหพันธ์ประชาชนเพื่อสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาตะวันออก
กลุ่มประชาธิปไตยเพื่อประชาชน(ปคป)	กลุ่มอนุรักษ์กาญจน์
เครือข่ายทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม	โครงการจัดทรัพยากรยั่งยืน
มูลนิธิพัฒนาภาคเหนือ	ชมรมศิษย์เก่าบูรณะชนบทและเพื่อน
โครงการฟื้นฟูชีวิตและธรรมชาติภาคเหนือ	โครงการลุ่มน้ำภาคใต้
เครือข่ายทรัพยากรอีสาน	โครงการพลังงานยั่งยืนไทย-เคนมารัก
เครือข่ายพลังงานยั่งยืนแห่งประเทศไทย	สมาคมเทคโนโลยีที่เหมาะสม
มูลนิธิเพื่อผู้บริโภค	Tonkla Group for Alternative Economics Studies
International Institute for Energy Conservation, Asia	มูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคม (มอศ.)
เครือข่ายคนเดือนตุลา	มูลนิธิป้องกันควันทันและพิทักษ์สิ่งแวดล้อม
กลุ่มเพื่อนประชาชน	สถาบันสันติประชาธรรม
เสมสิกขาลัย	โครงการฟื้นฟูชีวิตและธรรมชาติ
มูลนิธิโกลด์ คิมทอง	สภาพนาความ
ชมรมร่วมใจไทยผู้ชาติ	ชมรมคนรักบางจาก
กลุ่มพิทักษ์สิทธิเสรีภาพประชาชน	เครือข่ายสื่อเพื่อประชาชน
สมาพันธ์ประชาธิปไตย	สภาเครือข่ายกลุ่มเกษตรกรรักษาสิ่งแวดล้อมภาคตะวันออก
สถาบันป้องกันละเมิดสิทธิมนุษยชน	ประชาคมเมืองใหม่บางพาลี
กลุ่มนักเขียน-ศิลปิน	กลุ่มคนกล้าเพื่อศึกษาเศรษฐศาสตร์ทางเลือก
สมัชชาคนจน	สมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน

ที่มา: รวบรวมข้อมูลจาก รายชื่อองค์กรที่จัดทำสัมมนา อาทิ สัมมนา เรื่อง “EIA กลไกเพื่อการรักษาหรือเสริมการทำลายทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม” (วันที่ 20 พฤศจิกายน 2544); การแถลงข่าวร่วม (วันที่ 4 ตุลาคม 2544); การจัดทำหนังสือเรื่อง “พลเมือง กก พลังงาน” (2545); เวทีสัมมนา เรื่อง “ทางเลือกในการพัฒนาพลังงานยั่งยืน กรณีโรงไฟฟ้าถ่านหิน จังหวัดระยอง” (วันที่ 31 สิงหาคม 2542); สัมมนาเรื่อง “บทเรียน

ประชาพิจารณ์กับการแก้ปัญหาความขัดแย้งในสังคมไทย" (วันที่ 8 กรกฎาคม 2542); สัมมนาเรื่อง "การวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม กรณีโรงไฟฟ้าประจวบ" ที่ห้องประชุมสมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทย(วันที่ 19 พฤษภาคม 2542) เป็นต้น

ตารางที่ 8.2. แสดงให้เห็นถึงรายชื่อองค์กรและเครือข่ายกลุ่มเอ็นจีโอ และองค์กรประชาชนต่างๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในขบวนการคัดค้าน โรงการโรงไฟฟ้าหินกรูดและบ่อนอก

8.7.1. เครือข่ายเอ็นจีโอ

รายชื่อดังกล่าวมีทั้งหมด 63 องค์กรซึ่งรวบรวมมาจากรายชื่อองค์กรที่จัดทำประชุมสัมมนาต่างๆ และที่เข้าร่วมทำกิจกรรมกับกลุ่มชาวบ้านกรูดและบ่อนอก จึงไม่ใช่เป็นรายชื่อทั้งหมดที่สนับสนุนการคัดค้านของชาวบ้านกรูดและบ่อนอก หากคิดรวมไปถึงองค์กรเหล่านั้นทั้งหมด จำนวนองค์กรที่มีส่วนเกี่ยวข้องในขบวนการคัดค้านโรงไฟฟ้าหินกรูดและบ่อนอกอาจจะมีจำนวนมากกว่า 500 องค์กรได้

องค์กรดังกล่าวสามารถแบ่งได้เป็นสามประเภทตามกรอบการวิเคราะห์แบบการเชื่อมต่อ (linkage model) ของ Adrian F. Aveni (1978) ได้แก่ ประเภทแรก องค์กรที่สัมพันธ์กับกลุ่มชาวบ้านในรูปแบบการเชื่อมต่อในระดับความแข็งแรงอย่างต่ำ สมาชิกองค์กรสนับสนุนการคัดค้านของชาวบ้านกรูดและบ่อนอก โดยส่วนตัว ประเภทที่สอง องค์กรที่สัมพันธ์แบบการเชื่อมต่อในระดับความแข็งแรงอย่างกลาง องค์กรใดจัดให้ทรัพยากรให้กับกลุ่มชาวบ้านอย่างเป็นทางการ และบางครั้งผู้นำหรือสมาชิกองค์กรเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆของกลุ่มชาวบ้านในฐานะที่เป็นตัวแทนขององค์กรตัวเอง และประเภทที่สาม องค์กรที่สัมพันธ์แบบการเชื่อมต่อในระดับความแข็งแรงอย่างมาก นอกจากสนับสนุนการคัดค้านของชาวบ้านอย่างเป็นทางการ ผู้นำองค์กรเข้ามาเป็นสมาชิกหรือที่ปรึกษาของกลุ่มชาวบ้านกรูดและบ่อนอกอย่างเป็นทางการ ซึ่ง Charles Loomis (1959:55 อ้างใน Aveni 1978: 189) เรียกการเชื่อมต่อกันในระดับนี้ว่า ความสัมพันธ์แบบการเชื่อมต่ออย่างเป็นระบบ (systemic linkages)

จะเห็นว่า 63 องค์กรข้างต้นนั้นส่วนใหญ่ ถือว่า เป็นองค์กรที่เชื่อมโยงกันกับกลุ่มชาวบ้านกรูดและบ่อนอกในระดับความแข็งแรงอย่างกลาง กล่าวคือ องค์กรเหล่านี้ มิได้เป็นองค์กรที่ทำงานในปัญหาเรื่องโครงการโรงไฟฟ้าหินกรูดและบ่อนอกโดยตรง หากแต่เข้ามาสนับสนุนการคัดค้านของชาวบ้านกรูดและบ่อนอก โดยฐานะเป็นศูนย์ข้อมูลของภาคประชาชน โดยรวมที่มีหน้าที่ให้ความรู้และเป็นปากเสียงกับภาคประชาชน เพื่อที่จะพิทักษ์ผลประโยชน์ของประชาชนทั่วไป โดยมีกิจกรรมประกอบด้วยการศึกษาวิจัย การบริหาร ให้คำปรึกษา ตลอดจนการให้ข้อมูลข่าวสารและความรู้แก่ประชาชน บางครั้งก็เข้าร่วมการประชุมสัมมนาในประเด็นโรงไฟฟ้าหินกรูดและบ่อนอกโดยฐานะเป็นทั้งผู้จัดทำและผู้เข้าร่วม ทำเอกสารเพื่อประชาสัมพันธ์การคัดค้านของชาวบ้านกรูดและบ่อนอก

อย่างไรก็ตาม องค์กรบางแห่งอย่างกลุ่มศึกษาพลังงานทางเลือกเพื่ออนาคต มูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่า และธรรมพิทักษ์แห่งประเทศไทย หรือมูลนิธิฟื้นฟูชีวิตและธรรมชาติ มีความสัมพันธ์แบบการเชื่อมต่อในระดับความแข็งแรงอย่างมากกับกลุ่มชาวบ้าน ทั้งสามองค์กรนี้ นอกจากกรณิขบวนการคัดค้านโครงการโรงไฟฟ้าหินกรูดและบ่อนอก ยังมีบทบาทอย่างสูงในขบวนการประชาชนอื่นๆ อาทิ ขบวนการของสมัชชาคนจน โดยฐานะเป็นพันธมิตรหลักๆ (ประภาส ปิ่นตบแต่ง 2540: 107-109) ในกรณิขบวนการคัดค้านโครงการโรงไฟฟ้าหินกรูดและบ่อนอก กลุ่มศึกษาพลังงานทางเลือกเพื่ออนาคต(นางวัชรีย์ เผ่าเหลืองทอง เป็นผู้อำนวยการ) ซึ่งเป็นแกนสำคัญในเครือข่ายพลังงานยั่งยืนแห่งประเทศไทย ถือได้ว่าเป็น "กองเลขาฯ" ของกลุ่มชาวบ้านกรูดและบ่อนอกได้ เป็นเอ็นจีโอที่ทำงานกับชาวบ้านอย่างใกล้ชิดมากที่สุด

ความสัมพันธ์แบบการเชื่อมต่อ(linkage) ระหว่างกลุ่มชาวบ้านกรูดและบ่อนอก กับกลุ่มเอ็นจีโอนั้น สร้างขึ้นมาตั้งแต่ปลายปี 2540 และตั้งแต่ช่วงที่มีการปิดถนนเดือนธันวาคม 2541 กลุ่มเอ็นจีโอดังกล่าวเริ่มเคลื่อนไหวคัดค้าน โครงการ โรงไฟฟ้าหินกรูดและบ่อนอกอย่างต่อเนื่อง

เอ็นจีโอที่ได้ติดต่อกับกลุ่มชาวบ้านกรูดและบ่อนอกครั้งแรก คือ มูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่าและพรรณพืชแห่งประเทศไทย เมื่อเดือนตุลาคม 2540 แกนนำกลุ่มผู้คัดค้านของบ้านกรูดโทรศัพท์ไปหาสำนักงานของมูลนิธิเพื่อขอความช่วยเหลือด้านข้อมูลและการประสานงาน แต่ทว่า ทางมูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่าและพรรณพืชแห่งประเทศไทย ไม่ได้เป็นองค์กรที่มีความเชี่ยวชาญด้านปัญหาพลังงาน จึงแนะนำกลุ่มศึกษาพลังงานทางเลือกเพื่ออนาคตให้กลุ่มชาวบ้านในช่วงหลัง (นายจิรวุฒิ แจวสกุล วันที่ 29 กันยายน 2543) ในขณะนั้น ทางกลุ่มศึกษาพลังงานทางเลือกเพื่ออนาคตเพิ่งก่อตั้งขึ้นมา(ปี 2540) และเริ่มทำงานในกรณีโครงการก่อสร้างศูนย์วิจัยนิวเคลียร์ ที่อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก⁷³ เป็นหลัก แต่ก็เข้าไปศึกษาผลกระทบต่างๆจากโครงการและกระบวนการต่อสู้ของชาวบ้านโดยส่งเจ้าหน้าที่ลงไปพื้นที่ เพื่อสร้างความไว้วางใจกันกับชาวบ้านในช่วงปี 2541

ในวันที่ 8 ธันวาคม 2541 ทางกลุ่มชาวบ้านกรูดและบ่อนอกส่งหนังสือถึงเอ็นจีโอด้านสิ่งแวดล้อมและพลังงาน เพื่อขอความช่วยเหลืออย่างเป็นทางการ ทั้งหมด 4 องค์กร ได้แก่ มูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่าและพรรณพืชแห่งประเทศไทย มูลนิธิสืบนาคะเสถียร สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย และมูลนิธิโลกสีเขียว (กลุ่มอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบ้านกรูด กลุ่มรักษ์ท้องถิ่นบ่อนอก วันที่ 8 ธันวาคม 2541) ซึ่งถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการขยายเครือข่ายกลุ่มบุคคลภายนอกที่มีส่วนร่วมในการคัดค้าน

ระดับความแข็งแรงของความสัมพันธ์แบบการเชื่อมต่อระหว่างกลุ่มชาวบ้านกรูดและบ่อนอกกับกลุ่มเอ็นจีโอ โดยเฉพาะ กลุ่มศึกษาพลังงานทางเลือกเพื่ออนาคตนั้นสะท้อนให้เห็นจากจำนวนการประชุมร่วมกัน การติดต่อทางโทรศัพท์ การลงไปพื้นที่ ฯลฯ

กลุ่มศึกษาพลังงานทางเลือกเพื่ออนาคตนี้ นอกจากจะมีบทบาทอย่างสูงในการให้ข้อมูลกับชาวบ้าน การศึกษา และการรณรงค์ปัญหาของโรงไฟฟ้าถ่านหิน โดยร่วมมือกับเอ็นจีโอและสถาบันวิชาการที่ทำงานในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพลังงานยั่งยืนซึ่งได้เริ่มจัดการประชุมร่วมกันตั้งแต่เดือนมกราคม 2542 เป็นต้นมา โดยสมาชิกเครือข่ายร่วมกันรับผิดชอบทุนในการดำเนินการในนามของ “เครือข่ายพลังงานยั่งยืนแห่งประเทศไทย (SENT: Sustainable Energy Network of Thailand)”⁷⁴ (น.ส. ไอศวรา อรุณวงศ์ วันที่ 20 ธันวาคม 2543) ยังช่วยเหลือในการประสานงานกับพันธมิตรภายนอกโดยอาศัยความสัมพันธ์ใกล้ชิดซึ่งกันและกันภายในแวดวงกลุ่มเอ็นจีโอซึ่งสืบทอดมาจากความเป็นเพื่อนร่วมใจกันระหว่างนักเคลื่อนไหวต่างๆในสมัยขบวนการนักศึกษาเดือนตุลาคม และสมัยการ “เข้าป่า”⁷⁵ กล่าวคือ ความสัมพันธ์ภายในแวดวงกลุ่มเอ็นจีโอนั้น สร้างขึ้นมาอยู่บนพื้นฐานความใกล้ชิดกันภายในกลุ่มคนเดือนตุลาคม เป็นหลัก (Fumatsu Tsuruyo 2000: 138)

ดังได้เห็นมาบ้างแล้วว่า ปัจจุบัน เครือข่ายของคนเดือนตุลาคมอยู่ในแวดวงนักการเมือง แวดวงข้าราชการ แวดวงนักธุรกิจ และแวดวงนักวิชาการ ความสัมพันธ์ส่วนตัวที่กลุ่มเอ็นจีโอมืออยู่กับภาคสังคมต่างๆ นั้นถือว่าเป็นทรัพยากรทางการเมืองที่ทำให้กลุ่มเอ็นจีโอสามารถแสดงบทบาทในเวทีการเมือง

นอกจากคนรุ่นเดือนตุลาคมแล้ว ปัจจุบัน ยังมีคนรุ่นใหม่ๆ จำนวนไม่น้อย เข้ามาร่วมทำงานในแวดวงกลุ่มเอ็นจีโอมากขึ้น นักเคลื่อนไหวรุ่นใหม่ๆนี้ส่วนใหญ่ มาจากสมาชิกองค์กรขบวนการนักศึกษา 2 แห่ง ได้แก่ สหพันธ์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย(สนนท.)⁷⁶ และคณะกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ

สภาพแวดล้อม 16 สถาบัน(คอตส.)⁷⁷ ในขณะที่คนรุ่นใหม่เดือนตุลาคม ดำรงตำแหน่งเป็นผู้อำนวยการขององค์กร คนรุ่นใหม่ฯ ดังกล่าว โดยเฉพาะอดีตนักศึกษารุ่นพฤษภาทมิฬ มักจะอยู่ในตำแหน่งผู้ปฏิบัติงาน คือ เป็นกำลังสำคัญที่สุดในขบวนการ

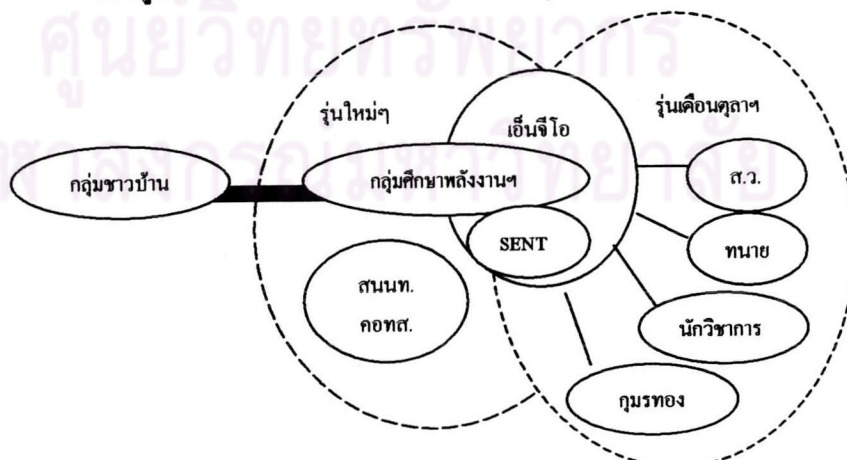
8.7.2. สนนท. และคอตส.

ทั้งสหพันธ์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย(สนนท.) และคณะกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากร ธรรมชาติ และสภาพแวดล้อม 17 สถาบัน(คอตส.) เป็นองค์กรขบวนการในรูปแบบเครือข่ายของกลุ่มนักศึกษาจากสถาบันต่างๆ ด้านสนนท. ประกอบด้วยองค์กรสมาชิกจากองค์กรนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ องค์กรบริหาร องค์กรการนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย องค์กรบริหาร องค์กรการนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ องค์กรนิสิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร สโมสรนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล สโมสรนักศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ องค์กรนักศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี องค์กรนักศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ สโมสรนักศึกษา สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ พรรคมอคิดแดงสามัคคี พรรคสายใย มหาวิทยาลัยขอนแก่น พรรคนักศึกษา ๗ คณะ มหาวิทยาลัยรามคำแหง(นายอุเชนทร์ เชียงแสน วันที่ 12 กรกฎาคม 2543)

ด้านคอตส. ประกอบด้วยชมรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจากสถาบันการศึกษาต่างๆ จากทั่วประเทศ ในช่วงแรกๆ มีองค์กรที่เป็นสมาชิก มี 15 องค์กร ต่อมาเพิ่มขึ้นถึง 16 องค์กร และปลายปี 2544 เพิ่มขึ้นอีก 1 องค์กร ปัจจุบัน จึงมีองค์กรที่เป็นสมาชิกทั้งหมด 17 องค์กร (นายรอมฎอน ปันจอร์ วันที่ 9 มีนาคม 2545) และยังมีพันธมิตรอีก เช่น ชมรมอาสาพัฒนา สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ ชมรมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคลคลองหก และกลุ่มลาวา สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา ฯลฯ

สนนท. และคอตส. ทั้งสองนี้ ไม่ใช่เป็นองค์กรการเคลื่อนไหวขนาดใหญ่ หากแต่มีความสามารถในการระดมนักศึกษาประมาณไม่เกิน 500 คน เท่านั้นซึ่งแม้เป็นจำนวนไม่มากก็ตามแต่ล้วนเป็นผู้ที่สละโอกาสและผู้ที่พยายามที่จะเปิดโอกาสตัวเองออกมาเคลื่อนไหวเพื่อสังคม ทั้งๆที่ต้องเผชิญกับสิ่งต่างๆ ที่ขัดขวางไม่ให้ออกมา⁷⁸

แผนภูมิที่ 8.2. ภาพแสดงความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มชาวบ้านกับเอ็นจีโอ

ดังได้กล่าวมาแล้ว นักศึกษาจากสนนท. และคอตส. ส่วนไม่น้อยจะเข้าไปทำงาน ในแวดวงเอ็นจีโอ ภายหลังจากจบการศึกษา จึงก่อให้เกิดสายสัมพันธ์แบบรุ่นพี่รุ่นน้อง และรุ่นเดียวกันภายในแวดวงเอ็นจีโอ และระหว่างเอ็นจีโอกับองค์กรนักศึกษา ความสัมพันธ์แบบแนวราบ(รุ่นเดียวกัน) และแบบแนวตั้ง(รุ่นพี่รุ่นน้อง) ของแต่ละเอ็นจีโอมีความซอันทักกันซึ่งกันและกัน ดังเช่น เจ้าหน้าที่ของกลุ่มศึกษาพลังงานทางเลือก เพื่ออนาคต มีทั้งอดีตสมาชิกสนนท. และคอตส. ซึ่งก็รู้จักกันมานานกับเจ้าหน้าที่ของเอ็นจีโออื่นๆ เช่น กลุ่มเพื่อนประชาชน หรือกลุ่มศึกษาและรณรงค์มลภาวะอุตสาหกรรมเพราะเป็นรุ่นพี่รุ่นน้องกันหรือเป็นรุ่นเดียวกันที่เคยเข้าร่วมขบวนการคัดค้านการสร้างเขื่อนปากมูล เป็นต้น

ทั้งนี้ เป็นเหตุที่เอ็นจีโอต่างๆ สามารถประสานงานร่วมมือกันได้อย่างกว้างขวาง โดยไม่ค่อยมีความขัดแย้งกันในทางความคิด และยังเป็นเหตุที่เอ็นจีโอกับองค์กรขบวนการนักศึกษาสามารถร่วมกันเคลื่อนไหวได้โดยมีประสิทธิภาพ เท่าที่ผ่านมา กลุ่มชาวบ้านกรุดและบ่อนอกสามารถสร้างแนวร่วมคัดค้าน โครงการโรงไฟฟ้าหินกรุดและบ่อนอกในสังคมได้อย่างกว้างขวางก็เพราะได้มีความสัมพันธ์แบบการเชื่อมต่อกับกลุ่มเอ็นจีโอ โดยเฉพาะกลุ่มศึกษาพลังงานทางเลือกเพื่ออนาคตซึ่งมีสายสัมพันธ์ในแวดวงเอ็นจีโอเดียวกัน แวดวงนักการเมือง แวดวงนักวิชาการ ฯลฯ (ดูแผนภูมิที่ 8.2.)

8.7.3.องค์กรการเคลื่อนไหวในต่างประเทศ

เนื่องจากว่า ทั้งโครงการโรงไฟฟ้าหินกรุดและบ่อนอกมีทุนต่างชาติเข้ามาลงทุนมาก(หินกรุด 60 % บ่อนอก 40% (70%)⁷⁹) ขบวนการคัดค้านโครงการ โรงไฟฟ้าหินกรุดและบ่อนอกจึงมีลักษณะเป็น “ขบวนการต่อต้านชาติ”⁸⁰ ซึ่งดูความสนใจจากต่างประเทศ องค์กรการเคลื่อนไหวด้านพลังงานและด้านสิ่งแวดล้อมในต่างประเทศ โดยเฉพาะญี่ปุ่นและสหรัฐ มีความสนใจกับสถานการณ์ของโครงการ โรงไฟฟ้าดังกล่าวเป็นพิเศษ ดังเช่น เครือข่ายกลุ่มชาวบ้านที่คัดค้านโรงไฟฟ้าถ่านหินแห่งประเทศญี่ปุ่น AID Watch แห่งประเทศออสเตรเลีย Friends of Earth แห่งสหรัฐ Coalition to Ensure Responsible Billing : CERB แห่งสหรัฐ และองค์กร Green Peace ฯลฯ องค์กรเหล่านี้ สร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มชาวบ้านกรุดและบ่อนอกโดยผ่านทาง การประสานงานของกลุ่มศึกษาพลังงานทางเลือก หรือเจ้าหน้าที่ของโครงการฟื้นฟูนิเวศวิทยาในภูมิภาคอินโดจีนและพม่า บางองค์กรอย่าง Green Peace ได้จัดตั้งสำนักงานและเคลื่อนไหวคัดค้านโครงการในประเทศไทย แต่องค์กรต่างประเทศส่วนใหญ่ทำกิจกรรมในรูปแบบการรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการรณรงค์ในประเทศของตัวเอง

นอกจากองค์กรจากประเทศที่พัฒนาแล้วดังกล่าว ยังมีองค์กรจากประเทศที่กำลังพัฒนาที่สนับสนุนการคัดค้านของชาวบ้านกรุดและบ่อนอก ได้แก่ กลุ่มชาวฟิลิปปินส์ที่คัดค้านโรงไฟฟ้าถ่านหินพูลูป็นดิน ที่จะก่อสร้างในเมืองพูลูป็นดิน เขตเมืองเนโกรส และกลุ่มของคร.โรมานา เดอ ลอสเรยส เกนนำคัดค้านโรงไฟฟ้า ประเทศฟิลิปปินส์ ซึ่งได้รู้จักกับทางกลุ่มชาวบ้านกรุดโดยตัวแทนชาวบ้าน ไปศึกษาผลกระทบจากโรงไฟฟ้าถ่านหินในประเทศฟิลิปปินส์ เมื่อเดือนกันยายน 2542 (คร.โรมานา เดอ ลอสเรยส วันที่ 11 มีนาคม 2545)

8.7.4.สภาพนาขความ

นอกจากกลุ่มเอ็นจีโอ ทางกลุ่มชาวบ้านกรุดและบ่อนอกสร้างความสัมพันธ์แบบการเชื่อมต่อ(linkage) กับสภาพนาขความ การที่ชาวบ้านติดต่อกับทางสภาพนาขความครั้งแรกคือ เมื่อวันที่ 17 มีนาคม

2542 ที่ชาวบ้านบ่อนอกและบ้านกรูดเข้าร้องเรียนขอความช่วยเหลือสภาพทนายความให้จัดหาทนายช่วยว่า ความชาวบ้านที่ถูกตำรวจจับข้อหาทำร้ายเจ้าพนักงานในเหตุการณ์การปิดถนนเมื่อเดือนธันวาคม 2541(นาย สมคิด สนธิ วันที่ 30 ตุลาคม 2544) และเมื่อวันที่ 20 สิงหาคม 2542 กลุ่มชาวบ้านบ่อนอกส่งหนังสือถึงสภาพทนายความแห่งประเทศไทย (นายสีก กอแสงเรือง เป็นนายกสภาพทนายความ ปัจจุบัน เป็นส.ว.) โดยผ่านทาง ประธานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนสภาพทนายฯ⁸¹ เพื่อขอความช่วยเหลือในการผลักดันให้เปิดสัญญาซื้อขายไฟฟ้าระหว่างเจ้าของโครงการกับกฟผ. (กลุ่มบริษัทท้องถิ่นบ่อนอก วันที่ 20 สิงหาคม 2542) ต่อมาเมื่อวันที่ 14 กันยายน 2542 กลุ่มชาวบ้านกรูดและบ่อนอกทำหนังสือถึงนายกสภาพทนายความ⁸² เพื่อขอความช่วยเหลือทางกฎหมาย สภาพทนายความรับเข้ามาทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาของชาวบ้านในการยื่นเรื่องร้องเรียนตาม ขั้นตอนต่างๆทางกฎหมาย(กลุ่มอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบ้านกรูด กลุ่มบริษัทท้องถิ่นบ่อนอก วันที่ 14 กันยายน 2542)

ตั้งแต่นั้น สภาพทนายความแห่งประเทศไทยได้มีส่วนร่วมในการคัดค้านมาโดยตลอด การเคลื่อนไหวของสภาพทนายความนำโดยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนสภาพทนายความฯ กิจกรรมหลักของสภาพทนายความ คือ การศึกษาปัญหาโครงการ โรงไฟฟ้าหินกรูดและบ่อนอกที่เกี่ยวข้องกับข้อกฎหมายต่างๆ ดังเช่น เรื่องที่ดินสาธารณะ ซึ่งทางคณะกรรมการฯ ได้ลงพื้นที่ที่บ้านกรูดและบ่อนอกตรวจสอบข้อเท็จจริงกรณีที่ดินสาธารณะในวันที่ 23 เมษายน 2543(ข่าวสด วันที่ 24 เมษายน 2543)

8.7.5.องค์กรประชาชน ต่างๆ

▪ กลุ่มนักเขียน-ศิลปิน

กลุ่มนักเขียนและศิลปิน เป็นองค์กรประชาชนในรูปแบบกลุ่มทางอาชีพ(professional association) กลุ่มนี้ นอกจากสนับสนุนการคัดค้าน โครงการ โรงไฟฟ้าหินกรูดและบ่อนอก ยังสนับสนุนขบวนการประชาชนในประเด็นสิ่งแวดล้อมต่างๆ เช่น ขบวนการของสมาชิคนจน(ประกาศ ปันตบแต่ง 2540: 108) ทั้งนี้เป็นเพราะนักเขียนและศิลปินส่วนใหญ่มีความเข้าใจในเรื่องการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยลักษณะของอาชีพ และยังเป็นเพราะนักเขียนและศิลปินบางส่วนอยู่ในเครือข่ายคนเดือนตุลาคม กิจกรรมการเคลื่อนไหวของกลุ่มนักเขียนและศิลปินในขบวนการคัดค้าน โครงการ โรงไฟฟ้าหินกรูดและบ่อนอกมีดังนี้

เมื่อวันที่ 27 มกราคม 2545 กลุ่มกวีและนักเขียนภาคเหนือ 52 คน นำโดย ‘แสงดาว ศรัทธามั่น’ ออกแถลงการณ์คัดค้าน โรงไฟฟ้าหินกรูดและบ่อนอกโดยเรียกร้องรัฐบาลตั้งยกเลิก เพราะเป็น โครงการฉ้อฉลและทำลายสิ่งแวดล้อมกับชุมชนและเมื่อวันที่ 5 มีนาคม 2545 กลุ่มนักเขียน-ศิลปินภาคเหนือ-อีสาน-ใต้ ยื่นหนังสือต่อนายกรัฐมนตรีเพื่อเรียกร้องไม่ให้สร้างโรงไฟฟ้าบ่อนอกและบ้านกรูด ในล่าสุดเมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม 2545 ศิลปินแห่งชาติ พร้อมด้วยกลุ่มนักเขียนและศิลปินรวม 6 คน เดินทางมาให้กำลังใจชาวบ้านกรูดและบ่อนอก(ข่าวสด วันที่ 28 มกราคม 2545; วันที่ 6 มีนาคม 2545; วันที่ 2 พฤษภาคม 2545)

▪ ชมรมร่วมใจไทยคู่ชาติ

องค์กรประชาชนที่แสดงบทบาทสำคัญมากที่สุดในช่วงปลายปี 2544 ถึงต้นปี 2545 คือ “ชมรมร่วมใจไทยคู่ชาติ” ซึ่งเกิดขึ้นมาเมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2543 ที่สภาพทนายความเพื่อพิจารณาแผนนโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับการขายกิจการธนาคาร รัฐวิสาหกิจ แผ่นดิน และการลงทุนของรัฐ(ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ บรรณาธิการ 2543: 235-236) ชมรมนี้มีความซื่อสัตย์กันในเรื่องแก่นนำและสมาชิกกับ “ชมรมคนรักบาง

จาก”ซึ่งก่อตั้งขึ้นมาโดยการรวมตัวของนักธุรกิจชาตินิยม และนักเคลื่อนไหวบางส่วน เพื่อคัดค้านนโยบายการแปรรูปบริษัททางจากปีโตรเลียมให้เป็นเอกชน โดยขายให้กับทุนต่างชาติ ทั้งสองขบวนการเคลื่อนไหวโดยมีวัตถุประสงค์⁸³ที่คัดค้านกระแสโลกภิวัตน์ กระแสการค้าเสรี และการขายรัฐวิสาหกิจ บนพื้นฐานความคิดที่เรียกกันว่า “ชาตินิยมใหม่”(ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ บรรณาธิการ 2543) โดยร่วมมือกับเครือข่ายพลเมืองไท พลตรีจำลอง ศรีเมือง นักวิชาการ, สมาคมรัฐวิสาหกิจ, องค์กรประชาชนอื่นๆ

วัตถุประสงค์ในการเคลื่อนไหวของขบวนการร่วมใจไทยกู้ชาติคงต้องขัดแย้งกับความคิดของนายอานันท์ ปันยารชุนซึ่งเป็นหัวหน้าในการผลักดันให้เกิดการทำให้เป็นเอกชน(privatization) เพื่อให้เศรษฐกิจไทยมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยกล่าวว่า “...ไม่ควรว่าใครขายชาติ เพราะเถียงกันในเรื่องที่ไม่รู้ ยังไม่เกิดขึ้นและตอบไม่ได้ เพราะศตวรรษที่ 21 ทุกประเทศจะต้องการระบบเศรษฐกิจแบบเปิด โดยใช้กลไกตลาดแบบทุนนิยม เรากลับคืนสู่ยุคเก่าไม่ได้อีกแล้ว ศตวรรษหน้าจะเถียงเรื่องวิธีการ ไม่ใช่อุดมการณ์...”(มติชนรายวัน วันที่ 27 สิงหาคม 2542)

อนึ่ง เนื่องจากว่า นายโสภณ สุภาพงษ์ กรรมการผู้จัดการบริษัททางจากปีโตรเลียม(- ปี 2543) มีความขัดแย้งกับสพช. ซึ่งเป็นหน่วยงานรัฐที่ผลักดันการแปรรูปบริษัททางจากปีโตรเลียมให้เป็นเอกชน

ทั้งนี้ก็มีคนบอกว่า เป็นเหตุสำคัญอย่างหนึ่งที่ขบวนการร่วมใจไทยกู้ชาติและขบวนการคนรักบางจาก เข้ามาร่วมคัดค้านโครงการ โรงไฟฟ้าหินกรูดและบ่อนอก มองในแง่ของขบวนการร่วมใจไทยกู้ชาติ โครงการโรงไฟฟ้าหินกรูดและบ่อนอกเป็นตัวอย่างที่ให้เห็นถึงความผิดพลาดของนโยบายการทำให้เป็นเอกชน ตั้งแต่ประมาณกลางปี 2543 ทางขบวนการร่วมใจไทยกู้ชาติมาติดต่อกับกลุ่มอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบ้านกรูด กลุ่มรักษ์ท้องถิ่นบ่อนอก และกลุ่มเอ็นจีโอที่ติดตามปัญหาโรงไฟฟ้าหินกรูดและบ่อนอกเพื่อจะสร้างแนวร่วมคัดค้านโครงการและสพช.(น.ส. สุวีรัตน์ แต่ชุตระกูล วันที่ 24 มกราคม 2545)

แกนนำ เป็นนายโสภณ สุภาพงษ์ ส.ว. กรุงเทพฯ นายณรงค์ โชควัฒนา นักธุรกิจในกลุ่มบริษัทสหพัฒนพิบูลและผู้ถือหุ้นบริษัททางจากปีโตรเลียม(เวสต์เทิร์น โฟกัส n.d. (2544): 61) ทั้งสองคนเป็นแกนนำขบวนการคนรักบางจาก สมาชิกมีทั้งส.ว. นักวิชาการ อดีตนักเคลื่อนไหว ผู้นำสหภาพแรงงาน ฯลฯ สมาชิกก่อตั้งขบวนการร่วมใจไทยกู้ชาติมีทั้งหมด 100 คน⁸⁴ (นายณรงค์ โชควัฒนา 2543: 37) จะเห็นว่า ขบวนการร่วมใจไทยกู้ชาติประกอบด้วยสมาชิกที่มาจากหลายฝ่าย เป็นเครือข่ายในชั้นชั้นนำของประเทศ และชนชั้นกลางอย่างกว้างขวางมาก จึงมีอิทธิพลต่อสังคมและรัฐบาลมากพอสมควร อนึ่ง ในแง่ของสนามพหุสัมพันธ์ขององค์กรเครือข่ายของสมาชิกขบวนการนี้ มีความซ้อนทับกันกับเครือข่ายฝ่ายคัดค้านโครงการโรงไฟฟ้าหินกรูดและบ่อนอกโดยรู้จักกันระหว่างสมาชิกและดำเนินกิจกรรมด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มเอ็นจีโอ สภานายความหรือกลุ่มส.ว. สายประชาชน

▪ กลุ่มพิทักษ์สิทธิเสรีภาพของประชาชนและสมาพันธ์ประชาธิปไตย

นอกจากขบวนการร่วมใจไทยกู้ชาติ ในช่วงตั้งแต่ปลายปี 2544 ถึงต้นปี 2545 มีการเคลื่อนไหวของกลุ่มประชาชนหลายกลุ่มพร้อมๆกัน ได้แก่ กลุ่มพิทักษ์สิทธิเสรีภาพของประชาชนและสมาพันธ์ประชาธิปไตย

เมื่อวันที่ 14 มกราคม 2545 ประธานกลุ่มพิทักษ์สิทธิเสรีภาพของประชาชน⁸⁵ ออกโรงได้เข้ายื่นหนังสือร้องเรียนให้สอบสวนเลขาธิการ สพช. ถึงนายกรัฐมนตรี ประธานวุฒิสภา และป.ป.ช. โดยหนังสือระบุว่า มีความผิดตามมาตรา 157 ละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เนื่องจากผลักดันให้มีการเซ็นสัญญาและแก้สัญญาโรงไฟฟ้า จนประเทศชาติเสียหายถึง 1.7 ล้านล้านบาท ทั้งค่าพร้อมจ่ายบวกกำไร 19-20% ทั้งการ

ไปปรับภาระอัตราแลกเปลี่ยนให้โรงไฟฟ้า ย้ำด้วยว่าเลขาธิการ สพช.ทราบดีว่า ความต้องการใช้ไฟฟ้าของประเทศลดลงอย่างฮวบฮาบหลังเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ แต่กลับเร่งให้มีการเซ็นสัญญากับเอกชน(ข้าวสาคู วันที่ 15 มกราคม 2545) ในวันที่ใกล้เคียงกัน (วันที่ 22 มกราคม 2545) ประธานสมาพันธ์ประชาธิปไตย⁸⁶ ยื่นหนังสือถึงนายกฯผ่านรมต.ประจำสำนักนายกฯ เพื่อขอให้พิจารณายกเลิกโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าบ่อนอก และหินกรูด

เมื่อวันที่ 24 มกราคม 2545 เครือข่ายสื่อเพื่อประชาชนทำเอกสารเรื่อง “คนไทยจ่ายค่าไฟฟ้าแพงขึ้นแสนล้าน B ใครทำ?” เพื่อแจกจ่ายให้สาธารณชนทั่วไป ต่อมาเมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2545 นายวิระ สมความคิด ประธานกลุ่มพิทักษ์สิทธิเสรีภาพประชาชน เข้ายื่นหนังสือต่อประธานคณะกรรมการวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม วุฒิสภา เพื่อชี้แจงว่า เลขาธิการสพช. พยายามปกปิดข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการใช้พลังงานไฟฟ้า(ก่อนหน้านั้น หนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายงานข่าวว่า นายปิยสวัสดิ์ อัมระนันทน์ เลขาธิการสพช. ให้ข้อมูลความต้องการใช้พลังงานไฟฟ้าให้กับนายกรัฐมนตรี โดยปกปิดความเป็นจริง)(ข้าวสาคู วันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2545)

สำหรับประธานกลุ่มพิทักษ์สิทธิเสรีภาพประชาชน นอกจากยื่นหนังสือเพื่อเรียกร้องให้เลขาธิการสพช. ยังเข้าร่วมการชุมนุมของชาวบ้านกรูดและบ่อนอกโดยฐานะเป็นตัวแทนเครือข่ายประชาชนด้านคอร์รัปชัน(วันที่ 11 มกราคม 2545)

กลุ่มพิทักษ์สิทธิเสรีภาพประชาชน เป็นองค์กรการเคลื่อนไหวในเรื่องการทุจริตคอร์รัปชัน การใช้อำนาจอย่างไม่เป็นธรรมของรัฐ เท่าที่ผ่านมา การเคลื่อนไหวของกลุ่มพิทักษ์สิทธิเสรีภาพประชาชนที่โด่งดังมากคือ การทำการกล่าวโทษดำเนินคดีอาญากับอธิบดีกรมป่าไม้ กรณีละเว้นไม่ดำเนินคดีตามกฎหมายกับเจ้าของบ้านสามหลังที่บุกรุกที่อุทยานแห่งชาติศรีนครินทร์ จ.กาญจนบุรี(ปี 2542) หรือการเคลื่อนไหวเรื่องการทุจริตในช่อง 5 และการกล่าวโทษดำเนินคดีอาญากับอดีตแม่ทัพบก กรณีการต่อสัญญาต่างตอบแทนระหว่างกองทัพบกและสถานีช่อง 7 (ปี 2542) เป็นต้น(พิภพ ธงไชย 2543: 22-23)

ด้านสมาพันธ์ประชาธิปไตย เป็นองค์กรการเคลื่อนไหวเพื่อรณรงค์ประชาธิปไตยซึ่งจัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม 2535 เพื่อปรับองค์กรต่อรัฐบาลพล.อ. สุจินดา คราประยูร ให้เป็นเอกภาพ ที่ประชุมในโรงแรมรัตนโกสินทร์ได้มีการเลือกตั้งกรรมการสมาพันธ์ประชาธิปไตยจำนวน 7 คน⁸⁷ องค์กรนี้ ภายหลังจากเหตุการณ์พฤษภาคม 2535 ยังออกมาเคลื่อนไหวบ้างครั้งเมื่อมีเหตุการณ์สำคัญๆ เช่น เมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม 2543 สมาพันธ์ประชาธิปไตย จัดตั้งองค์กรเครือข่ายประชาธิปไตย 169 องค์กร โดยร่วมมือกับคณะกรรมการรณรงค์เพื่อประชาธิปไตย เพื่อคัดค้านรัฐบาลนายชวน หลีกภัย ที่ใช้กำลังในการปราบปรามมีอบสมัชชาคนจน

หากพิจารณาดูทั้งสององค์กรนี้ในแง่ของสนามพหุสัมพันธ์ขององค์กร ในขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม ก็จะเห็นชัดเจนว่า ทั้งสององค์กรถูกผูกมัดกับแวดวงเอ็นจีโอต่างๆ โดยมีความสัมพันธ์แบบเพื่อนพ้องกัน หรือมีการร่วมกันทำกิจกรรม เช่น ประธานกลุ่มพิทักษ์สิทธิเสรีภาพประชาชน เป็นกรรมการเครือข่ายประชาชนด้านคอร์รัปชัน(คปต.)ซึ่งก่อตั้งขึ้นเมื่อปลายปี 2543 โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิทางสังคม 101 คนซึ่งเป็นบุคคลผู้ร่วมก่อตั้ง และองค์กรร่วมก่อตั้ง ซึ่งประกอบด้วยองค์กรทั้งจากภาครัฐเอกชนและประชาสังคมจำนวน 114 องค์กร ต่อมาได้มีองค์กร กลุ่ม และเครือข่าย สมัครเข้ามาเป็นสมาชิก คปต. จนถึงขณะนี้ คปต.มีองค์กรสมาชิกเครือข่าย รวมทั้งสิ้น 151 องค์กร ซึ่งมีความซึ้นทับกันกับกลุ่มเอ็นจีโอ กลุ่มส.ว.สายประชาชน และกลุ่มประชาชนต่างๆ โดยเฉพาะชมรมร่วมใจไทยคู่ชาติ⁸⁸ ทั้งในเรื่องกรรมการบริหารองค์กร และ

เรื่องสมาชิก ด้านสัมพันธ์ประชาธิปไตยก็มีความใกล้ชิดกับนักเคลื่อนไหวชั้นนำอย่างต่อเนื่อง และเป็นสมาชิกของคปต.ด้วย

▪ **องค์กรประชาชนในระดับรากหญ้า (grassroots' people's organizations)**

นอกจากกลุ่มประชาชนที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพฯ มีการเคลื่อนไหวในประเด็นสัญญาซื้อขายไฟฟ้า โดยร่วมมือกับกลุ่มเอ็นจีโอ และกลุ่มนักวิชาการ ยังมีกลุ่มประชาชนระดับรากหญ้าที่ร่วมกันทำกิจกรรมกับกลุ่มชาวบ้านกรุดและบ่อนอกเป็นระยะๆ

กลุ่มชาวบ้านที่ได้รับความเดือดร้อนจากโรงไฟฟ้าแม่เมาะ เป็นกลุ่มที่ได้มีการติดต่อกันกับกลุ่มชาวบ้านกรุดและบ่อนอกตั้งแต่ช่วงแรกๆของการคัดค้านโครงการโรงไฟฟ้าหิโนกรุดและบ่อนอก เมื่อวันที่ 26-28 มิถุนายน 2541 ตัวแทนชาวบ้านบ่อนอกกว่า 60 คน เดินทางไปยังบ้านห้วยผาย อำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปาง เพื่อศึกษาผลกระทบจากโรงไฟฟ้าแม่เมาะ พบชาวบ้าน ชักถมา พุดคุยและดูการประกอบอาชีพที่นั่น โดยมีการเข้าไปดูพื้นที่ที่กองขี้เถ้าและเหมืองถ่านหิน การขนส่งถ่านหิน การสร้างมันกันฝุ่น โดยได้บันทึกวีดิโอเทป (นายเจริญ วัคอักษร วันที่ 9 ธันวาคม 2544) ต่อมาเมื่อวันที่ 17 ธันวาคม 2544 ชาวบ้านกรุดส่งตัวแทนเดินทางไปรื้อทราบบัญหาโรงไฟฟ้าแม่เมาะที่เกิดขึ้น และร่วมทอดผ้าป่าสามัคคีเพื่อเป็นกองทุนสำหรับชาวบ้านแม่เมาะ (นายสนธยา ช่วยแค้น วันที่ 29 มกราคม 2545) และเมื่อวันที่ 7 สิงหาคม 2545 ชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบจากไฟฟ้าแม่เมาะประมาณ 60 คน (เครือข่ายแก้ไขปัญหามลพิษโรงไฟฟ้าแม่เมาะ และกลุ่มอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมท้องถิ่นแม่เมาะ) เดินทางไปที่บ้านกรุด เพื่อพบกับกลุ่มชาวบ้านกรุด มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลและประสบการณ์ (ข่าวสด วันที่ 8 สิงหาคม 2545)

กลุ่มชาวประมงของสัมพันธ์ประมงพื้นบ้านภาคใต้ก็เคยไปเยี่ยมกลุ่มชาวบ้านบ่อนอก ครั้งแรกก็คือ เมื่อสัมพันธ์ประมงพื้นบ้านภาคใต้ มีการเคลื่อนไหวในเรื่องการคัดค้านเรือประมงปั่นไฟจับปลาฉลามคึก ในปี 2542 เมื่อวันที่ 26 สิงหาคม 2542 คาราวานของชาวประมง พื้นบ้านภาคใต้จำนวนประมาณ 300 คน ที่เคลื่อนขบวนจากจังหวัดสงขลา เดินทางออกจากพื้นที่ และในวันที่ 29 สิงหาคม 2542 มาถึงที่บ่อนอก ก่อนที่จะเดินทางไปต่อที่กรุงเทพฯ พร้อมด้วยเครือข่ายประมงพื้นบ้านอ่าว พังงา ได้เริ่มขบวนจากจังหวัดภูเก็ต (ผู้จัดการรายวัน วันที่ 30 สิงหาคม 2542) และครั้งที่สองคือ วันที่ 9 เมษายน 2543 ตัวแทนสัมพันธ์ประมงพื้นบ้านภาคใต้มาเปลี่ยนข้อมูลและการต่อสู้กับชาวบ้านบ่อนอก (นายเจริญ วัคอักษร วันที่ 9 ธันวาคม 2544)

เมื่อวันที่ 9-10 กุมภาพันธ์ 2545 เครือข่ายทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมภาคอีสาน^{๑๑} และกลุ่มชาวบ้านจากตำบลห้วยสำพาด กิ่งอำเภอประจักษ์ศิลปาคมในพื้นที่ที่จะมีโครงการสร้างเหมืองแร่โปแตช จังหวัดอุดรธานี เกือบ 20 หมู่บ้าน ซึ่งมีการรวมตัวกันเพื่อคัดค้านโครงการสร้างเหมืองแร่โปแตช เดินทางไปดูงานการพิทักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมของกลุ่มชาวบ้านกรุด เพื่อนำไปเป็นตัวอย่างในการคัดค้านโครงการเหมืองแร่โปแตชได้ดิน ในจ.อุดรธานี และคัดค้าน พ.ร.บ.เหมืองแร่ที่เอื้อประโยชน์ให้ต่างชาติ (นายประจวบ แสนพงษ์ วันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2545)

กลุ่มค้านท่อส่งก๊าซไทย – มาเลเซีย จังหวัดสงขลา ก็มีการแลกเปลี่ยนกับกลุ่มชาวบ้านกรุดและบ่อนอกเมื่อวันที่ 30 มกราคม 2544 ตัวแทนกลุ่มค้านท่อส่งก๊าซไทย – มาเลเซีย เดินทางมาเยี่ยมให้กำลังใจและแลกเปลี่ยนแนวทางการต่อสู้ทั้งบ่อนอกและบ้านกรุด (ข่าวสด วันที่ 31 มกราคม 2544) และเมื่อวันที่ 17 สิงหาคม 2545 ชาวบ้านแกนนำคัดค้านโรงไฟฟ้าหิโนกรุดและบ่อนอก เดินทางไปให้กำลังใจในการคัดค้านโครงการท่อส่งก๊าซ (ข่าวสด วันที่ 18 สิงหาคม 2545) นอกจากนี้ ตัวแทนกลุ่มค้านท่อส่งก๊าซไทย – มาเลเซียได้

เข้าร่วมได้เข้าร่วมพิธีมอบปริญญาคุณวุฒิปรัชญาบัณฑิตศึกษาศึกษาให้แก่ประธานกลุ่มอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบ้านกรูด และประธานกลุ่มรักษ์ท้องถิ่นบ่อนอกในวันที่ 22 ตุลาคม 2544

นอกจากการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และข้อมูล ในช่วงที่ผ่านมาของขบวนการคัดค้าน โครงการโรงไฟฟ้าหินกรูดและบ่อนอก มีการร่วมกิจกรรมในรูปแบบการชุมนุมประท้วงกับกลุ่มประชาชนอื่นๆ ซึ่งมีความจำเป็นที่จะร่วมกันวางแผนก่อน อย่างน้อย 4 ครั้ง ครั้งแรกคือ การชุมนุมเมื่อวันที่ 4 เมษายน 2543 ซึ่งเป็นการชุมนุมเพื่อยื่นหนังสือต่อสถานทูตสิงคโปร์ สำนักงานสภาพัฒน์ ปปช. และกพฟ. โดยชาวบ้านบ้านกรูด 500 คน รวมกับชาวบ้านปลวกแดง จังหวัดระยองจากสภาเครือข่ายกลุ่มเกษตรรักษาสิ่งแวดล้อมภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่คัดค้านโครงการสร้างโรงไฟฟ้าที่อำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง ตามโครงการ TS 21 ยื่นหนังสือต่อสถานทูตสิงคโปร์ คัดค้านการเข้ามาลงทุนในโรงไฟฟ้าหินกรูดของบริษัทสิงคโปร์ เพาเวอร์ อินเตอร์เนชันแนล ตามที่ได้ข่าวว่าบริษัทสนใจจะเข้ามาแทนผู้ถือหุ้นจากฟินแลนด์ การชุมนุมครั้งนั้น นอกจากกลุ่มชาวบ้านกรูดและเครือข่ายกลุ่มเกษตรรักษาสิ่งแวดล้อมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ยังมีองค์กรที่เข้าร่วมได้แก่ สถาบันป้องกันละเมิดสิทธิมนุษยชน และประชาคมเมืองใหม่บางพาลี(ข่าวสด วันที่ 5 เมษายน 2543)

ครั้งที่สองคือ กลุ่มชาวบ้านกรูดและบ่อนอกได้ไปเข้าร่วมขบวนการรณรงค์คัดค้านการเข้ามาลงทุนทางด้านพลังงานของทุนต่างชาติแก่ที่ประชุมสหประชาชาติว่าด้วยการค้าและการพัฒนา ครั้งที่ 10 (UNCTAD X) ที่จัดที่ประเทศไทย เมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2543(ข่าวสด วันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2543)

ครั้งที่สามคือ ขบวนการรณรงค์ช่วงการประชุมเอซีบี เมื่อวันที่ 1-8 พฤษภาคม 2543 ในการจัดการขบวนการนี้ กลุ่มชาวบ้านกรูดและบ่อนอก เข้าร่วมการก่อตั้ง “เครือข่ายองค์กรประชาชน 38 องค์กร”⁹¹ เครือข่ายองค์กรประชาชน 38 องค์กร โดยกองเลขานุการสมัชชาคนจน⁹² เป็นเลขานุการของเครือข่ายฯ ได้ดำเนินการเรียนรู้อุปสรรคจากการกู้เงินเอซีบีในแต่ละพื้นที่ และแต่ละกลุ่ม โดยประสานงานร่วมมือกับองค์กรพัฒนาเอกชนติดตามเอซีบี(NGOs Forum on ADB) และได้ดำเนินการชุมนุมประท้วงเดินขบวนเครือข่ายประชาชน 38 องค์กรประมาณ 3,500 คน โดยเรียกร้องให้ธนาคารพัฒนาเอเชีย(เอซีบี)ยุติการให้เงินกู้แก่ประเทศไทยในทุกกรณี ให้ยกเลิกโครงการเงินกู้ปรับโครงสร้างภาคเกษตรกรรม ให้ยกเลิกเงินกู้เงินกู้ที่มีผลผูกพันกับรัฐบาลไทยภายใต้โครงการปรับโครงสร้างภาคสังคม ยกเลิกโครงการบำบัดน้ำเสียสมุทรปราการที่ตำบลคลองด่าน จ.สมุทรปราการ และสภาผู้ว่าการธนาคารพัฒนาเอเชียนำข้อเรียกร้องทั้งหมดบรรจุเป็นวาระเร่งด่วนในที่ประชุมสภาผู้ว่าการในการประชุมครั้งที่ 33(เครือข่ายองค์กรประชาชน 38 องค์กร 2543)

จะเห็นว่า สมาชิกของเครือข่ายองค์กรประชาชน 38 องค์กรส่วนใหญ่ ซ้อนทับกันกับสมาชิกของเครือข่ายสมัชชาคนจน ได้แก่ เครือข่ายเกษตรกรรมทางเลือก 4 ภาค เครือข่ายกลุ่มเกษตรกรภาคเหนือ เครือข่ายสลัม 4 ภาค สมาพันธ์ประมงพื้นบ้านภาคใต้ สมัชชาลุ่มน้ำมูล ฯลฯ อนึ่ง องค์กรบ้างองค์กรที่มีรายชื่อในเครือข่ายฯ เป็นองค์กรที่เคยร่วมกิจกรรมกับกลุ่มชาวบ้านกรูดและบ่อนอก ดังได้กล่าวมาแล้ว สภาเครือข่ายกลุ่มเกษตรภาคตะวันออกเฉียงเหนือเคยร่วมการประท้วงกับกลุ่มชาวบ้านกรูด กลุ่มอนุรักษ์กาญจน์ ได้มีส่วนร่วมในการจัดการพิธีมอบปริญญาคุณวุฒิปรัชญาบัณฑิตศึกษาศึกษาให้แก่ประธานกลุ่มอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบ้านกรูด และประธานกลุ่มรักษ์ท้องถิ่นบ่อนอกในวันที่ 22 ตุลาคม 2544 ด้านเครือข่ายสลัม 4 ภาค ส่งหนังสือให้กำลังใจชาวบ้านกรูดและบ่อนอกในวันที่ 25 กันยายน 2543 ก่อนมีการลงมติกรม.วันที่ 10 ตุลาคม 2543 ที่อนุเมติเดินหน้าโครงการโรงไฟฟ้าหินกรูดและบ่อนอก พร้อมด้วยกลุ่มศึกษาพลังงานทางเลือกเพื่ออนาคตคณะกรรมการรณรงค์เพื่อประชาธิปไตย(ครป.) กลุ่มอนุรักษ์เมืองกาญจน์ มลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่าและพรรณ

พืชแห่งประเทศไทย กลุ่มเพื่อนสุราษฎร์ กลุ่มเพื่อนประชาชน และเครือข่ายเคียนตุลาฯ (นายอนันต์ พงษ์พัฒนสกุล วันที่ 21 ธันวาคม 2544) และสิ่งที่จะกล่าวในต่อไป สมัชชาคนจน กับกลุ่มชาวบ้านกรูดและบ่อนอก มีการแลกเปลี่ยนกัน การให้กำลังใจซึ่งกันและกัน และตลอดจนการร่วมการประท้วงกันด้วย

การร่วมการประท้วงครั้งที่สี่คือ การร่วมการประท้วงกับสมัชชาคนจน ที่หน้าทำเนียบรัฐบาล เมื่อวันที่ 7 พฤศจิกายน 2543 (ข่าวสด วันที่ 8 พฤศจิกายน 2543; Bangkok Post November 8, 2000) ในการประท้วงครั้งนั้น สมัชชาคนจนและกลุ่มชาวบ้านกรูดและบ่อนอก ร่วมกันวางแผนกลยุทธ์ในการบุกกรุกทำเนียบรัฐบาล โดยแบ่งกำลังผู้ชุมนุมประมาณ 1,000 คนเป็น 4 กลุ่ม(หนึ่งกลุ่มต่อหนึ่งประตู)

นอกจากการร่วมการประท้วงครั้งนั้น กลุ่มชาวบ้านกรูดและบ่อนอกยังเคยร่วมทำกิจกรรม อาทิ เมื่อวันที่ 18 มิถุนายน 2543 จัดเวทีแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ “จากปากมด... ท่อก๊าซเมืองกาญจน์ สู่อำนาจไฟฟ้าประจวบ ความผิดพลาดที่รัฐบาลต้องทบทวน” ที่หน้าสถานีตำรวจภูธร ตำบลธงชัย โดยเชิญตัวแทนสมัชชาคนจน(ข่าวสด วันที่ 19 มิถุนายน 2543) และเมื่อเดือนกรกฎาคม 2543 ภายหลังมีการปะทะกันระหว่างผู้ชุมนุมสมัชชาคนจนกับเจ้าหน้าที่ตำรวจในวันที่ 16-17 กรกฎาคม 2543 ทางกลุ่มชาวบ้านกรูดและบ่อนอกส่งตัวแทนมา ที่ชุมนุมของสมัชชาคนจน หน้าทำเนียบรัฐบาล เพื่อให้กำลังใจ พร้อมด้วยการบริจาคเสบียง ปลาแห้ง ฯลฯ ต่อมาเมื่อคณะอบต.บ่อนอก และเทศบาลบ้านกรูดไปยื่นหนังสือต่อรัฐบาล ในวันที่ 10 ตุลาคม 2543 ชาวบ้านสมัชชาคนจน ทำพิธีบายศรีสู่ขวัญให้แก่คณะ(ข่าวสด วันที่ 11 ตุลาคม 2543)

จะกล่าวได้ว่า กลุ่มชาวบ้านกรูดและบ่อนอกมีความสัมพันธ์กันกับกลุ่มประชาชนระดับรากหญ้าต่างๆ ทั่วประเทศซึ่งความสัมพันธ์นั้น สร้างขึ้นมาโดยผ่านการร่วมกิจกรรมที่ได้กล่าวมาข้างต้น และการประสานงานของกลุ่มเอ็นจีโอซึ่งพยายามที่จะทำให้ “ขบวนการประชาชน” เกิดขึ้นมาเป็นรูปธรรมชัดเจนขึ้น จากการพิจารณาการร่วมขบวนการระหว่างกลุ่มชาวบ้านกรูดและบ่อนอกกับกลุ่มชาวบ้านอื่นๆ จะเห็นว่า แม้จะมีการร่วมทำกิจกรรมหลายครั้ง และบางครั้งก็มีการร่วมวางแผนกันก็ตาม การร่วมทำกิจกรรมส่วนใหญ่มีลักษณะ “ชั่วคราว (ado-hoc)” มากกว่า “ต่อเนื่อง” ซึ่งก็สะท้อนให้เห็นจากผลการประชุมระหว่างแกนนำกลุ่มชาวบ้านต่างๆ ในเดือนสิงหาคม 2543 กล่าวคือ ในตอนนั้น มีการเสนอว่า ให้กลุ่มชาวบ้านจากทั่วประเทศเข้ามาร่วมการประชุมของสมัชชาคนจน ที่หน้าทำเนียบรัฐบาล โดยตั้งเวทีไฮด์ปาร์คเพื่อให้แต่ละกลุ่มแสดงการคัดค้านแต่ละโครงการ โดยร่วมกันกดดันรัฐบาล อย่างไรก็ตาม การเสนอดังกล่าวนี้ถูกปฏิเสธจากกลุ่มชาวบ้านต่างๆ ที่เข้าร่วมประชุม รวมถึงกลุ่มชาวบ้านกรูดและบ่อนอก เนื่องจากเห็นว่า “...อยากจะทำปัญหาของพื้นที่ตัวเองก่อน จากนั้นค่อยว่ากันว่าจะทำอะไรที่จะสร้างแนวร่วมใหญ่ทั่วประเทศ...” ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่า ไม่มีความเป็นไปได้ที่จะให้เกิดขบวนการร่วมกลุ่มประชาชนระดับรากหญ้าอย่างต่อเนื่อง ความเป็นจริงแล้ว กลุ่มชาวบ้านต่างๆ ที่เคลื่อนไหวประเด็นการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ก่อให้เกิด “social movement industry ด้านสิ่งแวดล้อม” ในสังคมไทย หากแต่ให้เห็นเพียงคำว่า ขบวนการประชาชน(people’s movement) ในขณะที่อยู่บนพื้นฐานความสัมพันธ์แบบการประสานกัน (cooperation)ระหว่างองค์กร “ขบวนการท้องถิ่น(residents’ movements)” และในขณะเดียวกัน ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มชาวบ้านกรูดและบ่อนอกกับกลุ่มประชาชนระดับรากหญ้าอื่นๆ ก็ถือได้ว่าเป็นความสัมพันธ์แบบการประสานกัน (cooperation)⁹³

8.7.6. กลุ่มนักวิชาการ

ตั้งแต่มีการเคลื่อนไหวของกลุ่มนักวิชาการเพื่อประชาธิปไตย (12 สถาบัน) ในขบวนการคัดค้านรัฐบาลพล.อ. สุจินดา คราประยูร เมื่อปี 2535 เป็นต้นมา กลุ่มนักวิชาการเป็นตัวแสดงที่สำคัญในการพัฒนา

ประชาธิปไตยในสังคมไทยมาโดยตลอด ในกรณีขบวนการคัดค้านโครงการโรงไฟฟ้าหินกรูดและบ่อนอก ก็มีการเคลื่อนไหวของกลุ่มนักวิชาการค่อนข้างมาก ซึ่งมีกลุ่มหลักๆ มีดังนี้ ได้แก่ กลุ่มประชาธิปไตยเพื่อประชาชน(ปขป) สถาบันสทววรรษ กลุ่มค้นกล้าเพื่อศึกษาเศรษฐศาสตร์ทางเลือก และมหาวิทยาลัยเที่ยงคืน ฯลฯ

▪ กลุ่มประชาธิปไตยเพื่อประชาชน(ปขป)

กลุ่มประชาธิปไตยเพื่อประชาชน เกิดขึ้นจากการรวมตัวกันของบุคคลจำนวนหนึ่ง ซึ่งเคยมีส่วนร่วมต่อสู้เพื่อสร้างระบอบประชาธิปไตย ในประเทศไทยมาตั้งแต่ครั้ง 14 ตุลาคม 2516 จากนั้น จึงได้ขยายความสัมพันธ์ไปสู่ผู้รักชาติรุ่นหลังๆ ทางกลุ่มได้พบปะหารือ เกี่ยวกับ ปัญหาบ้านเมือง มาตั้งแต่ปลายปี 2542 และเห็นพ้องต้องกันว่า ระบอบประชาธิปไตยที่เป็นอยู่ ได้ถูกบิดเบือนเจตนารมณ์ไปมาก จนกระทั่งกลายเป็นเครื่องมือแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัว ของคนบางกลุ่ม สาเหตุสำคัญประการหนึ่ง ที่ทำให้เกิดสภาพดังกล่าว มาจากความอ่อนแอ ในส่วนของประชาชน ซึ่งเมื่อมาสมทบกับกระบวนการทางการเมือง ที่เน้นแต่การเลือกตั้ง ก็ยังทำให้การเมืองกลายเป็นเรื่องของคนส่วนน้อย และคนส่วนใหญ่กลายเป็นฝ่ายรองรับการใช้ อำนาจอย่างเฉื่อยเนือย ([http:// www.pxp.in.th](http://www.pxp.in.th))

ในกรณีขบวนการคัดค้าน โครงการโรงไฟฟ้าหินกรูดและบ่อนอก กลุ่มประชาธิปไตยเพื่อประชาชน ไม่ได้อยู่นอกระบบขบวนการ แต่ก็มีส่วนเกี่ยวข้องกับขบวนการ โดยฐานะเป็นผู้จัดทำสมันนาต่างๆ เพื่อณรงค์ ประชาธิปไตย ในการสมันนา บ้างครั้ง มีการเชิญตัวแทนชาวบ้าน ให้เข้าร่วมเป็นวิทยากร(เช่น เมื่อวันที่ 17 มีนาคม 2545 กลุ่มประชาธิปไตยเพื่อประชาชน (ปขป) พร้อมด้วยสถาบันนโยบายศึกษา สถาบันสทววรรษ และองค์กรพันธมิตรมากกว่า 20 องค์กร ได้ร่วมกันจัด เวทีสาธารณะ ในหัวข้อ “พลเมือง ... ถกพลัง งานขึ้น”) นอกจากนั้นพยายามหยิบยกประเด็นการต่อสู้ของชาวบ้านกรูดและบ่อนอกขึ้นมาในจุดสาร “ปขป”(เช่น “จุดสารรายเดือนกลุ่มประชาธิปไตยเพื่อประชาชน ปขป” ปีที่ 2 ฉบับที่ 16 เดือนมีนาคม 2545) ซึ่งมีส่วนช่วยการคัดค้านของชาวบ้านมากในฐานะเป็นข้อมูลในการประชาสัมพันธ์การคัดค้าน

กลุ่มประชาธิปไตยเพื่อประชาชนระบุ โฆษณากลุ่มว่า “...เตือนภัยให้สังคมไทยตื่นรู้ถึงการครอบงำของทุนข้ามชาติ ตลอดจนการแทรกแซงของกลุ่มผลประโยชน์นอกประเทศ ทั้งนี้โดยไม่มีอึดมั่นในลัทธิชาตินิยมคับแคบ และไม่ปฏิเสธการเรียนรู้จากวัฒนธรรมอื่น จนกระทั่งกระตุ้นเร้าให้คนไทย พร้อมร่วมมือกับความพยายามที่สร้างสรรค์ในระดับสากล...(จากน โฆษณ เฉพาะหน้า 5 ประการ)” ([http:// www.pxp.in.th](http://www.pxp.in.th))

ทั้งนี้ อย่างแน่นอนว่า นโยบายของกลุ่มประชาธิปไตยเพื่อประชาชนมีความสอดคล้องกับเป้าหมายของขบวนการคัดค้าน โครงการโรงไฟฟ้าหินกรูดซึ่งก็คือ การป้องกันรักษาวิถีชีวิตแบบชุมชน สิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ จาก “โครงการ โรงไฟฟ้าของทุนข้ามชาติ”

นั่นคือ เหตุที่กลุ่มประชาธิปไตยเพื่อประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในขบวนการคัดค้าน โครงการโรงไฟฟ้าหินกรูดและบ่อนอก อนึ่ง ผู้ก่อตั้งกลุ่มประชาธิปไตยเพื่อประชาชนมีความซื่อสัตย์กับองค์กรที่มีส่วนร่วมในขบวนการเช่นเดียวกัน ผู้ก่อตั้ง“ล้วนแต่มีความใกล้ชิดกับกลุ่มคนเดือนตุลาคม และส.ว.สายประชาชนด้วย

▪ สถาบันสหวรรษ

สถาบันสหวรรษ เป็นหนึ่งในองค์กรนักวิชาการภาคประชาชน มีบทบาทสำคัญในการสร้างกระแสคัดค้านสัญญาซื้อขายไฟฟ้าระหว่างเจ้าของโครงการ โรงไฟฟ้าหินกรูดและบ่อนอก กับ กฟผ. ในช่วงปลายปี 2544 ถึงต้นปี 2545 นักวิชาการของกลุ่มนี้⁶⁶ ออกมาคัดค้านโครงการ โรงไฟฟ้าหินกรูดและบ่อนอกอย่างชัดเจน โดยกล่าวถึงปัญหาความไม่เป็นธรรมในการทำสัญญาฯ ในการสมันนาต่างๆ (เช่น การสัมมนาหัวข้อ "สัญญาโรงไฟฟ้าเอกชนใครได้" เมื่อวันที่ 8 มกราคม 2545 จัดโดยชมรมร่วมใจไทยคู่ชาติ และเวทีสาธารณะในหัวข้อ "พลเมือง ... ถกพลัง งาน ขึ้น" เมื่อวันที่ 17 มีนาคม 2545 จัดโดยกลุ่มประชาธิปไตยเพื่อประชาชน (ปขป) พร้อมด้วยสถาบันนโยบายศึกษา สถาบันสหวรรษ และองค์กรพันธมิตรมากกว่า 20 องค์กร)(ข่าวสด วันที่ 9 มกราคม 2545; วันที่ 18 มีนาคม 2545)

สถาบันสหวรรษเป็นสถาบันวิชาการของภาคประชาชนที่มีหน้าที่ให้ความรู้และเป็นปากเสียงกับภาคประชาชนเพื่อที่จะพิทักษ์ผลประโยชน์ของประชาชนและคุ้มครองผู้บริโภค กิจกรรมของสถาบันประกอบด้วยการศึกษาวิจัย การบริหารให้คำปรึกษา ตลอดจนการให้ข้อมูลข่าวสารและความรู้แก่ประชาชนในเรื่องนโยบายสาธารณะในรูปแบบต่างๆ เช่น จัดหมายข่าว บทความ หนังสือ เทปเสียง เทปวิดีโอ ซีดี การแถลงข่าว การให้สัมภาษณ์ การจัดประชุมสัมมนา และการจัดทำประชาพิจารณ์ เป็นต้น(วุฒิพง เปรียบจรรย์วัฒน์ 2545: 28-29)

สถาบันสหวรรษเป็นองค์กรที่ได้รับการสนับสนุนทางการเงินและด้านกิจกรรม จากองค์กรภาคประชาชนและสถาบันหลายแห่ง อาทิ สถาบันนโยบายศึกษา สถาบันสาธาณะกิจ สถาบันนโยบายสังคมและเศรษฐกิจ และสถาบันวิถีธรรมส์ ฯลฯ และมีนักวิชาการหลายคนเข้ามาเป็นที่ปรึกษา⁶⁶ (วุฒิพง เปรียบจรรย์วัฒน์ 2545: 28-29)

▪ กลุ่มต้นกล้าเพื่อศึกษาเศรษฐศาสตร์ทางเลือก และมหาวิทยาลัยเที่ยงคืน

นอกจากสถาบันสหวรรษ ยังมีกลุ่มนักวิชาการที่สำคัญอีก 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มต้นกล้าเพื่อศึกษาเศรษฐศาสตร์ทางเลือก⁶⁷ และมหาวิทยาลัยเที่ยงคืน⁶⁸

กลุ่มต้นกล้าเพื่อศึกษาเศรษฐศาสตร์ทางเลือก เป็นกลุ่มของนักเศรษฐศาสตร์จากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์เป็นหลัก นายเชขรัตน์ สุขกำเนิด อาจารย์คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เป็นนักวิชาการคนหนึ่งติดตามเรื่องปัญหาโครงการ โรงไฟฟ้าหินกรูดและบ่อนอกมาโดยตลอด โดยร่วมศึกษาประเด็นพลังงานแบบยั่งยืนกับเอ็นจีโอด้านพลังงานใน "เครือข่ายพลังงานยั่งยืนแห่งประเทศไทย" เคยมีบทบาทในการรณรงค์ปัญหาเขื่อนปากมูล ในเวทีการอภิปรายข้อมูลปริมาณไฟฟ้าสำรองได้กับสพช. ซึ่งจัดขึ้นมาเมื่อวันที่ 16 ธันวาคม 2544 นายเชขรัตน์ สุขกำเนิด ร่วมการเสนอข้อมูลฝ่ายคัดค้านโครงการ โรงไฟฟ้าหินกรูดและบ่อนอก พร้อมด้วยนายวิฑูรย์ เพิ่มพงศาเจริญ (ผู้ก่อตั้งคทอส. ผู้ก่อตั้งและผู้อำนวยการฟื้นฟูนิเวศวิทยาในภูมิภาคอินโดจีนและพม่า: TERRA (ปี 2534 -) ปัจจุบันเป็นผู้อำนวยการงานองค์กร SPACE และเป็นสมาชิกสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ)

ด้านมหาวิทยาลัยเที่ยงคืน เป็นกลุ่มของนักวิชาการที่ร่วมตัวกันเพื่อส่งเสริมการศึกษาทางเลือก และเพื่อให้เป็นศูนย์การศึกษาทางเลือก ซึ่งก่อตั้งขึ้นมาบนพื้นฐานเครือข่ายนักวิชาการภาคประชาชนในภาคเหนือ

เป็นหลัก เช่น สมัชชานักวิชาการเป็นหลัก เช่น สมัชชานักวิชาการภาคเหนือ สมัชชานักวิชาการเพื่อคนจน ฯลฯ ซึ่งมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับกลุ่มนักวิชาการอื่นๆ เช่น นักวิชาการกลุ่มเศรษฐศาสตร์การเมือง

นอกจากนักวิชาการต่างๆ ของมหาวิทยาลัยที่ยังคืนแสดงจุดยืนที่คัดค้าน โครงการ โรงไฟฟ้าหินกรูดและบ่อนอกทางสื่อมวลชน(เช่น Supara Janchitfah. "Powerless over power plants". Bangkok Post. November 11, 2001) ยังลงไปพื้นที่ให้กำลังใจชาวบ้านที่ต่อสู้กับอำนาจรัฐและทุน และศึกษาความเข้มแข็งของกระบวนการต่อสู้ของชาวบ้าน และตลอดจนจัดพิธีมอบปริญญาคุณูปกตึกิตติมศักดิ์ ให้แก่นางจินตนา แก้วขาว ประธานกลุ่มอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบ้านกรูด และนายเจริญ วัคค์อักษร ประธานกลุ่มรักษ์ท้องถิ่นบ่อนอกในวันที่ 22 ตุลาคม 2544

■ **ดร.ชวลิต วิทยานนท์ และดร.สร ชำรงนาวาสวัสดิ์**

นักวิชาการที่มีความเชี่ยวชาญด้านทรัพยากรทะเลก็ออกมาแสดงบทบาทในขบวนการคัดค้าน โครงการ โรงไฟฟ้าหินกรูดและบ่อนอก ได้แก่ ดร.ชวลิต วิทยานนท์ นายอภิชาติ เต็มวิชชากร และดร.สร ชำรงนาวาสวัสดิ์

ดร.ชวลิต วิทยานนท์ และนายอภิชาติ เต็มวิชชากร เป็นนักวิชาการที่ตั้งก่อดสถาบันพิพิธพันธ์สัตว์น้ำ กรมประมง และดร.สร ชำรงนาวาสวัสดิ์ เป็นอาจารย์ประจำภาควิชาวิทยาศาสตร์ทางทะเล คณะประมง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กลุ่มชาวบ้านกรูดและบ่อนอก ส่งหนังสือขอความช่วยเหลือมาศึกษาทรัพยากรทะเลต่อ ดร.ชวลิต วิทยานนท์ และดร.สร ชำรงนาวาสวัสดิ์ ในวันที่ 5 เมษายน 2542 (กลุ่มอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบ้านกรูด วันที่ 5 เมษายน 2542) ตั้งแต่นั้น นักวิชาการทั้งสามนี้ติดตามปัญหาผลกระทบจากโครงการ โรงไฟฟ้าหินกรูดและบ่อนอกและเผยแพร่ข้อมูลด้านวิชาการที่ชี้ให้เห็นถึงความเสียหายจากโรงไฟฟ้าทั้งสองแห่งต่อระบบนิเวศทางทะเล ข้อมูลที่ชี้ให้เห็นถึงความผิดพลาดในรายงานการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมของโครงการทางสื่อมวลชน มาโดยตลอด(เช่น สร ชำรงนาวาสวัสดิ์. "บ่อนอกและบ้านกรูด...ความจริงที่หายไป". สบายรัฐ สืบาคาห์วิจารณ์. ปีที่ 48 ฉบับที่ 35 วันที่ 25 มกราคม 2545 - วันที่ 31 มกราคม 2545 หน้า 10-11) นอกจากนั้น ดร.ชวลิต วิทยานนท์และดร.สร ชำรงนาวาสวัสดิ์ ได้เข้าร่วมคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริงผลกระทบของโครงการ โรงไฟฟ้าหินกรูดและบ่อนอกซึ่งจัดตั้งขึ้นมาเมื่อวันที่ 2 ตุลาคม 2544 ตามคำสั่งของรมต. วิทยุฯ (คำสั่งกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม ที่ 103/2544 วันที่ 2 ตุลาคม 2544)

ถึงแม้ว่า ดร.สร ชำรงนาวาสวัสดิ์เคยกล่าวไว้ว่า "...ผู้เขียน(ดร.สร ชำรงนาวาสวัสดิ์) ไม่เคยต่อต้านการสร้างโรงไฟฟ้า(จุดเส้น: ผู้วิจัย) แต่สิ่งที่ผู้เขียนต่อต้านคือการตัดสินใจโดยปิดข้อมูลบางส่วน ไม่คำนึงถึงผลได้และผลเสียในทุกด้าน..."(สร ชำรงนาวาสวัสดิ์ 2545) ก็ตาม แต่ความเป็นจริงแล้ว หากดูบทบาทของ ดร.สร ชำรงนาวาสวัสดิ์ในแง่ของกรอบการวิเคราะห์แบบสนามพหุสัมพันธ์ขององค์กรในขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม จะกล่าวได้อย่างแน่นอนว่า ดร.สร ชำรงนาวาสวัสดิ์ ดร.ชวลิต วิทยานนท์ และนักวิชาการด้านวิทยาศาสตร์ทางทะเล ที่ออกมาตั้งข้อสงสัยต่อข้อมูลรายงานการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมของโครงการ โรงไฟฟ้าหินกรูดและบ่อนอกถือว่าเป็นส่วนสำคัญในระบบพันธมิตรของขบวนการคัดค้านโครงการโรงไฟฟ้านั้นเอง

การเคลื่อนไหวของกลุ่มนักวิชาการต่างๆ อย่างที่ได้กล่าวมาข้างต้น นำไปสู่การประกาศคัดค้านโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าถ่านหิน ทั้ง 2 แห่ง ที่จังหวัดประจวบฯ ของนักวิชาการทั่วประเทศ ประเทศจำนวน 533 คน ในวันที่ 20 มกราคม 2545 (ข่าวสด วันที่ 21 มกราคม 2545)⁹⁹ จะกล่าวได้ว่า กลุ่มนักวิชาการเป็นกำลังสำคัญในขบวนการประชาชนซึ่งในกรณีขบวนการคัดค้านโครงการโรงไฟฟ้าหินกรูด มีกลุ่มนักวิชาการที่เข้ามาสนับสนุนการคัดค้านของชาวบ้านกรูดและบ่อนอกในฐานะผู้ให้ข้อมูลตอบโต้กับข้อมูลฝ่ายราชการ เป็นผู้ที่ออกมาช่วยประชาสัมพันธ์ปัญหาต่างๆ ต่อสาธารณะ ฯลฯ นักวิชาการเข้ามามีส่วนร่วมในขบวนการฯ บางส่วนอาจจะเป็นเพราะอุดมการณ์ของตน หรือเป็นเพราะเหตุผลทางวิชาการ อย่างไรก็ตามปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้การร่วมมือระหว่างกลุ่มนักวิชาการต่างๆ กับขบวนการภาคประชาชนสามารถเกิดขึ้นมาได้ คือ ความสัมพันธ์ใกล้ชิดระหว่างนักวิชาการกับกลุ่มเอ็นจีโอซึ่งมีนักวิชาการที่เป็นผู้เชื่อมต่อระหว่างแวดวงนักวิชาการกับแวดวงเอ็นจีโอ¹⁰⁰

8.8. ประชาชนทั่วไป

ในการคัดค้านโครงการโรงไฟฟ้าหินกรูดและบ่อนอกเท่าที่ผ่านมา กลุ่มชาวบ้านกรูดและบ่อนอกได้ทำการแถลงการณ์ 60 กว่าครั้งซึ่งเป็นวิธีการเพื่อให้สาธารณชนทั่วไปรับรู้ความเป็นจริงของโครงการโรงไฟฟ้าดังกล่าว และเรียนให้รู้ถึงเหตุผลของชาวบ้านในการคัดค้าน (เช่น การแถลงการณ์เรื่อง “เผยโฉมหน้าผู้บริหารฟผ. โทกหกประชาชนเรื่องโรงไฟฟ้าถ่านหิน ต่อ ประชาชน 60 ล้านคน ที่รับผิดชอบจ่ายค่าเอฟที และจ่ายค่าการสำรองไฟฟ้าเกินความต้องการ” เมื่อวันที่ 2 มิถุนายน 2544)

ผลการสำรวจความคิดเห็นประชาชนเรื่อง “ประชาชนคิดอย่างไร ต่อกรณีปัญหาการสร้างโรงไฟฟ้าหินกรูด-บ่อนอก : กรณีศึกษาตัวอย่างประชาชนใน 22 จังหวัดทั่วประเทศ” จัดทำโดยสำนักวิจัยเอแบคโพลล์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ เมื่อวันที่ 14 มกราคม 2545 (<http://www.ipoll.th.org/ake/t22/0112.html>) แสดงให้เห็นว่า การแถลงการณ์และกิจกรรมการเคลื่อนไหวคัดค้านของชาวบ้านกรูดและบ่อนอกได้สำเร็จผลในระดับหนึ่ง

กล่าวคือ โดยการสำรวจความคิดเห็นเรื่องโครงการโรงไฟฟ้าดังกล่าว โดยออกแบบสอบถามสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างในจังหวัดต่างๆ คือ เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน พิษณุโลก นครสวรรค์ เลข อุตรดิตถ์ ขอนแก่น นครราชสีมา อุบลราชธานี ร้อยเอ็ด นุรีรัมย์ ลพบุรี อุดรธานี กาญจนบุรี ประจวบคีรีขันธ์ กทม. ปทุมธานี นนทบุรี สมุทรปราการ สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช และยะลา ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง 4,715 ตัวอย่าง พบว่า ร้อยละ 72.4 ระบุว่า ได้ติดตามข่าวการก่อสร้างโรงไฟฟ้าทั้งสองแห่ง ในขณะที่ร้อยละ 27.6 ไม่ได้ติดตามข่าว

ส่วนความเห็นของกลุ่มตัวอย่าง ต่อการเคลื่อนไหวคัดค้านการสร้างโรงไฟฟ้าของประชาชน ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์นั้น ร้อยละ 53.4 ระบุว่า เห็นด้วยกับการเคลื่อนไหวคัดค้านของชาวบ้านกรูดและบ่อนอก โดยให้เหตุผลว่า เห็นว่าเป็นการทำลายสิ่งแวดล้อม ทำลายวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน อีกทั้งเห็นความไม่ชอบมาพากลเกิดขึ้นในโครงการนี้ รวมทั้งเป็นการแสดงออกของสิทธิความคิดเห็นของประชาชนตามระบบประชาธิปไตย ขณะที่ร้อยละ 12.4 ไม่เห็นด้วยกับการเคลื่อนไหว ให้เหตุผลว่า เกรงว่า จะก่อให้เกิดความขัดแย้งภายในสังคม ประเทศจะเสียโอกาส และควรเห็นแก่ประโยชน์ของประชาชนโดยส่วนรวมทั้งประเทศ และร้อยละ 34.2 ไม่แสดงความเห็น

ส่วนเรื่องการเปิดเผยสัญญา ที่กระทำระหว่างภาครัฐกับเอกชน ในโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าดังกล่าว นั้น ร้อยละ 64.7 ระบุว่า เห็นด้วยกับการเปิดเผยสัญญา ขณะที่ร้อยละ 11.8 ไม่เห็นด้วยกับการเปิดเผยสัญญา ร้อยละ 23.5 ไม่มีความเห็น และเมื่อถามถึง ความเชื่อต่อการแทรกแซงของนักการเมือง เพื่อเอื้อประโยชน์ต่อบริษัทเอกชนในการทำสัญญาโครงการต่างๆ ของรัฐ ร้อยละ 89.1 ระบุว่า มีการแทรกแซงของนักการเมือง มีเพียงร้อยละ 4.3 ที่ไม่เชื่อว่า มีการแทรกแซง

ทั้งนี้สะท้อนให้เห็นว่า มีกลุ่มที่มีความเห็นอกเห็นใจ ชาวบ้านกรุดและบ่อนอกอย่างกว้างขวางในหมู่ประชาชนทั่วไป¹⁰¹ กลุ่มนี้อาจไม่ได้สนับสนุนการคัดค้านของชาวบ้านกรุดและบ่อนอกโดยตรงอย่างใด จะเข้าร่วมในแง่ของการระดมทุนช่วยเหลือ แต่ก็เป็นส่วนสำคัญในระบบพันธมิตรเช่นเดียวกันกับกลุ่มต่างๆ ที่ได้อธิบายมาข้างต้น เนื่องจากว่า เป็นตัวที่กำหนดทิศทางกระแสข่าว และหากมีกลุ่มที่มีความเห็นอกเห็นใจต่อชาวบ้านกรุดและบ่อนอกอย่างกว้างขวางในสังคมซึ่งกลายเป็นความกดดันต่อการตัดสินใจของรัฐบาลในระดับหนึ่งได้

อนึ่ง เมื่อมีการปรากฏตัวของปลาหวา ที่ทะเลบ่อนอก ในกลางปี 2544 ชมรมช่างภาพหลายกลุ่ม ลงไปพื้นที่เพื่อถ่ายภาพภาพ และธรรมชาติที่สวยงามของบ่อนอก นำไปใส่ในเว็บไซต์ Talaythai.com¹⁰² หรือที่กระชู้ “สาวน้อยกับปลาหวา” โดย “สาวน้อยร้อยชั่ง” ใน <http://pantip.inet.co.th/cafe/blueplanet/topic/E1042995.html> ฯลฯ ซึ่งช่วยให้เกิดความรู้ความเข้าใจของสาธารณชน¹⁰³ ในเรื่องความอุดมสมบูรณ์ของทะเลบ่อนอก และเรื่องความผิดพลาดของรายงานการศึกษาผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมของเจ้าของโครงการ ซึ่งไม่ได้ระบุถึงปลาหวาพบบ่อนอก และอีกหลายๆเรื่อง

8.9. สรุป

กล่าวโดยสรุป สนามพหุสัมพันธ์ขององค์กรในระดับประเทศ ประกอบด้วยสองส่วน ได้แก่ เครือข่ายกลุ่มผลประโยชน์ที่ผลักดันให้โครงการ โรงไฟฟ้าเกิดขึ้น หรือที่เรียกในทางทฤษฎีว่า “ระบบความขัดแย้ง (conflict system)” อีกส่วนหนึ่ง คือ องค์กร กลุ่ม เครือข่าย และบุคคลภาคประชาชนที่เชื่อมต่อกันซึ่งกันและกันภายใน และเชื่อมต่อกันกับกลุ่มชาวบ้านกรุดและบ่อนอก สนามพหุสัมพันธ์ขององค์กรส่วนนี้ เรียกว่า “ระบบพันธมิตร(alliance system)”

ส่วนระบบความขัดแย้ง ประกอบด้วยพวกนักการเมืองที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับโครงการ กลุ่มเทคโนโลยี แครดด้านพลังงาน กฟผ. และนักธุรกิจทั้งไทยและต่างประเทศ (โดยเฉพาะ ญี่ปุ่น) นอกจากนั้น ทั้ง ส.ส. และ ส.ว. ที่เป็นกรรมาธิการพลังงานฯ ยังมีความสัมพันธ์กับเจ้าของโครงการ เครือข่ายองค์กรหรือบุคคล ในระบบความขัดแย้งในขบวนการคัดค้านโครงการ โรงไฟฟ้าหินกรุดและบ่อนอก มีความซ้อนทับกันกับ *power-elite complex* (Mills 1956=1969) ซึ่งประกอบด้วยสามส่วน ได้แก่ ส่วนแรกคือ เทคโนโลยี แครดด้านเศรษฐกิจ(และพลังงาน) ที่ชี้นำประเทศไทยเร่งรัดการพัฒนาภาคอุตสาหกรรมโดยดำเนินโครงการพัฒนาขนาดใหญ่ ที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งในการใช้ทรัพยากรกับกลุ่มประชาชนระดับรากหญ้าในทุกพื้นที่ ในประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็นปัญหาเขื่อนปากมูล โครงการท่าก๊าซไทย-พม่า โครงการท่อก๊าซไทย-มาเลเซีย (JDA) และโครงการโรงไฟฟ้าหินกรุดและบ่อนอก ฯลฯ ส่วนที่สอง คือ นักการเมืองที่แสวงหาผลประโยชน์จากโครงการพัฒนาขนาดใหญ่ ส่วนที่สาม คือ นักธุรกิจที่หยิบยื่นผลประโยชน์ต่อนักการเมืองเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับ “ผู้ใหญ่” ในวงนักการเมืองซึ่งมีความสำคัญเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการดำเนินขั้นตอนการขอใบอนุญาตให้เป็นไปได้อย่างรวดเร็ว

เป็นที่น่าสังเกตว่า *power-elite complex* นี้ก่อเกิดคอร์รัปชันรูปแบบใหม่ที่เรียกกันว่า “คอร์รัปชันเชิงนโยบาย” หรืออาจจะเรียกได้ว่า “คอร์รัปชันเชิงโครงสร้าง” นั่นคือ คอร์รัปชันที่กระทำโดยถูกต้องตามขั้นตอนการบริหารในระบบประชาธิปไตย โดยอาศัยอำนาจหน้าที่โดยตำแหน่ง ไม่ใช่โดยอำนาจมืด อิทธิพล หรือความสัมพันธ์แบบระบบอุปถัมภ์ อย่างเหมือนกับคอร์รัปชัน. ในอดีต (Pasuk Phongpaichit 1999: 23-24)

คอร์รัปชันรูปแบบนี้ควบคู่กันไปกับ การเติบโตของ *power-elite complex* ดังได้กล่าวข้างต้น แต่เดิมข้าราชการ หรือนักธุรกิจ เข้าไปขออุปถัมภ์จาก “ผู้ใหญ่” ในวงนักการเมืองโดยสร้างความสัมพันธ์แบบส่วนตัวกับ “ผู้ใหญ่” นั้น แต่ปัจจุบัน มีการเกิดขึ้นความสัมพันธ์แบบระบบระหว่างพรรคการเมืองที่นำโดยนักการเมืองที่เป็นอดีตเทคโนโลยีระบบราชการ และนักธุรกิจชั้นนำ เนื่องจาก มีการปรับคณะรัฐมนตรีบ่อยๆ ทำให้นักการเมืองแต่ละคน ไม่สามารถขยายบริวารของตนเองในวงข้าราชการได้ กลุ่มข้าราชการและกลุ่มธุรกิจ จึงหัน ไปสร้างความสัมพันธ์กับพรรคการเมืองมากขึ้น โดยเข้าไปเป็นที่ปรึกษาพรรค หรือลงสมัคร ส.ส. จากพรรคที่ตัวเองสัมพันธ์กันอยู่ นั่นคือ ความสัมพันธ์แบบระบบ เป็นเหตุทำให้รูปแบบคอร์รัปชันมีลักษณะซับซ้อนมากขึ้น และคงได้พิจารณาเครือข่ายผลประโยชน์ระดับประเทศของโครงการ โรงไฟฟ้าหิโนกรุดและบ่อนอก สองโครงการนี้ เป็นตัวอย่างที่สะท้อนให้เห็นถึงคอร์รัปชันในรูปแบบใหม่นี้อย่างชัดเจนซึ่งนักการเมือง ข้าราชการต่างๆ และนักธุรกิจชั้นนำ เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการแสวงหาผลประโยชน์โดยมีเครือข่ายผลประโยชน์ที่กว้างขวาง

ส่วนระบบพันธมิตร การศึกษาพบว่า มีความเชื่อมต่อกัน (linkage) ระหว่างองค์กร กลุ่ม เครือข่าย และบุคคลภาคประชาชนกับกลุ่มชาวบ้านอย่างเหนียวแน่น และกว้างขวาง ระบบพันธมิตรในระดับประเทศ ประกอบด้วยกลุ่มศึกษาพลังงานทางเลือกเพื่ออนาคตและกลุ่มเอ็นจีโออื่นๆ ที่ทำงานด้านสิ่งแวดล้อม พลังงาน และสิทธิมนุษยชนชน สภาทนายความ องค์กรขบวนการประชาชนอื่นๆ กลุ่มนักวิชาการที่อยู่ข้างกับขบวนการประชาชน ตลอดจนผู้คนที่มิอำนาจหน้าที่อย่างเป็นทางการในระบบการเมืองการปกครองปรกติ (conventional politics) อาทิ สมาชิกวุฒิสภา กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ องค์กรดังกล่าวนี้มีความสัมพันธ์กันภายในภาคประชาชนอย่างกว้างขวาง

จากการพิจารณาระบบความขัดแย้งกับระบบพันธมิตรในระดับประเทศ จะเห็นว่า ขบวนการคัดค้านโครงการ โรงไฟฟ้าหิโนกรุดและบ่อนอก เป็นปรากฏการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นในกระบวนการความขัดแย้งระหว่าง *power-elite complex* กับ “ภาคขบวนการประชาชน (people's movement sector : PMC)”

ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ ดู Pasuk Phongpaichit and Sungsidh Piriyarangsana (1994 : chapter 4) และ Pasuk Phongpaichit and Chris Baker(2000 : 134-136,140-143,151) กล่าวว่า “*Chao pho politics*” ซึ่งเป็นพื้นฐานของ “ธุรกิจการเมือง” กำลังจะถูกปรับปรุงโดยการเติบโตของนักการเมืองรุ่นใหม่ ที่มีความคิดแบบกลุ่มเสรีนิยม (อนุรักษนิยมแบบใหม่)

² นายอานันท์มีชื่อเสียงมากในฐานะนักการเมืองมือสะอาด แต่น่าจะรับรู้เพียงบางระดับตามความเห็นของนายทุนในประเทศและต่างประเทศเท่านั้น นายอานันท์ยังมีภาพของผู้นำโดยทั่วไปที่อ้างถึงการขยายผลประโยชน์และอำนาจเช่นเดียวกับนักการเมืองอื่น ๆ ตัวอย่างเช่น ในวันที่ 30 ธันวาคม 2534 (สมัยรัฐบาลอานันท์ชุดที่ 1) ได้อนุมัติการขยายจำนวนกรมในกระทรวงการต่างประเทศ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นเพียงการตอบแทนข้าราชการอาวุโสของกระทรวงที่นายอานันท์เคยทำงานอยู่เท่านั้นเอง(Tamada Yoshifumi 1996a;1996b)

³ ตำแหน่งด้านธุรกิจของนายอานันท์ มีดังนี้(http://www.anandp.in.th/bio_details.html#present) ประธานกรรมการบริษัท สหยูเนียน จำกัด (มหาชน), ประธานกรรมการบริษัท ยูเนียนอุตสาหกรรมสิ่งทอ จำกัด (มหาชน), กรรมการธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน), ประธาน

กรรมการบริษัท อีสเทิร์น สตาร์ เรย์เลอเสกท จำกัด (มหาชน), ประธานกรรมการบริษัท เชียงใหม่ ไนท์บาซาร์ จำกัด กรรมการที่ปรึกษาบริษัท อเมริกัน อินเตอร์เนชันแนล กรุ๊ป (เอ.ไอ.จี.), ประธานกรรมการบริษัท ยูโนแคล เอเชีย แปซิฟิก เวนเจอร์ส จำกัด, กรรมการที่ปรึกษา การ์ลาสต์ กรุ๊ป, ที่ปรึกษาส่วนภูมิภาคเอเชีย บริษัท เจนเนอร์ด อินเดทริก จำกัด (จี.อี.), กรรมการที่ปรึกษา บริษัท โดโยค้า มอเตอร์ คอร์ปอเรชั่น

⁴ ทั้งนี้ดูเหมือนว่า นายอานันท์อนุทินโยบายไอทีเพื่อเปิดโอกาสหากำไรให้กับบริษัทของตัวเอง หรือกล่าวได้ว่า นายอานันท์อยู่ในฐานะสวมหมวก 2 ใบ คือทั้งเป็นผู้ที่กำหนดกฎระเบียบและขนาดสนามแข่งกันก่อนที่เปิดการแข่งขันและเป็นผู้ที่เข้าร่วมการแข่งขันด้วย

⁵ MGR Online (November 22, 2001) รายงานว่า "...ความสัมพันธ์ที่กระหว่างนายเกษม จาติกวณิช ผู้สถาปนาระบบอุปถัมภ์และเป็นเสาหลักกฟผ. กับนายอานันท์ ปันยารชุนมีส่วนช่วยได้มาก..." ในการที่สหยูเนียนชนะการประมูล โครงการไอทีที ในครั้งนั้นนอกจากนั้น MGR Online (November 22, 2001) รายงานว่า นายอานันท์มีความใกล้ชิดเป็นอย่างดีกับนายรัชนี ต้นศิรินทร์แห่งบริษัทลานนา และนายศิววงศ์ จังศิริ แห่งกฟผ. นายศิววงศ์ได้วิ่งเต้นให้บริษัทยูเนียนฯ ชื่อถ่านหินของ PT Adaro Indonesia ที่นายรัชนีควบคุมอยู่ ทำให้นายรัชนีมีผลกำไร และนายรัชนีได้วิ่งเต้นจนนายศิววงศ์ กลายเป็นผู้บริหารของบริษัทกฟผ. แล้วนายศิววงศ์ได้วิ่งเต้นจนบริษัทยูเนียนฯ สามารถแก้ไขสัญญา กฟผ. ได้อย่างสบายโดยกฟผ.จ่ายค่าปรับจำนวนมากให้แก่บริษัทยูเนียนฯ หลายครั้ง

⁶ นายอานันท์ ได้ดำรงตำแหน่งประธานตั้งแต่เดือนตุลาคม 2536

⁷ นางจินตนา แก้วขาว (วันที่ 7 พฤศจิกายน 2544) ได้กล่าวว่า "...มันก็เท่ากับเป็นการสารภาพว่า หน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่ดูแล ตรวจสอบ โรงงานอุตสาหกรรม ไม่สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงเห็นดีให้ประชาชนเป็นผู้ตรวจสอบด้วยตัวเอง หรือปล่อยให้ล้มเหลว ทบต่อประชาชนเสียก่อน แล้วค่อยแบมือรับเงินกองทุน ดังนั้นก็ควรยุบหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องเสีย..."

⁸ คิดที่ 40 บาท/1 USD และอัตราส่วนลด 12% เพื่อคำนวณมูลค่าปัจจุบันสุทธิของรายได้โครงการ

⁹ เนื่องจากในตอนนี้ โดมมีสถานการณ์เงินที่อึดอัด จึงว่ากันว่า โครงการโรงไฟฟ้าหินกรูดเป็นธุรกิจที่น่าสนใจและจะให้รายได้ที่มั่นคง และจะเป็นไฟฟ้ายุคสุดท้ายที่จะฟื้นฟูกิจการได้

¹⁰ หนังสือพิมพ์ญี่ปุ่นส่วนแต่อยู่ฝ่ายบริษัทญี่ปุ่นที่มอลงทุนโครงการโรงไฟฟ้าหินกรูด ยกเว้นแต่หนังสือพิมพ์ นิชินิชิรายวันซึ่งมีข่าวเรื่องโครงการโรงไฟฟ้าหินกรูดในฉบับประจำวันที่ 13 มิถุนายน พ.ศ. 2544 "กระแสลมจากเอเชีย ป้องกันรักษาแหล่งทรัพยากรทางทะเลจากการสร้างโรงไฟฟ้า ชาวบ้านจับตามองการกระทำของบริษัทญี่ปุ่น"

¹¹ นายสนิท สิทธิประศาสน์เป็นบุตรชายของนายเอก สิทธิประศาสน์ ซึ่งเคยเป็นรมช.มหาดไทยในสมัยรัฐบาลนายอานันท์ ปันยารชุนชุดที่ 2 (วันที่ 10 มิถุนายน 2535 - วันที่ 22 กันยายน 2535) หลังจากลาออกจากราชการแล้ว นายเอก สิทธิประศาสน์ยังเป็นหนึ่งในผู้ถือหุ้นใหญ่ของบริษัทสหยูเนียนซึ่งนายอานันท์ ปันยารชุนเป็นประธาน นายสนิท เรียนจบจากออบแคค และจากมหาวิทยาลัยรามคำแหงแล้ว จึงไปเรียนต่อในสหรัฐฯ เมื่อเดินทางกลับมาแล้วก็ได้รับราชการระยะหนึ่ง แล้วจึงถูกกลุ่มสหยูเนียนดึงตัวมา ได้ทำหน้าที่ผู้อำนวยการฝ่ายบริหารและประชาสัมพันธ์ เมื่อก่อตั้งบริษัทยูเนียนฯ และอยู่ในตำแหน่งนี้จนถึงปัจจุบัน (นายสนิท สิทธิประศาสน์ วันที่ 25 กรกฎาคม 2544) นายสนิท เป็นคนที่คล่องในการวิ่งเต้นกับนักการเมืองและข้าราชการ โดยใช้เส้นสายของบิดา จึงได้ทำหน้าที่ลอบบีเป็นตัวแทนของบริษัทยูเนียนฯ แทนนายโคอิชิ อาซึตะ ซึ่งไม่ชำนาญต่อระบบราชการไทย ในขณะที่นายสนิท สิทธิประศาสน์ เป็นผู้ประสานงานต่างๆ นายเอก สิทธิประศาสน์ บิดาของนายสนิทก็แสดงบทบาทในการเคลื่อนไหวกดดันโครงการโดยตรง เช่น เมื่อวันที่ 21 ธันวาคม 2544 บริษัทยูเนียนฯ ร่วมเป็นเจ้าภาพ ทอดผ้าป่าสามัคคีมหาศาลสมทบทุนสร้างพระมหาธาตุเจดีย์ 9 ยอด ณ วัดทางสาย น้อมเกล้าถวายเป็นพระราชกุศลแด่สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในวโรกาสทรงสิริราชสมบัติ 50 ปี โดยมีนายเอก สิทธิประศาสน์ เป็นประธานพิธี พร้อมด้วยตัวแทนผู้ถือหุ้นบริษัทยูเนียนฯ ต่างๆ โดยมียอดเงินบริจาคเป็นจำนวนเงินทั้งสิ้น 5,073,408 บาท

¹² ค่อมฯ ขึ้นเป็น พล. อ.

¹³ ดังเช่น โครงการผู้ผลิตข้าวทบผู้บริโภคข้าวเมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม 2544 ถึง วันที่ 1 สิงหาคม 2544 ณ เบย์วิว บีช รีสอร์ท อ.บางสะพาน จ.ประจวบคีรีขันธ์ ดำเนินโดยมีคุณอมร อมรรัตนา นนท์ คุณชงชัย สุวรรณวิหค คุณสน่ห์ วิชัยวงศ์ จากสหกรณ์เกษตรร่วมด้วยช่วยกัน และคุณอังกร จำริญสาร จาก ธุรกิจชุมชนของ WEB BRAND GROUP โดย UCUM

¹⁴ นายวัชรฯ แสงประทุม ก่อตั้งสำนักงานทนายความ โดยได้รับการสนับสนุนด้านเงินจากนายชงชัย สุวรรณวิหค

¹⁵ รัฐบาลพลเอกเปรม ได้หยิบยกเรื่องการปรับปรุงระบบการบริหารนโยบายพลังงาน ให้มีเอกภาพขึ้นมาพิจารณาเป็นเรื่องเร่งด่วน และได้นำเสนอแนวทางต่อคณะกรรมการรัฐมนตรีฝ่ายเศรษฐกิจ เมื่อวันที่ 8 กันยายน 2529 ให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ โดยมีนายกรัฐมนตรี เป็นประธาน และมีสำนักงานคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ (สพช.) ที่จะจัดตั้งขึ้นภายใต้สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ทำหน้าที่เป็นฝ่ายเลขานุการ เพื่อทำหน้าที่กำหนดนโยบาย และมาตรการต่างๆ ทางด้านพลังงาน และต่อมาพลเอกเปรม คินสุลานนท์ นายกรัฐมนตรี ได้ลงนามในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยนโยบายการบริหารงานพลังงานแห่งชาติ 2529 และคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ เมื่อวันที่ 16 ตุลาคม 2529

¹⁶ ค่อมฯ ในเดือนมกราคม 2534 รัฐบาลพลเอกชาติชาย ได้กำหนดนโยบายที่จะจัดตั้งกระทรวงพลังงาน ตามที่แถลงเป็นนโยบายต่อรัฐสภา รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี (นายกร ทัททะรังสี) ซึ่งรับผิดชอบงานด้านพลังงานสมัยนั้น ได้จัดทำเค้าโครงการการจัดตั้งกระทรวงพลังงานขึ้น โดยในการจัดตั้งกระทรวงพลังงานนั้น กำหนดให้มีการโอนงานจากหน่วยงานต่างๆ ทั้งราชการและรัฐวิสาหกิจ ที่เกี่ยวข้องมาอยู่ภายใต้กระทรวงพลังงาน อย่างไรก็ตามรัฐบาลชุดนั้น ยังมิได้มีมติในเรื่องดังกล่าว

¹⁷ พรบ.คณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ พ.ศ. 2535 พรบ.โอนอำนาจหน้าที่ และกิจการบริหารบางส่วนของสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี และของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี ไปเป็นของ สำนักงานคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี พ.ศ. 2535 พรบ.ระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2536 พรบ.ปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม (ฉบับที่ 9) พ.ศ. 2536 และ กฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

¹⁸ ซึ่งเคยเป็นข้าราชการที่มีฝีมือด้านการวางแผนการพัฒนาในสภาพนัก นายปิยสวัสดิ์ชัยเข้ามาดำรงตำแหน่งรองเลขาธิการสหฯ.ตั้งแต่วันที่ 15 ธันวาคม 2535 และเป็นเลขาธิการสหฯ. ตั้งแต่วันที่ 29 มีนาคม 2537 มาจนกระทั่งวันที่ 27 มีนาคม 2543 ในสมัยรัฐบาลนายชวน หลีกภัย ถูกโยกย้ายให้ไปนั่งเก้าอี้ใหญ่อธิบดีกรมประชาสัมพันธ์ในช่วงราว และนายภิรมย์ศักดิ์ ลาภาโรจน์กิจ อธิบดีรองเลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กลุ่มงานพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและรัฐวิสาหกิจย้ายเข้ามาดำรงตำแหน่งเลขาธิการสหฯ.แทนตั้งแต่วันที่ 2 ตุลาคม 2543 ถึงวันที่ 30 เมษายน 2544 แต่ นายปิยสวัสดิ์ก็ถูกรัฐบาลพ.ศ.ท.ทักษิณ ชินวัตรย้ายกลับเข้ามานั่งเป็นเลขาธิการสหฯ.ใหม่อีกครั้งหนึ่งตั้งแต่วันที่ 30 เมษายน 2544 (http://www.nepo.go.th/admin/index_secgen.html) และในที่สุดเมื่อวันที่ 9 มีนาคม 2545 รัฐบาล พ.ศ.ท. ทักษิณ ชินวัตรมีมติให้นายปิยสวัสดิ์ไปนั่งเป็นรองปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี

¹⁹ ก่อนหน้านั้น เมื่อวันที่ 22 เมษายน 2535 รัฐบาลนายอานันท์ ปันยารชุน มีมติเห็นชอบให้อำนาจการตัดสินใจที่เคยมอบหมายให้กับคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ(กพช.)คืนกลับมาให้คณะรัฐมนตรี นายปิยสวัสดิ์ รองเลขาธิการสหฯ. ขณะนั้น มองมนตรีกรม. ดังกล่าวนี้นี้ ทำให้การจัดการด้านพลังงานขาดประสิทธิภาพ จึงส่งหนังสือต่อ นายอานันท์ ปันยารชุน โดยผ่านรองนายกฯ(มรว.เกษมสโรตร เกษมศรี) ในหนังสือนั้น นายปิยสวัสดิ์เสนอว่า ไม่ควรที่จะเปลี่ยนอำนาจหน้าที่ของกพช. ขอให้กพช.มีอำนาจการตัดสินใจอย่างเหมือนเดิมตามมติกรม. เมื่อวันที่ 9 มิถุนายน 2530 คณะรัฐมนตรีควรจะมิเพียงแต่หน้าที่ที่เห็นชอบมติของกพช.เท่านั้น รองนายกฯ เห็นด้วยกับข้อเสนอนายปิยสวัสดิ์ และเสนอให้นายอานันท์ ปันยารชุนคิดดูอีกในเรื่องการปรับปรุงระเบียบในการตัดสินใจนโยบายด้านพลังงาน ในที่สุด นายอานันท์ ปันยารชุนยกเลิกมติกรม. วันที่ 22 เมษายน 2535 เพื่อให้กพช.มีอำนาจการตัดสินใจด้านพลังงานอย่างเหมือนเดิม

กพช. ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรี เป็นประธาน รัฐมนตรีและตัวแทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นายปิยสวัสดิ์จึงยืนยันว่า การที่คณะรัฐมนตรีพิจารณาของกพช.ซึ่งนายกฯ และรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องลงมติไปแล้ว เป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงไม่ได้ เพราะกรม.กับกรมการกพช.มีหน้าที่เดียวกัน โดยส่วนใหญ่ อย่างไรก็ตาม โดยปกติ กพช.ไม่มีอำนาจในการพิจารณาเรื่องนโยบายโดยแท้จริงหากแต่เพียงเห็นชอบแนวทางนโยบายที่สหฯ.เสนอขึ้นมาเพียงอย่างเดียว อนึ่ง รัฐมนตรีที่เป็นกรมการกพช.มักจะ ไม่เข้าร่วมการประชุมกพช. โดยส่งตัวแทนจากหน่วยงานที่ตัวเองกำกับดูแลไปเข้าร่วมแทน ด้วยเหตุนี้ การที่มอบหมายอำนาจการตัดสินใจเรื่องนโยบายด้านพลังงานให้แก่กพช.นั้น ที่จริงแล้ว หมายถึงการผูกขาดอำนาจการตัดสินใจโดยเทคโนโลยีของสหฯ.นั่นเอง

²⁰ MGR Online (November 22, 2001) รายงานว่า “...วงการบริษัทธุรกิจที่ปรึกษาต่างก่อนขอและตั้งข้อสงสัยว่า บริษัทดังกล่าวนี้(บริษัท เบอร์รี่ จำกัด และบริษัททริปปีน (เจ จำกัด) มีความสัมพันธ์ส่วนต่อกับนายปิยสวัสดิ์ อัมระนันทน์ จึงทำให้ได้งานเป็นผู้รับงานประชาสัมพันธ์ในโครงการใหญ่ๆ ทั้งๆที่เป็นบริษัทหน้าใหม่...ประชาสัมพันธ์ซึ่งบริษัทกับการได้งานจะผูกติดกับตำแหน่งของปิยสวัสดิ์ อัมระนันทน์ เมื่อปิยสวัสดิ์ อัมระนันทน์ เป็นเลขาธิการ.ก็จะ ได้งานในสหฯ. ดังนั้นเมื่อปิยสวัสดิ์ อัมระนันทน์ย้ายไปเป็นอธิบดีกรมประชาสัมพันธ์ก็จะ ได้งานในกรมประชาสัมพันธ์...”

²¹ การประชุมกรม.เมื่อวันที่ 9 เมษายน 2545 ที่ประชุม มีมติเห็นชอบให้ออน นายปิยสวัสดิ์ อัมระนันทน์ เลขาธิการสำนัก งานคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ (สหฯ.) ไปดำรง ตำแหน่งรองปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี โดยให้เหตุผลว่า เป็นเพราะ นายสมพงษ์ วัฒนา รองเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (บีโอไอ) ได้รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งเลขาธิการคณะกรรมการบีโอไอ จึงมีการโอนนายภิรมย์ศักดิ์ ลาภาโรจน์กิจ รองปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ไปดำรงตำแหน่งรองเลขาธิการคณะกรรมการบีโอไอ ที่ว่างลง และให้นายปิยสวัสดิ์ เข้าไปปรับตำแหน่งรองปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีแทน

²² นายมณฑา บันเทิงสุข

²³ มีกรรมการทั้งสิ้น 11 คนประกอบด้วย นายสมเกียรติ ลิมทรวง นายสุโรจน์ ศุภสวัสดิ์กุล นายไกรสิทธิ์ ศิริรังษี นายพิลาศ พันธ โภคณ นายสารวัตร รัตนะวดี นายปริชา จงวัฒนา นายสิทธิพร รัตโนภาส นายศิระนันท์ ณ นคร นายโทมัส วัตเตอร์ นางอุจน์ กมลละบุตร และนายสรร วิเทศพงษ์

²⁴ มีกรรมการ 8 คน คือ นายอิทธิชัย นาคาโยชิ นายปริชา จงวัฒนา นายสารวัตร รัตนะวดี นายโรเบิร์ต ชูจิน วิกฤตอด นายโรเบิร์ต ไมเคิล เอ็ดเจิลส์ นายสิทธิพร รัตโนภาส นางพทิตา ชินเวชกิจวานิชย์ นายบุรุษ เกลวิน แจ็คสัน

²⁵ ยังเป็นประธานกรรมการบริษัทผลิตไฟฟ้าระยอง จำกัด ประธานกรรมการบริษัทผลิตไฟฟ้าขอนแก่น จำกัด ประธานกรรมการบริษัทไทย แอลเอ็นจี เทลเวอร์ จำกัด ประธานกรรมการบริษัท เอ็กโก เอนจิเนียริง แอนด์เซอร์วิส จำกัด และประธานกรรมการบริษัทเอ็กคอมธรา จำกัด

²⁶ การถือหุ้นของบริษัทกอล์ฟ อีเล็คทริก โดยบริษัทผลิตไฟฟ้า หรือ เอ็กโก ที่นายสิทธิพร รัต โภคณบริหารอยู่นั้นถูกข้อสงสัย ก็คือ บริษัทกอล์ฟ อีเล็คทริก มีทุนจดทะเบียน 1,950 ล้านบาท บริษัทผลิตไฟฟ้า หรือ เอ็กโก เข้าไปถือ หุ้น 50% แต่จ่ายเงิน ไป 1,100 ล้านบาท มีมูลค่าส่วนเกิน 125 ล้านบาท (50% ของ 1,950 ล้านบาท เท่ากับ 975 ล้านบาท) ทำให้มูลค่าส่วนเกินที่แพงกว่ามูลค่าจดทะเบียน และ ส่วนเกินนี้ไปอยู่ที่ใด(MGR Online July 01, 2002)

²⁷ นายพิชัย จุลเพชร ผู้ช่วยผู้ว่าการบุคคลกพผ. ในฐานะเลขานุการคณะกรรมการสรรหา ผู้ว่าการ กพผ. เปิดเผยว่า ตามที่คณะกรรมการสรรหาผู้ว่าการกพผ. ได้ประกาศรับสมัครผู้ว่าการ กพผ. ในระหว่างวันที่ 6-28 มิถุนายน 2545 นั้น ในขณะนี้ได้ปิดรับสมัครผู้ว่าการ กพผ. แล้ว ปรากฏว่ามี

ผู้ที่สนใจมาขึ้นโบสถ์รวมทั้งสิ้นรวม 5 คน คือ นายเฉลิมชัย รัตนรักษ์ รองผู้ว่าการโรงไฟฟ้าพลังน้ำ กฟผ. นายไกรสิทธิ์ วรรณสุด ผู้จัดการใหญ่ธุรกิจ บำรุงรักษา กฟผ. หม่อมหลวงชนะพันธุ์ กฤดากร รองผู้ว่าการนโยบายและแผน กฟผ.

นายสิทธิพร รัตโนภาส กรรมการผู้จัดการใหญ่ บริษัท พลติ ไฟฟ้า จำกัด (มหาชน) และรองผู้ว่าการประจำสำนักผู้ว่าการ กฟผ.

นายศักดิ์ภูษิต ชนรกุล กรรมการผู้จัดการบริษัท อภิพลคอนซัลแตนท์ จำกัด ทั้งนี้คณะกรรมการสรรหาจะมีการประชุมพิจารณาผู้สมัคร โดยเริ่มตั้งแต่วันที่ 8 กรกฎาคม 2545 เป็นต้นไป และคาดว่าจะพิจารณาคัดเลือกผู้สมัครเพื่อเสนอชื่อต่อคณะกรรมการ กฟผ. ได้ภายในเดือนกรกฎาคม หรืออย่างช้าไม่เกินเดือนสิงหาคม 2545 (MGR Online July 01, 2002)

²³ ชื่อเรียกเรื่องหลักของสร.กฟผ.ก็คือ ให้มีปรับโครงสร้างกฟผ. ในรูปแบบของรัฐวิสาหกิจเกี่ยวกับกิจการสาธารณูปโภคด้านพลังงานของประเทศ หรือการบริหารเชิงพาณิชย์ในรูปแบบบริษัท กฟผ.เป็นบริษัทเดียวเท่านั้น เพื่อประโยชน์สูงสุดในการเป็นศูนย์กลางของแหล่งพลังงานที่หลากหลาย สามารถตอบสนองนโยบายด้านการจัดการการใช้ไฟฟ้าเพื่อการพัฒนาประเทศ

²⁴ มีรายงานข่าวว่า รว. วิทยาศาสตร์เองไม่รู้เรื่องสิ่งแวดล้อม ได้จึงถอนตัวไป พยายามไม่ยุ่งกับปัญหาโรงไฟฟ้าเพราะ “เป็นงานที่น่ากลัว” ไม่ยอมเปิดเผยรายงานของคณะกรรมการที่ตนเองแต่งตั้งไว้ด้วยตัวเอง แต่ได้ขอให้คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมของวุฒิสภาเป็นผู้เปิดเผย ทั้งนี้สะท้อนให้เห็นถึงความไร้ประสิทธิภาพของนายสนธิยาในกระทรวงวิทย์ฯ เป็นเหตุที่ทำให้สผ.อยู่รอดอย่างสบายโดยเจ้าหน้าที่ของสผ. ไม่ถูกลงโทษแม้แต่คนเดียว

²⁵ นอกจากสามคนนี้มีนักวิชาการอีกคนหนึ่งที่ได้รับจ้างบริษัทยูนิเซฟฯ คือ ดร. ศุภจิต มโนทิโมภย์ ทำรายงานการศึกษาการประเมินผลกระทบและมาตรการลดผลกระทบบริเวณทางทะเล โดยใช้หลักเศรษฐศาสตร์สิ่งแวดล้อม (เดือนเมษายน 2543) (บริษัทยูนิเซฟฯ 2544: 24-25)

²⁶ มีข่าวว่า ศ.ดร. เปี่ยมศักดิ์ เมนะเศวต นอกจากมีชื่อปรากฏในรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมฉบับบริษัท...ซึ่งมีความคิดพบขาดในข้อมูลประการดังกล่าว ยังมีชื่อปรากฏอีกครั้งในรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมฉบับบริษัทเทคโนโลยีซึ่งเป็นบริษัทที่ปรึกษาด้านสิ่งแวดล้อมที่บริษัทยูนิเซฟฯ จ้างเมื่อส.ส.มีการให้บริษัทยูนิเซฟฯ ทำการศึกษาผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมใหม่ อย่างไรก็ตาม ศ.ดร. เปี่ยมศักดิ์ เมนะเศวต ปฏิเสธเรื่องนี้ (Piamsak Menasveta May 14, 1999; Richard J. Frankel, PhD. May 18, 1999)

²⁷ ได้แก่ 1. การศึกษาความจุ้มของแหล่งกักต่อน ในทะเลหน้าบริเวณโครงการหินกรูด ที่จะมีการชักน้ำทะเลเข้ามาใช้ในระบบหล่อเย็น (วันที่ 17 ตุลาคม 2540) (บริษัทยูนิเซฟฯ 2544: 24-25) 2. การสำรวจความจุ้มสมบูรณ์ในบริเวณอ่าวหน้าโครงการโรงไฟฟ้าหินกรูดตั้งแต่เดือนมีนาคมถึงเดือนสิงหาคม 2541

²⁸ 1. การศึกษาความหลากหลายและความจุ้มของปลาว่ายอ่อนในทะเล หน้าบริเวณโครงการหินกรูด (วันที่ 3 พฤศจิกายน 2541) (บริษัทยูนิเซฟฯ 2544: 24-25) 2. รายงานผลการวิจัย การสำรวจพื้นที่ทั้งตะกอน พื้นที่สร้างท่าเทียบเรือสะพานขนถ่ายหิน พื้นที่สำหรับวางท่อสูบน้ำหล่อเย็น พื้นที่ที่หน้าทิ้ง และพื้นที่ชายหาดระหว่างน้ำขึ้นน้ำลงต่ำสุด (เดือนกรกฎาคม 2542) (บริษัทยูนิเซฟฯ 2544: 24-25) 3. การศึกษาข้อมูลพื้นฐานผลผลิต และมูลค่าสัตว์น้ำที่ได้จากการเลี้ยงสัตว์ประมงขนาดเล็กบริเวณหมู่บ้านประมงพื้นบ้านหินกรูด (เดือนกุมภาพันธ์ 2543, เดือนมิถุนายน ถึงเดือนสิงหาคม 2543, เดือนกันยายน ถึงเดือนพฤศจิกายน 2543)

²⁹ 1. การศึกษาสถานภาพของชุมชนปะการัง บริเวณชายฝั่งทะเลหินกรูด (วันที่ 25 มีนาคม 2542 ถึงวันที่ 2 เมษายน 2542) (บริษัทยูนิเซฟฯ 2544: 24-25) 2. การศึกษาโครงสร้างของกลุ่มปะการัง บริเวณชายฝั่งทะเลหินกรูด (วันที่ 24 พฤษภาคม 2542 และ 15 มิถุนายน 2542) (บริษัทยูนิเซฟฯ 2544: 24-25) 3. การสำรวจกลุ่มปะการังในบริเวณแนวสะพานท่าเทียบเรือขนถ่ายหินของโครงการหินกรูด (วันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2543) (บริษัทยูนิเซฟฯ 2544: 24-25) 4. การสำรวจกลุ่มปะการัง และ สัตว์หน้าดินในบริเวณแนวท่อชักน้ำ และ ท่อปล่อยน้ำของโครงการหินกรูด (วันที่ 10 เมษายน 2543)

³⁰ ได้แก่ ดร.ศุภจิต สาริระกฤติ และผศ. อำนาจ ชีระวนิช ดร.ศุภจิต สาริระกฤติ ปัจจุบันดำรงตำแหน่งที่ปรึกษาบริษัทเครือเจริญโภคภัณฑ์ จำกัด และผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกในการพิจารณาคำแห่งศาลศารจารย์ รองศาสตราจารย์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมวิราช และทบวงมหาวิทยาลัย (บันทึกข้อตกลง การจัดตั้งกองทุนประกันผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและกองทุนเพื่อการพัฒนาชุมชน วันที่ 8 มิถุนายน 2544: 14) ผศ.อำนาจ ชีระวนิช ปัจจุบันเป็นอาจารย์ภาควิชาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ คณะบดี คณะวิทยาการจัดการ วิทยาเขตศรีราชา กรรมการสวัสดิการมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และคณะกรรมการนโยบายกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาคและท้องถิ่นซึ่งจัดตั้งขึ้นมาโดยคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 128/2544 (บันทึกข้อตกลง การจัดตั้งกองทุนประกันผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและกองทุนเพื่อการพัฒนาชุมชน วันที่ 8 มิถุนายน 2544: 15)

³¹ ในการดำเนินงาน สำนักนายกรัฐมนตรี ได้มอบหมายให้ พล.อ.ต. พิเนต ศุภวรรณ เป็นผู้ประสานงานกับประธานคณะกรรมการติดตามและประสานงานตามการสั่งการของนายกรัฐมนตรี (พล.อ.ชัยศึก เกตุทัต)

³² มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี บังคม ศึกษาเรื่องโรงไฟฟ้าหินกรูดที่บ้านกรูด โดยมีนายเกษมพงษ์ กิรติกร เป็นหัวหน้าคณะ ซึ่งเคยเขียนบทความเชียร์โรงไฟฟ้าหินกรูด ลงนสพ.กรุงเทพธุรกิจ ผู้จัดการ และในเอกสารเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ของโรงไฟฟ้าหินกรูดมาตั้งแต่ปลายปี 2543 แล้ว มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ศึกษาเรื่องโรงไฟฟ้าบ่อนอก โดยนายเกษม จันทร์แก้ว เป็นหัวหน้าคณะก็เป็นทีปรึกษาของบริษัททีเอ็มคอนซัลตังส์ฯ ก็เคยทำการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมของโรงไฟฟ้าบ่อนอกมาแล้ว ด้านนายบัณฑิต เอื้ออาทร ผู้ทำสรุปเรื่องการสำรวจไฟฟ้าก็เป็นหนึ่งในคณะกรรมการพิจารณาความเดือดร้อนของประชาชน. ก็ยอมไม่วิพากษ์วิจารณ์เรื่องของตัวเองร่วมอยู่ด้วยแน่นอน ส่วนนายสันต์ พงศาพิชญ์ ผอ.สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ก็เป็นผู้ที่พูดสนับสนุนโรงไฟฟ้าด้านหินในการสัมมนายุทธศาสตร์พลังงานแห่งชาติ ซึ่ง

จัดขึ้นที่โรงแรมเอเชียเมื่อต้นปี 2545 หรือนางอมรา พงศาพิชญ์ ผอ.สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นหนึ่งในคณะผู้ชำนาญการสภ. ที่พิจารณาผ่านรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมของโครงการโรงไฟฟ้าทั้งสองแห่งมาแล้ว(ข่าวสด วันที่ 27 มีนาคม 2545)

³⁸ เช่น นายจาตุรงค์ ฉายแสง น.พ.พรหมินทร์ เลิศสุริย์เดช และนายวัชรพันธ์ จันทระจร นายสมบูรณ์ สิมะแสนยาร นายอานวยชัย ปฏิพัทธ์เผ่าพงศ์ นายวุฒิพงษ์ เลหาไพโรจน์ นายเกรียงกมล เลหาไพโรจน์ และนายภูมิธรรม เวชชัย ฯลฯ

³⁹ ได้แก่ นายวุฒิพงษ์ เลหาไพโรจน์ นายสมบูรณ์ สิมะแสนยาร และนายอานวยชัย ปฏิพัทธ์เผ่าพงศ์

⁴⁰ ดังเช่น น.พ.นิรันดร์ พิทักษ์วัชระ ส.ว. อุบลราชธานี ได้กล่าวว่า "... การกระทำของรัฐบาลน่าเป็นห่วงและเป็นการคัดโอกาส ในการแก้ปัญหา ความยากจนและความรุนแรงในพื้นที่ ที่ซึ่งกลุ่มเอ็นจีโอ นำเสนอต่อนายกฯ ถือว่าเป็นข้อมูลจริงในพื้นที่ เพราะเป็นปัญหาของความยากจนและความค้อยโอกาสในการจัดการทรัพยากร เพราะสิ่งนี้ถือเป็นทุนทางสังคม และเป็นฐานะทางเศรษฐกิจซึ่งพี่น้องชุมชน รวมถึงความค้อยโอกาสในเชิงอำนาจ ที่จะต่อรองการใช้กฎหมาย เพื่อรักษาความยุติธรรมในสังคม ... มติ ค.ร.ม.23 เมษายน ถ้าดูเผินๆ เป็นคำสั่งปกติ แต่มตินี้ทำให้ออกคำสั่งเหมือนเฉพาะเจาะจง ต่อปัญหาความรุนแรงในพื้นที่ต่างๆ มตินี้เป็นการค้อยความชอบธรรมของการเลือกใช้กฎหมาย ต่อชาวบ้านที่ถูกขืนมาต่อต้านการรุกที่ของพวกนายทุน ทำให้เกิดมาตรการจับกุมดำเนินคดีกับชาวบ้านโดยไม่ยุติธรรม..." (มติชน วันที่ 1 สิงหาคม 2545) ด้านน.ส.วนิดา คันฉิวพิทยาพิทักษ์ ที่ปรึกษาสมาชิชาคจน แสดงความพลาดหวังต่ออดีตนักเคลื่อนไหวซึ่งปัจจุบันทำงานให้กับพ.ค.ท.ทักษิณ โดยเฉพาะต่อว่าอย่างรุนแรงต่อนายเกรียงกมล เลหาไพโรจน์ โดยกล่าวว่า "... ปัจจุบัน 'เกรียงกมล' บอกว่า ชุมชนไม่มีสิทธิในกระบวนการตัดสินใจบายเขาบอกว่า การที่ตัดสินใจว่า อะไรเป็นสิ่งที่ดีที่สุดสำหรับพวกเรา เป็นงานของรัฐบาล..." (Bangkok Post August 26, 2002) ในวันที่ 31 กรกฎาคม 2545 กลุ่มเอ็นจีโอยื่นหนังสือต่อประธานวุฒิสภาเพื่อขอให้ตรวจสอบรัฐบาลซึ่งใช้อำนาจรัฐคุกคามการชุมนุมของชาวบ้าน ตามมติกรม. ดังกล่าวและเรียกร้องทบทวนมาตรการจัดการประชาชนที่เดือดร้อนจากโครงการของรัฐ(ข่าวสด วันที่ 1 สิงหาคม 2545) และต่อมาเมื่อวันที่ 25 สิงหาคม 2545 มีการแถลงข่าวของเครือข่ายกลุ่มสิทธิมนุษยชนในเรื่องการคุกคามนักเคลื่อนไหวของ Forum-Asia โดยกล่าวว่า ภายใต้อำนาจการบริหารของรัฐบาล พ.ค.ท.ทักษิณ ชินวัตร รัฐไทยกำลังจะกลายเป็นรัฐตำรวจ (police state) (Bangkok Post August 26, 2002)

⁴¹ โดยอ้างว่า ถ่านหินเป็นสิ่งที่จำเป็นในการกระจายความเสี่ยงด้านเชื้อเพลิง และลดการพึ่งพาก๊าซธรรมชาติมากเกินไป เพราะประเทศไทยพึ่งพาก๊าซธรรมชาติในการผลิตกระแสไฟฟ้ามากเกินไป คือ 71% ซึ่งจะสูงขึ้นไปอีกถึง 83% ซึ่งเป็นระดับที่มีความเสี่ยง ถ้ายกเลิกโครงการของกัลฟิฯ และยูนิย่นฯ. จำเป็นต้องมีโรงไฟฟ้าถ่านหินเพื่อลดความเสี่ยงจากราคาก๊าซธรรมชาติ(Bangkok Post October 30, 2001)

⁴² "...จาก PDP2001 ของกฟผ. เป็นความจริงที่ว่า กำลังผลิตไฟฟ้าของไทย ร้อยละ 71 ใช้ก๊าซธรรมชาติเป็นเชื้อเพลิง ในปี 2549 เมื่อโรงไฟฟ้าของกัลฟิฯและยูนิย่นฯเข้าระบบตามแผน สัดส่วนเชื้อเพลิงจากก๊าซธรรมชาติจะลดลงเป็น ร้อยละ 66 ถ้ายกเลิกโรงไฟฟ้าหินกรูดและบ่อนอก ตัวเลขสัดส่วนก๊าซจะเป็นร้อยละ 71 ไม่ใช่ร้อยละ 83 ตามที่สทพ.อ้าง ดังนั้น การยกเลิกโรงไฟฟ้าสองโรงจะไม่ทำให้สัดส่วนการใช้ก๊าซเพิ่มขึ้นแต่อย่างใด เมื่อเทียบกับสถานการณ์ปัจจุบัน คือ การที่สทพ.อ้างว่า การผลิตไฟฟ้าจากก๊าซ 71% ในปีปัจจุบันนั้นสูงเกินไปและเสี่ยง จึงไม่มีอะไรเกี่ยวข้องกับการโรงไฟฟ้าถ่านหินสองโครงการนี้เลยแม้แต่น้อย..."(AEPS 2001: 6)

⁴³ นายสุริยะ จึงรุ่งเรืองกิจ มีความสัมพันธ์กับกลุ่มทุนด้านต่างๆ ดังเช่นเคยถูกกล่าวหาว่ามี ส่วนได้ส่วนเสียกรณีที่คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน(บีโอไอ). มีมติเมื่อวันที่ 25 มกราคม 2545 ให้ปรับปรุงมาตรการส่งเสริมการลงทุนอุตสาหกรรมยานยนต์เพื่อดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ ให้มาตั้งในประเทศไทยโดยอ้างว่า จะทำให้ไทยสามารถส่งออกรถยนต์เพิ่มอีกปีละ 150,000 คัน และส่งออกชิ้นส่วน รถยนต์เพิ่มได้อีกปีละ 80,000 ล้านบาท(มติชน วันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2545)

⁴⁴ หากเปลี่ยนเชื้อเพลิงเป็นก๊าซ อาจจะไม่มีความเสี่ยงจากการสร้างท่าเทียบเรือ แต่จะมีผลกระทบจากการวางท่อส่งก๊าซ จึงต้องใช้เวลานาน 10-20 ปี และต้องลงทุนเพิ่มอีกเกือบ 2 หมื่นล้านบาท รวมทั้งสัดส่วนเชื้อเพลิงก๊าซธรรมชาติที่ใช้ผลิตไฟฟ้าจะสูงเป็นร้อยละ 80 จากปัจจุบันร้อยละ 70 ซึ่งจะมีความเสี่ยงสูงในอนาคตส่วนการเปลี่ยนพื้นที่ก่อสร้าง หากสร้างบนพื้นที่ซึ่งมีท่าเทียบเรือที่มีขนาดและศักยภาพเพียงพอรองรับเรือขนส่งถ่านหินก็ไม่จำเป็นต้องสร้างท่าเทียบเรือ แต่หากเป็นพื้นที่ห่างไกลทะเล และเปลี่ยนวิธีขนส่งเป็นทางบกก็จะเกิดผลกระทบด้านจราจร ต้องไปหาข้อมูลเพิ่มเติม และอาจจะมีผู้คัดค้านเหมือนเดิม นอกจากนี้ยังต้องเพิ่มต้นทุนและระยะเวลาการศึกษาก่อนการก่อสร้างโรงไฟฟ้าออกไปอีก ซึ่งทางเลือกต่างๆ นั้นบริษัทเจ้าของ โครงการโรงไฟฟ้าทั้งหมดกรูดและบ่อนอก ยืนยัน ไม่ยินยอมเปลี่ยนแปลงไปจากโครงการที่ได้วางเอาไว้เด็ดขาด โดยจะฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายรวมกันประมาณ 11,000 ล้านบาท(ข่าวสด วันที่ 2 พฤศจิกายน 2544)

⁴⁵ ก่อนหน้านั้น นายสุริยะ จึงรุ่งเรืองกิจ เป็นประธานคณะกรรมการ การจัดทำรายละเอียด โครงสร้างกระทรวงพลังงาน อย่างไรก็ตาม มีกระแสข่าวอีกอย่างหนึ่งว่า มีการผลักดันให้นายสุริยะเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมแทนนายวันมูหะมัดนอร์ มะทา โดยให้นายสมศักดิ์ เทพสุทินไปเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพลังงาน(มติชน วันที่ 11 สิงหาคม 2545)

⁴⁶ สมาชิกแทนราษฎรมีคณะกรรมการธิการสามัญจำนวน 31 คณะ และวุฒิสภามีคณะกรรมการธิการสามัญจำนวน 21 คณะ กรรมการธิการ คือ บุคคลที่สภาแต่งตั้งขึ้นประกอบเป็นคณะกรรมการ เพื่อกระทำการหรือพิจารณาสอบสวนหรือศึกษาเรื่องใด ๆ อันอยู่ในอำนาจหน้าที่ของสภาแล้วรายงานต่อสภา คณะกรรมการธิการของสภาจึงเกิดขึ้นจากความจำเป็น เพื่อช่วยเหลือแบ่งเบางานสภา ซึ่งมีขอบเขตกว้างขวางและเกี่ยวข้องกับปัญหาซึ่งลับซับซ้อน จึงกล่าวได้ว่าคณะกรรมการธิการจึงเป็นคณะทำงานให้กับสภานั้นเอง

⁴⁷ นายลาภศักดิ์ ลาภาโรจน์ เป็นประธาน

⁴⁸ ปัจจุบัน นายอดิศร เทียงเกษ เป็นกรรมการบริหารพรรคไทยรักไทย บัญชีรายชื่อพรรคไทยรักไทยอันดับที่ 30 มีความชำนาญและความลึกซึ้งในด้านชุดข้อมูล โดยถูกที่মনสำคัญอย่างเช่น บัวตอง ประชามัญ วิทยุ ภูมิเหล่าแจ้ง ฯลฯ (คม ชัด ลึก วันที่ 28 สิงหาคม 2545) และเป็นรองประธานคณะกรรมการประสานงานพรรคร่วมรัฐบาล (วิปรัฐบาล) ตลอดจนเป็นกรรมการที่ปรึกษานายกรัฐมนตรีด้านการป้องกันและปราบ

ปรามการทุจริต เคยดำรงตำแหน่งรมช. ศึกษาธิการ(23 กันยายน 2535- 12 กรกฎาคม 2538) และรมช.วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม(29 พฤศจิกายน 2539 - 13 พฤศจิกายน 2540)

⁴⁹ นายบุญมาก ศิริเนาวกุล ส.ส. จังหวัดราชบุรี พรรคประชาธิปัตย์ ในการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 22 โดบไบแดงโดยถูกกล่าวหาว่าได้กระทำการอันเป็นการจงใจ ให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงคะแนนเลือกตั้งให้แก่ตน โดยการให้ทรัพย์สินแก่ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ซึ่งเป็นการฝ่าฝืนต่อมาตรา 44 แห่งพรบ.ประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ.2541 (คำวินิจฉัยสั่งการของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่ 60 / 2543 วันที่ 31 ธันวาคม 2543)

⁵⁰ นายเชษฐพันธ์ สุขกำเนิด และนายคณีย์ ลิมปคณีย์ ทั้งสองเป็นปัญญาชนที่สนับสนุนการคัดค้านของชาวบ้านที่เข้าร่วมด้วย

⁵¹ คณะกรรมการการพลังงาน สภาผู้แทนราษฎร มีความสัมพันธ์กับบริษัทเจ้าของโครงการ โดยมีชื่อของกรรมการผู้จัดการบริษัทที่ ๑ ในฐานะผู้อำนวยการประจำคณะกรรมการพลังงาน ในรายชื่อของที่ปรึกษา ลำดับที่ 12

⁵² มีอำนาจหน้าที่กระทำการพิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใด ๆ ที่เกี่ยวกับการบริหาร การส่งเสริมพัฒนา การจัดหา การใช้ การอนุรักษ์พลังงาน และผลกระทบจากการจัดหาและการใช้พลังงาน(ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2544 หมวด 4 กรรมการ)

⁵³ นายสุรวิทย์ คนสมบูรณ์ ส.ส.ชัยภูมิ พรรคไทยรักไทย เป็นประธาน

⁵⁴ มีการประชุมร่วมกันคณะกรรมการวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการพลังงาน วุฒิสภา(นายคานวน เหมาะประสิทธิ์ เป็นประธาน)ซึ่งเป็นการประชุมของคณะกรรมการ 2 สภาครั้งแรก เพื่อพิจารณาปัญหาโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าบ่อนอกและหินกรูด ภายหลังการประชุมประธานคณะกรรมการพลังงาน สภาผู้แทนราษฎร แถลงว่า "...คณะกรรมการทั้ง 2 คณะ เห็นชอบให้มีการก่อสร้างโรงไฟฟ้าตามเงื่อนไขสัญญาเดิม..."(ข่าวสด วันที่ 24 มกราคม 2545)

⁵⁵ ลำดับ เมื่อวันที่ 13 มีนาคม 2545 ที่โรงแรมสยามซิตี้ รายการศึกษาศาสตร์ สทท.11 จัดเสวนาพิจารณ์ หัวข้อ "โรงไฟฟ้าบ่อนอก-หินกรูด ควรสร้างหรือไม่" โดยมี นายคานวน เหมาะประสิทธิ์ ประธานคณะกรรมการวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและการพลังงาน วุฒิสภา นายสิทธิประสาทน กภ.ผจก.บริษัทเนชั่นพาวเวอร์ จำกัด นายสุรเกตุ เพ็ชรศรี ผจก.โครงการบริษัทที่ ๑ จำกัด นายเจิมศักดิ์ ปิ่นทอง ประธานคณะกรรมการที่มีส่วนร่วมของประชาชน วุฒิสภา นายวุฒิพงษ์ เปรียบจริยวัฒน์ ประธานสถาบันสหสวรรค์ เข้าร่วมเสวนา (ข่าวสด วันที่ 14 มกราคม 2545) การจัดเสวนาข้างต้น แม้นายเจิมศักดิ์ ปิ่นทอง และนายวุฒิพงษ์ เปรียบจริยวัฒน์ ซึ่งทั้งสองถือว่า อยู่ข้างฝ่ายคัดค้านโครงการ ได้เข้าร่วมก็ตาม ก็เป็นรูปแบบหนึ่งของการประสาสัมพันธ์โครงการโดยการร่วมมือระหว่างคณะกรรมการวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและการพลังงาน วุฒิสภา กับบริษัทเจ้าของโครงการทั้งสองโครงการ

⁵⁶ ในวันที่ 8 มกราคม 2545 น.พ.นิรันดร์ พิทักษ์วัชระ กรรมการสิ่งแวดล้อม วุฒิสภา ให้สัมภาษณ์เรื่องสัญญาว่า เป็นเรื่องความผิดพลาดของระบบข้อมูลโดยเฉพาะการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่พบว่า ไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง แต่กลับไปสอดคล้องกับเรื่องธุรกิจของพลังงานและขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน ส่งผลให้รัฐอยู่ในสถานะต้องจ่ายเงินค่าประกันกำไรให้กับเอกชน(ข่าวสด วันที่ 9 มกราคม 2545)

⁵⁷ เมื่อวันที่ 1 มกราคม 2545 พล.ต.อ.สวัสดิ์ อมรวิวัฒน์; เมื่อวันที่ 18 เมษายน 2545 นายไกรศักดิ์ ชุณหะวัณ; วันที่ 21 เมษายน 2545 นายแก้วสรร อติโพธิ ฯลฯ

⁵⁸ ถิ่นที่มาของส.ว. ที่แสดงบทบาทสำคัญในคณะกรรมการการมีส่วนร่วม และคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมในกรณีโครงการโรงไฟฟ้าหินกรูดและบ่อนอก เป็นดังนี้(<http://www.senate.go.th/menu2.htm>) นางเดือนใจ ดิเทศน์ รองประธานคณะกรรมการการมีส่วนร่วม และรองเลขานุการ และ โฆษกคณะกรรมการสิ่งแวดล้อม เป็นเลขาธิการมูลนิธิพัฒนาชุมชนในเขตภูเขา และกรรมการมูลนิธิชาวไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ ฯลฯ นายพนัส ทัศนียานนท์ ประธานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อม เป็นประธานกรรมการบริหารมูลนิธิศูนย์กฎหมายสิ่งแวดล้อม-ประเทศไทย สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรรมช.ย. คณะบดีคณะนิติศาสตร์ ม.ธรรมศาสตร์ และอธิการพิเศษประจำกรมอัยการ เคยเป็นแกนนำในการร่างพรบ.ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ.2535 นายจอน อึ้งภากรณ์ กรรมการการมีส่วนร่วม เป็นผู้อำนวยการมูลนิธิเข้าถึงเอดส์ ประธานคณะกรรมการองค์การพัฒนาก่อนด้านเอดส์ และผู้อำนวยการมูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคม นายนิรันดร์ พิทักษ์วัชระ กรรมการการมีส่วนร่วม เป็นประธานองค์กรกลางจังหวัดอุบลราชธานี ประธานมูลนิธิพิทักษ์ธรรมชาติเพื่อชีวิต และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิประจำสถาบันราชภัฏอุบลราชธานี นายโสภณ สุภาพงษ์ กรรมการการมีส่วนร่วม เป็นผู้ได้รับรางวัลแมกไซไซ สาขาบริการสาธารณะ สมาชิกวุฒิสภา ปี 2539 และเป็นแกนนำชมรมร่วมใจไทยคู่ชาติ และชมรมคนรักบางจาก นายแก้วสรร อติโพธิ เลขานุการคณะกรรมการสิ่งแวดล้อม เป็นหนึ่งในผู้ก่อตั้งกลุ่มประชาธิปไตยเพื่อประชาชน(ปขป) อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ ม.ธรรมศาสตร์ รองอธิการบดี ม.ธรรมศาสตร์ และเคยเป็นสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ นายทองใบ ทองเปาะ เป็นทนายความอาวุโสด้านสิทธิมนุษยชนที่ช่วยทำงานเพื่อประชาชนมาโดยตลอด

⁵⁹ สำหรับ ส.ว.ที่เป็นสมาชิกในกลุ่มนี้จะมี อาทิ นางมาลีรัตน์ แก้วก่า ส.ว.สกลนคร นายวัลลภ ตังคณานูร์รักษ์ ส.ว.กทม. นายมนตรี สันทวิชย์ ส.ว.สมุทรสงคราม ดร.เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง ส.ว.กทม.⁵⁹ นางประทีป อึ้งทรงธรรม ฮะคะ ส.ว.กทม.นางเดือนใจ ดิเทศน์ ส.ว.เชียงใหม่ นายจอน อึ้งภากรณ์ ส.ว.กทม. นางมาลินี สุขเวชชวรกิจ ส.ว.นครสวรรค์ น.พ.นิรันดร์ พิทักษ์วัชระ ส.ว.อุบลราชธานี และมีอดีต ส.ส.เก่า ทั้งที่เคยและไม่เคยอยู่ได้ร่วมชงกับ พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ อดีตนายกรัฐมนตรี มาก่อนและได้เป็น ส.ว.ร่วมอยู่ด้วย เช่น นายการุณ โสภณ ส.ว.บุรีรัมย์ นายสมบูรณ์ ทองบุราณ ส.ว.อ.โสธร กลุ่ม ส.ว.ปฏิรูปนี้ก็ให้พยายามขยายแนวร่วมชักชวน ส.ว.คนอื่นที่เห็นว่าแนวทางไปกันได้ให้เข้ากลุ่มด้วยซึ่งขณะนี้ มีประมาณ 20 คน ([http:// news.mweb.co.th/edtorbk/edtorbk_20604.html](http://news.mweb.co.th/edtorbk/edtorbk_20604.html))

⁶⁰ มีนายแก้วสรร อติโพธิ ศ.ว.กทท. นายพนัส ทศนิยานนท์ ศ.ว.คาก นางนิพัทธา อมรรัตนเมธา ศ.ว.ปทุมธานี นายนิวัฒน์ พันธุ์ ศ.ว.ระยอง นายสุรชัย คน้อยตั้งตระกูล ศ.ว.ร้อยเอ็ด และนางพรหมจารี รตนเศรษฐ์ ศ.ว.นครราชสีมา กลุ่มนี้จะมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันเป็นประจำแต่จะไม่มีการสรุป หรือชี้แนะว่าจะต้องมีตัวอย่างไร และเปิดกว้างให้ ศ.ว.คนอื่นมาร่วมด้วยได้

⁶¹ อดีตผู้ว่าราชการจังหวัด สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรรมณูญ

⁶² กลุ่มผู้ต่อต้านโครงการโรงไฟฟ้าหินและบ่อนอก กลุ่มศ.ว. รายหนึ่ง เนื่องจากไม่มีผู้สมัครใดแสดงจุดยืนคัดค้านโครงการโรงไฟฟ้าอย่างชัดเจน(นางจินตนา แก้วขาว วันที่ 19 พฤษภาคม 2543)

⁶³ นอกจากกรณีปัญหาโครงการโรงไฟฟ้าหินกรูดและบ่อนอก กลุ่มศ.ว. สายประชาชนนี้ ได้ร่วมเคลื่อนไหวมาอย่างต่อเนื่องในเรื่องเกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชนและปัญหาสิ่งแวดล้อมหลายเรื่อง ทั้งในรัฐสภาและนอกรัฐสภา ดังเช่น เมื่อวันที่ 21 พฤษภาคม 2543 กลุ่มศ.ว. สายประชาชน 14 คน ได้รุคเยี่ยมชาวบ้านในพื้นที่ที่ขุมขุมข้างโรงไฟฟ้าเขื่อนปากมูล ซึ่งมีชาวบ้านขุมขุมอยู่กว่า 1,200 คน โดยคณะศ.ว. ใหม่ ประกอบด้วย นายโสภณ สุภาพงษ์ นายดำรง พุฒตาล ศ.ว. กทม. นางประทีป อึ้งทรงธรรม ฮาตะ ศ.ว. กทม. นายแก้วสรร อติโพธิ นายวัลลภ ตังคณานูรักษ์ ศ.ว. กทม. นายนิรันดร์ ทิพย์วิษระ แพทย์หญิงมาลินี สุขเวชชวงศา ศ.ว. นครสวรรค์ นางเดือนใจ ดีเทศน์ นางมาลีรัตน์ แก้วก่า ศ.ว. สกลนคร นายไสว พรหมณี ศ.ว. โคราชนายประเกียรติ นาภิมา ศ.ว. ร้อยเอ็ด นายเกษม มาลัยศรี ศ.ว. ร้อยเอ็ด นายสมบุญรณ ทองบุราณ ศ.ว. ยโสธร พลเอกศิริ ทิวะพันธ์ ศ.ว. พิษณุโลก(<http://www.searip.org/Th/PMD/PMDLn/PMDm2.htm>) กิจกรรมการเคลื่อนไหวโดยการร่วมมือของกลุ่มศ.ว. สายประชาชน กลุ่มเอ็นจีโอ และกลุ่มนักวิชาการภาคประชาชน ก็มีจำนวนมากมายในหลายๆด้าน

⁶⁴ Tamada Yoshifumi (2000: 94) วิเคราะห์ว่าร้อยละ 57.5 ของจำนวนผู้สมัครศ.ว.ทั้งหมด และร้อยละ 55.5 ของศ.ว.ชุดปัจจุบัน เป็นอดีตข้าราชการ Bangkok Post (March 2, 2000) รายงานว่า ร้อยละ 39.42 ของจำนวนผู้สมัครศ.ว.ทั้งหมด เป็นอดีตข้าราชการ

⁶⁵ นายปราโมทย์ ไม้กลัด เป็นศ.ว. กรุงเทพฯ ที่ได้คะแนนสูงสุดในประวัติศาสตร์ของการเลือกตั้งในประเทศไทย เป็นอดีตอธิบดีกรมชลประทาน เคยดำรงตำแหน่งเป็นรองปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรรมการมูลนิธิอานันทมหิดล และแผนกเกษตรศาสตร์กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นข้าราชการด้านวิศวกรรมชลประทานที่มีความเชี่ยวชาญด้านงานบริหารและพัฒนาทรัพยากรน้ำและการชลประทาน งานบริหารจัดการทรัพยากรการเกษตรและทรัพยากรธรรมชาติ มีผลการทำงานก็คือ งานโครงการออกแบบงานชลประทานและโครงการพัฒนาแหล่งน้ำ งานอำนวยความสะดวก กำกับดูแลและวางแผน การแก้ไขปัญหาเรื่องน้ำ น้ำขาดแคลน น้ำท่วมและคุณภาพน้ำ และงานพัฒนาโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริต่างๆ กล่าวคือ นายปราโมทย์ ไม้กลัด เป็นบุคคลที่เป็นแบบอย่างชัดเจนของ “ศ.ว. อดีตข้าราชการชั้นผู้ใหญ่”

⁶⁶ น.ส.บุรินทร์ ดิยะ ไพรัช ศ.ว. เชียงราย เป็นผู้เสนอ

⁶⁷ เช่น นายกันตिकाท อินทรพัฒน์ ศ.ว.น่าน กล่าวว่า “...บ้านเมืองอยู่ในช่วงกำลังพัฒนาแต่มีเอ็นจีโอบางกลุ่มอยากดัง อยากเป็นข่าว ออกมาขัดขวางการพัฒนาของรัฐบาลในทุกเรื่อง...” (MGR Online April 6, 2002) นายสมเกียรติ ศรีสัมพันธ์ ศ.ว.นครสวรรค์ กล่าวว่า “...จากการศึกษาความหมายของประเทศอารยธรรมเงินตรา พบว่าน่าจะมาจากการเคลื่อนไหวของเอ็นจีโอ ที่มาจกภายนอกประเทศ แต่ไม่ได้หมายความว่าเอ็นจีโอในประเทศไทยจะเป็นเช่นนั้น กบฏ. ที่จะมาศึกษาที่จะช่วยล้างความขุ่นมัวที่เกิดขึ้น สังคมที่นอกจากรบบเพื่อให้อื่นจีโอ ทำงานด้วยความบริสุทธิ์ใจ...” (MGR Online April 6, 2002) นายภิญญา ช่วยปลอด ศ.ว.สุราษฎร์ธานีกล่าวว่า “...เห็นด้วยที่จะให้มีการตรวจสอบ เพราะมีการพูดกันมากกว่าเอ็นจีโอ ในประเทศไทยมีเอ็นจีโอ และรัฐบาลสหรัฐอเมริกาหนุนหลัง เราจะได้ทราบความจริงหลังการศึกษาเรื่องนี้...” (MGR Online April 6, 2002) และน.พ.ประสิทธิ์ พิฑูรกิจจา ศ.ว.นครสวรรค์ กล่าวว่า “...วุฒิสภามีศ.ว.เอ็นจีโอหลายคน การทำงานของเอ็นจีโอ ที่ผ่านมามีหลายคนชอบแอบอ้างหาผลประโยชน์จากโครงการขนาดใหญ่ของรัฐบาล เช่น โครงการโรงไฟฟ้าบ่อนอก-หินกรูด ...มักจะเกิดขึ้นไม่ได้เพราะเอ็นจีโอขัดขวางเอ็นจีโอเหล่านี้ไม่ทราบว่าเป็นของแท้หรือของเทียมที่ออกไปให้ข้อมูลกับประชาชน...” (MGR Online April 6, 2002)

⁶⁸ ประกอบด้วยกรรมการ 19 คน พิจารณาศึกษาภายใน 180 วัน โดยมีบุคคลภายนอก 3 คน เข้ามาเป็นกรรมการ ประกอบด้วย นายก็จาร์ เขาวรัตน์ นายวิทยา ศันตะสุทธิ และ ร.ต.อ.นิติภูมิ นวรัตน์ (MGR Online April 6, 2002)

⁶⁹ ตัวผู้ที่แข่งขันชิงตำแหน่งประธานจะแบ่งออกเป็น 2 ฝ่ายใหญ่ คือ ฝ่ายนายสนธิ วรปัญญา ศ.ว.ลพบุรี และอีกฝ่ายเป็นฝ่าย พล.ต.มณูญกฤต รูปขจร ศ.ว.สระบุรี และยังมีอีกกลุ่มคือกลุ่มที่สนับสนุนนายชุมพล ศิลปอาชา ศ.ว.กทท.

⁷⁰ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เป็นองค์การอิสระ ก่อตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2540 ตาม มาตรา 199 - 200 มีบทบาทหน้าที่และภารกิจ คือ การเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจด้านสิทธิมนุษยชน การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และการประสานงานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานราชการ องค์กรด้านสิทธิมนุษยชน เพื่อให้เกิดการเคารพ และปฏิบัติตามหลักสิทธิมนุษยชน การให้การคุ้มครองและดำเนินการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนรวมทั้งการศึกษาวินิจฉัยประเด็นปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชน เพื่อให้ข้อเสนอแนะทางด้านนโยบาย กฎหมายและมาตรการต่าง ๆ แก่รัฐสภา รัฐบาล และหน่วยงานของรัฐ เพื่อให้เกิดการเคารพและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ทั้งนี้หลักสิทธิมนุษยชนนั้นครอบคลุม ทั้งกติการะหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน และสิทธิ เสรีภาพที่ได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ(คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ 2545: 3-4)

⁷¹ ดังเช่น ศาสตราจารย์ เสน่ห์ จามริก ประธานคณะกรรมการสิทธิฯ หลังจากได้ปริญญาธรรมศาสตรบัณฑิตแล้ว เข้าทำงานที่กรมการศึกษานอกเมืองปี 2492 แล้วย้ายไปอยู่กรมการเมือง กระทรวงการต่างประเทศก่อนจะได้ทุนกระทรวงการต่างประเทศไปเรียนปริญญาโททางด้านรัฐศาสตร์ที่มหาวิทยาลัยแมนเชสเตอร์ ประเทศอังกฤษ จบเมื่อปี 2500 ต่อมาปี 2503 โอนย้ายมาเป็นอาจารย์คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สอนหนังสืออยู่จนเกษียณอายุ ในปี 2530 มีผลงานแต่งตำราวิชาการด้านรัฐศาสตร์มากมาย และเป็นผู้นำทางความคิดของปัญญาชนในยุคเผด็จการทหาร ร่วมอยู่ในสมาคมสังคมนิยมแห่งประเทศไทย หลังเกษียณอายุแล้วยังคงทำงานในองค์กรพัฒนาเอกชนอย่างแข็งขัน ได้รับรางวัลนักสังคมศาสตร์ดีเด่น เมื่อปี 2532 มีบทบาทอย่างมากในการจัดตั้งเวทีชาวบ้าน แข่งกับการประชุมธนาคารโลกในกรุงเทพฯเมื่อหลายปีก่อน

ศาสตราจารย์เสน่ห์ จามริก ถือว่า เป็นนักวิชาการชั้นนำของภาคประชาชน ศาสตราจารย์ นายแพทย์ประดิษฐ์ เจริญไทยทวี กรรมการสิทธิฯ เป็นอดีตอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหิดล นอกจากนี้ยังเป็นกรรมการมูลนิธิธรรมาภิบาลสังคมเค็จเข้าพามหิดล⁷¹ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ประจำปี 2538 - 2540 รองประธานคณะกรรมการสิทธิการวิสามัญ พิจารณาร่าง พ.ร.บ.สิทธิมนุษยชน นายสันต์ พานิช เป็นรองประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนของสภาทนายความ ทำงานเป็นทนายความหลายสิบปี โดยฐานะเป็นที่ปรึกษาผู้รับผิดชอบคณะทำงานโครงการทนายความอาสาให้คำปรึกษาผู้ต้องหาและเข้าฟังการสอบปากคำ ในคดีอาญาส่วนกรุงเทพมหานคร เคยได้รับรางวัล “ทนายความสิทธิมนุษยชนดีเด่น ประจำปี 2541” นายสันต์ พานิช กรรมการสิทธิฯ ทำงานร่วมในโครงการวิจัยเรื่อง “สิทธิชุมชนท้องถิ่น จากจารีตประเพณีสู่สถานการณ์ปัจจุบัน: การศึกษาเพื่อแสวงหาแนวทางนโยบายสิทธิชุมชนท้องถิ่นในประเทศไทย” (Local Community Rights - From Tradition to Present-day Situation: A Study of Local Community Rights Policy Formulation in Thailand) ของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย(สกว.)ซึ่งศาสตราจารย์เสน่ห์ จามริก เป็นหัวหน้าชุดโครงการ และนายสุทัศน์ ศิวรักษ์ นักคิดอาวุโส และนักวิจารณ์สังคม ดร.สังศิต พิริยะรังสรรค์ ที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ฝ่ายเศรษฐกิจชุมชน ฯลฯ เป็นผู้เข้าร่วมโครงการด้วย (http://thaistudies.rsu.ac.th/commu_right/ordescp.htm) นายสุรสิทธิ์ โกศลนาวัน กรรมการสิทธิฯ เป็นผู้ได้รับมอบรางวัลเสกสิขาลัย⁷² ในเมื่อวันที่ 28 พฤศจิกายน 2542 เป็นข้าราชการประจำสังกัดกรมอัยการ กระทรวงยุติธรรม(และเป็นผู้อำนวยการสำนักงานข้อมูลข่าวสารของทางราชการ (สขร.) สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี)ที่ถูกเรียกกันว่า “ข้าราชการนักประชาธิปไตย” ที่ต่อสู้เพื่อสิทธิการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชน และเป็นผู้ที่คงไว้ซึ่งความยุติธรรม ความถูกต้อง ความโปร่งใส ความเสียสละ ในการปฏิบัติงานเพื่อสังคม นายสุรสิทธิ์ เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญต่อการปฏิรูประบบข้อมูลข่าวสารในสังคม เป็นผู้ผลักดันให้ประชาชน มีความตื่นตัวต่อการรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่างๆ มากขึ้นตามเจตนารมณ์ของ พ.ร.บ.ข้อมูลข่าวสารของทางราชการ ในกรณีที่ประชาชนตื่นตัวขอตรวจสอบคะแนนและผลการสอบเข้าโรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ สาขาคงคกุลภรณ์มหาวิทยาลัย กรมผลิตการสอบสวนทุจริตการจัดซื้อยา และเวชภัณฑ์ในกระทรวงสาธารณสุข และกรณีการขอข้อมูลเกี่ยวกับการประมูลทรัพย์สินของ ปรส. นายสุรสิทธิ์ ทำงานด้วยลักษณะของข้าราชการประจำ ผู้ซึ่งตรงต่อหน้าที่ มีวิสัยทัศน์ยาวไกล และมีความแน่วแน่ในการสนับสนุนให้เกิดการบังคับใช้กฎหมายข้อมูลข่าวสารอย่างจริงจัง นอกจากนี้ นายสุรสิทธิ์ยังมีบทบาทในการช่วยเหลือผู้ที่ถูกเอาเปรียบทางด้านกฎหมาย และการศาล ทั้งยังช่วยไกล่เกลี่ยกรณีพิพาทต่างๆ โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนจนทำให้ผู้คนเหล่านั้น สามารถหนีห้อยอยู่ในสังคม โดยมีสิทธิเท่าเทียมกับคนกลุ่มอื่นในสังคม ได้ (<http://www.seub.ksc.net/econews/jan-43/kt-130143-6.htm>) นายจรัล คิชฌกูฏิชัย กรรมการสิทธิฯ เป็นอดีตอาจารย์จากคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต ถือว่า เป็นนักวิชาการภาคประชาชนคนหนึ่งที่เคยเลื่อนไหวสนับสนุนขบวนการชาวบ้าน โดยตลอดในฐานะเป็นผู้ดำเนินงาน(ต่อมาเป็นที่ปรึกษา) สมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน เช่น เมื่อมีการชุมนุมสมัชชาคนจน ในปี 2543 ได้ออกมาเป็นผู้ประสานงานในการเคลื่อนไหวของสมัชชาคนจน เมื่อสมัชชาคนจนจัดการสัมมนาในหัวข้อ “วิเคราะห์ 16 กรณีปัญหาสมัชชาคนจน ปัญหาเชิงโครงสร้าง” นายจรัล คิชฌกูฏิชัยก็เข้าร่วมเป็นวิทยากร พร้อมด้วยนายบัณฑิต อ่อนคำ ประธานคณะกรรมการกลางแก้ไขปัญหามัชชาคนจน นายพิภพ ชงไชย ประธานคณะกรรมการณรงค์เพื่อประชาธิปไตย (ครป.) และนายสุธี ประศาสนศรัญย์ อาจารย์จากคณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยให้ความเห็นว่า 16 กรณีปัญหาสมัชชาคนจน เป็นเพียงหนึ่งในหลายปัญหาที่เกิดขึ้นในประเทศไทยที่กลไกข้าราชการแก้ปัญหาไม่ได้ ทั้งนี้เนื่องมาจาก มีการกำหนดโครงสร้างสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองที่มีข้าราชการเป็นใหญ่เหนือประชาชน ภายใต้นักการเมืองและนักธุรกิจ ดังนั้นการแก้ไขปัญหาคคนจนให้ตรงจุด ก็ต้องมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของ สังคม ซึ่งไม่ใช่การเปลี่ยนผู้บริหารประเทศ นางสุนีย์ ไชยรส กรรมการสิทธิฯ เคยเป็นผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาปัญหาและนโยบายด้านนโยบายผู้หญิง ช่วงหนึ่งเคยสังกัดพรรคไทยรักไทย โดยฐานะเป็นกรรมการบริหารพรรค แต่ก็ลาออกจากพรรคไทยรักไทย เพื่อมาสังกัดพรรคชาติพัฒนา โดยให้เหตุผลว่า “...รู้สึกเบื่อและแข็งกับระบบภายในของพรรค ที่ระยะหลังรับคนเข้ามาเยอะ โดยเฉพาะอดีตส.ส. ทำให้มีการทับซ้อนในพื้นที่เปิดตัวผู้ลงสมัครเดิมที่ถูกนำไปกองอยู่ในระบบปาร์ตี้ลิสต์ ซึ่งการรับคนเข้ามาแบบนี้หัวหน้าพรรคคือพ.ต.ท.ทักษิณ อาจจะไม่อยู่เพราะแต่ละคนมีแต่คนใหญ่ๆ ไม่มีใครยอมใคร อย่างไรก็ตามที่ผ่านมายังไม่มีโอกาสพูดคุยกับพ.ต.ท.ทักษิณ เพียงแต่เขียนจดหมายระบายความอัดอั้นให้ทราบเท่านั้น...” (แนวหน้า วันที่ 6 ตุลาคม 2543) นายสุทิน นพเกตุ กรรมการสิทธิฯ เป็นอดีตส.ส. พรรคพลังธรรม เคยได้รับเลือกตั้งเมื่อวันที่ 22 มีนาคม 2535 เมื่อวันที่ 13 กันยายน 2535 และเมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2538 และลงสมัครรับเลือกตั้งส.ส. ในการเลือกตั้งครั้งที่ 21 เมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2539 จากพรรคพลังธรรม (เขตเลือกตั้งที่ 5 กรุงเทพฯ : เขตห้วยขวาง เขตดินแดง และเขตคลองเตย ยกเว้นแขวงคลองเตยและแขวงคลองเตยเหนือ) ได้รับ 26,990 คะแนนแต่ไม่ได้รับเลือก (<http://www.dola.go.th/area/BK05.htm>) ได้ทำงานร่วมกับกลุ่มประชาชนมานาน เช่น เป็นผู้รับผิดชอบกลุ่มคณะทำงานด้านสื่อและการณรงค์ พร้อมด้วยนางประทีป อึ้งทรงธรรม ฮะคะ ซึ่งเป็นคณะทำงานที่จัดตั้งขึ้นในการประชุมสมัชชาเครือข่ายประชาชนต่อต้านคอร์รัปชั่น ครั้งที่ 2/2544 (มติชนรายวัน 21 สิงหาคม 2544)

⁷² นอกจากนี้ เมื่อวันที่ 20 สิงหาคม 2544 นายสุรสิทธิ์ โกศลนาวันเข้าร่วมสัมมนาเรื่อง “ระดมความเห็น 4 ปี รัฐธรรมนูญ” ซึ่งจัดโดยมูลนิธิพัฒนาภาคเหนือ พร้อมด้วยเลขาธิการสมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน อาจารย์สมเกียรติ พงษ์ไพบูลย์ สถาบันราชภัฏนครราชสีมา ฯลฯ นางสุนีย์ ไชยรส กล่าวโดยฐานะวิทยากรในการสัมมนานี้ว่า “...กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเห็นความสำคัญต่อเรื่องการแทรกแซงสื่อ และจะมีแผนงานเฉพาะหน้าและระยะยาว โดย จะมีการตั้งสำนักวิจัยและนิทรรศการขึ้นเพื่อเสาะแสวงหาข้อมูลที่ขัดต่อหลักสิทธิมนุษยชน เช่นพระราชบัญญัติการพิมพ์ 2484 เป็นกฎหมายที่ขัดต่อสิทธิเสรีภาพ ไม่ทันสมัยและไม่สอดคล้องกับเหตุการณ์...”

⁷³ เป็นโครงการ รับผิดชอบโดย พป. กระทรวงวิทย์ฯ ซึ่งกำหนดระยะเวลาดำเนินงาน 10 ปี ระหว่างปี 2535-2544(สุภรณ์รัตน์ โรจนไพโรจน์ และคณะ 2544: 356-361)

⁷⁴ ประกอบด้วยองค์กรดังนี้ ได้แก่ กลุ่มศึกษาพลังงานทางเลือกเพื่ออนาคต โครงการพลังงานยั่งยืน ไทย-แคนาดา มูลนิธิทีเอ็มซี และมูลนิธิเพื่อผู้บริโภค มูลนิธิเพื่อผู้บริโภค มูลนิธิเพื่อผู้บริโภคและธรรมชาติ Earthlights International Regional Energy Resource Information

Center (RERIC at AIT) และสมาคมเทคโนโลยีที่เหมาะสม องค์กรต่างๆ ดังกล่าวนี้น่วมกันทำงานโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแลกเปลี่ยน พัฒนา และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเพื่อการพัฒนาพลังงานยั่งยืนในประเทศไทย มีกิจกรรมการประชุมรายเดือนร่วมกัน เพื่อการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร และประสานงานในกิจกรรมต่างๆที่เกี่ยวข้อง

⁷⁵ เช่น นางวัชรีย์ เผ่าเหลืองทอง ผอ.กลุ่มศึกษาพลังงานทางเลือกเพื่ออนาคต กับ น.ส.วนิดา คันทิวทยาพิทักษ์ ที่ปรึกษาสมัชชาคนจน จักมักคุ้นกัน ตั้งแต่ทำกิจกรรมนักศึกษา อันเข้าป่า ทั้งสองเป็นรุ่น 6 ตุลาฯ เช่นเดียวกัน ภายหลังจากออกจากป่า ก็ทำงานด้วยกันมาโดยตลอด(ทั้งสองเคยทำงานที่โครงการฟื้นฟูชีวิตและธรรมชาติ) (นางวัชรีย์ เผ่าเหลืองทอง วันที่ 4 มกราคม 2545; สยามรัฐ สัปดาห์วิจารณ์ ปีที่ 46 ฉบับที่ 42 วันที่ 28 พฤษภาคม - วันที่ 7 มิถุนายน 2543: 10-11) ด้านนายวัชรีย์ เพิ่มพงศาเจริญ เคยทำงานร่วมกับนายจอน อิงการณ

⁷⁶ เมื่อต้นปี 2527 สัมมนาองค์กรกิจกรรมทั่วประเทศ 18 สถาบัน ที่มหาวิทยาลัยขอนแก่น และได้ก่อตั้งสหพันธ์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย (สนนท.) ขึ้นมาอย่างเป็นทางการ

⁷⁷ นักศึกษาจากชมรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของสถาบันต่างๆ ก่อตั้งคณะกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม เมื่อปี 2522 โดยนายวัชรีย์ เพิ่มพงศาเจริญ เป็นแกนนำ (ปัจจุบัน เป็นสมาชิกสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ)

⁷⁸ ตัวอย่างเช่น นายศราวุธ ใจเหล็กอดีตเลขาฯ สนนท. (วันที่ 27 กันยายน 2543) ได้กล่าวว่า "...พวกผมเรียนอยู่จุฬาฯ ได้ประท้วงไปประท้วงก็โดนต่อว่าว่าทำลายสถาบัน..."

⁷⁹ บริษัท Mission Energy ถือหุ้น 40% ของบริษัทบริษัท กัลที เพาเวอร์ เอนเนอร์จี้ และ Electric Power Development Co.,Ltd.และบริษัท มิตรสยามอินเตอร์ เนชั่นแนล จำกัด บริษัทลูกของ Mistui Bussan ถือหุ้น 50% ของบริษัท กัลทีอีเล็กทริก จำกัด ดู ตารางที่ 3.4. โครงสร้างผู้ถือหุ้นของโครงการโรงไฟฟ้าบ่อนอก ในบทที่ 3

⁸⁰ ซึ่งสะท้อนให้เห็นจากสินค้าของกลุ่มชาวบ้านที่มีข้อความเช่น "อย่าทำลายคนไทยด้วยกันด้วยกำลังของคนต่างชาติ"

⁸¹ นายสมชาย หอมละออ

⁸² นายศักดิ์ กอแสงเรือง ต่อมา นายศักดิ์ กอแสงเรือง ได้เป็นส.ว. คนหนึ่งในกลุ่มส.ว.สายประชาชน

⁸³ วัตถุประสงค์ของชมรมร่วมใจกู้ชาติ : 1) ร่วมมือกันเสนอคัดค้านและกำหนดแนวทางปฏิวัติเศรษฐกิจของประเทศไทยแบบให้คนไทยร่วมกันพึ่งตนเองมากกว่าพึ่งต่างชาติเพื่อดำรงความเป็นไท 2) ศึกษาและดำเนินการป้องกันการขายสมบัติของชาติ เช่น การธนาคาร รัฐวิสาหกิจ หรือกิจการอื่นที่รัฐหรือประชาชนเป็นเจ้าของให้ต่างชาติ 3) สนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบาย... การรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม... 4) รวบรวมรายชื่อประชาชนที่เสนอกฎหมายหรือขอให้ถอดถอนเจ้าหน้าที่รัฐที่ปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต... 5)...(นายณรงค์ ไชควัฒนา 2543: 36)

⁸⁴ ในรายชื่อสมาชิกก่อตั้งนั้น มีผู้กว้างขวางถึงคน ดังนี้ นายกมลระกูล อดีตนักเคลื่อนไหวรุ่น 14 ตุลา ดร.ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ อาจารย์คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาฯ พันเอกพิเศษ ดร.กนิษฐ์ คอมนันท์ อดีตรองนายกรัฐมนตรี(ปี 2524)สมัยรัฐบาลพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ดร.เทียมชัย วงศ์ชัย สุวรรณ นักคิดอดีตฝ่ายซ้าย นายนิคม จันทรวินิจูร์ นักเคลื่อนไหวด้านแรงงาน นายวิเชียร ศรีวัฒน์ประยูร อดีตนักเคลื่อนไหวรุ่น 14 ตุลา นายวิทยากร เชียงกูล นักวิชาการ ม.รังสิต นายศักดิ์ กอแสงเรือง ส.ว. กรุงเทพฯ อดีตนายกสภาทนายความ นายนิลชัย เวชชาชีวะ คนสำคัญในตระกูล "เวชชาชีวะ" (นายสุภกรณ์ เวชชาชีวะ กรรมการผู้จัดการ บริษัทควอเมท และนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ฯลฯ) นางแสงดาว สยามวาลา นักธุรกิจ (บริษัท ดี เอช เอ สยามวาลา) และนายอัมรินทร์ คอมนันท์ ลูกชายพันเอกพิเศษ ดร.กนิษฐ์ คอมนันท์ และนักธุรกิจ(ประกอบธุรกิจระหว่างประเทศ ทั้งด้านการขนส่งทางทะเลและทางอากาศ กิจการท่องเที่ยว ฯลฯ)(ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ บรรณาธิการ 2543: 178)

⁸⁵ นายวีระ สมความคิด

⁸⁶ น.พ.แหวง โตจิราการ

⁸⁷ ได้แก่ น.พ.สันต์ หัตถิรัตน์ (ศาสตราจารย์ประจำภาควิชาอายุรศาสตร์ โรงพยาบาลรามธิบดี เป็นประธาน) พล.ต.จำลอง ศรีเมือง นางประทีป อึ้งทรงธรรม ฮาตะ นายสมศักดิ์ โกศัยสุข นายปริญญา เทวานฤมิตรกุล(เลขาสนนท. ในขณะนั้น) นายจิตราวดี วรจักร และน.พ.แหวง โตจิราการ (สมเกียรติ พงษ์ไพบูลย์ 2545)

⁸⁸ คณะทำงาน คปต. ชุดใหญ่ ประกอบด้วย นายณรงค์ ไชควัฒนา นายโสภณ สุภาพงษ์ รศ.ดร.จูรี วิจิตรวาทการ ดร.ถวิลวดี บุรีกุล น.พ.พลเดช ปิ่นประทีป นายธนา โดลิตระกูล นายวีระ สมความคิด นายสุจิตรา อิงदार นายพุทธทรัพย์ มณเฑียร นายวฤทธิ์ ชินสาย นายสริน รักษาติ นายเทียรเลิศ วงศ์ภิรมย์ศานติ นายสังคม คุณณณากรสกุล พลเอกกิตติศักดิ์ รัฐประเสริฐ นายกัมภัทร ศาละลักษณะ นายปรีชา คุณะกฤดาธิการ นายทรงชัย วิลลิตรานนท์ นายวิโรจน์ ศิริอิฐ นายจ่านงค์ สมประสงค์ นายปัญญา ไขโยธา นายดาวัลย์ จันทระหัตติ น.พ.นิรันดร์ พิทักษ์วัชระ ดร.เย็นใจ เลหาณิช; คณะทำงานประสานงาน คปต. ประกอบด้วย นายเทียรเลิศ วงศ์ภิรมย์ศานติ สหภาพแรงงาน ชก.ส. นายสุจิตรา อิงदार มูลนิธิเผยแพร่ชีวิตประเสริฐ นายวฤทธิ์ ชินสาย ชมรมร่วมใจไทยกู้ชาติ นายสริน รักษาติ สำนักข่าว INN นายสังคม ัญญอร์ WWW.thaitopic.com นายปรีชา คุณะกฤดาธิการ สมาพันธ์ประชาธิปไตย และนายวีระ สมความคิด กลุ่มพิทักษ์สิทธิเสรีภาพของประชาชน (http://www.pnac.net/html/about_us.html); คณะทำงานประกอบด้วย พล.อ.กิตติศักดิ์ รัฐประเสริฐ นายบุญทัน ดอกโทสง และ พล.อ. หาญ ลีลา นนท์ นายศักดิ์ กอแสงเรือง นายปรีชา สุวรรณทัต น.พ. นิรันดร์ พิทักษ์วัชระ นางประทีป อึ้งทรงธรรม และนายสุทิน นพเกตุ ฯลฯ เป็นคณะทำงาน(มติชนรายวัน 21 สิงหาคม 2544)

⁸⁹ นายสุวิทย์ ภูหลายวงษ์ เป็นเลขาธิการ

⁹⁰ นายชวีร์วัฒน์ นามดวง เป็นเลขาธิการ

⁹¹ ประกอบด้วย 1. กลุ่มแนวร่วมเกษตรกรภาคเหนือ 2. กลุ่มคัดค้านโครงการสร้างเขื่อนแก่งเสือเต้น จ.แพร่ 3. กลุ่มสานฝันลุ่มน้ำวัง 4. กลุ่มอนุรักษ์กาญจน์ จ.กาญจนบุรี 5. กลุ่มอนุรักษ์ท้องถิ่นบ่อนอก จ.ประจวบคีรีขันธ์ 6. กลุ่มอนุรักษ์ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมบ้านกรูด จ.ประจวบคีรีขันธ์ 7. กลุ่มพิทักษ์รักษ์ท้องถิ่นคลองค่าน จ.สมุทรปราการ 8. ชุมชนสหพันธ์สหกรณ์เกษตรกรอีสาน 9. คณะกรรมการประสานงานแก้ไขปัญหาคาเกษตรกร จ.เชียงราย 10. คณะกรรมการประสานงานแก้ไขปัญหาคาเกษตรกร จ.พะเยา 11. คณะกรรมการประสานงานเกษตรกรภาคอีสาน 12. โครงการละครชุมชน 13. เครือข่ายเกษตรกรรมทางเลือก 4 ภาค 14. เครือข่ายกลุ่มเกษตรกรภาคเหนือ 15. เครือข่ายประชาชนลุ่มน้ำกก-อิง-น่าน 16. เครือข่ายป่าชุมชนลุ่มน้ำแม่ดอจ.ลำปาง 17. เครือข่ายป่าชุมชนลุ่มน้ำแม่มอก จ.ลำปาง 18. เครือข่ายป่าชุมชนลุ่มน้ำแม่สอย จ.ลำปาง 19. เครือข่ายป่าไม้ที่ดั้น อีสาน 20. เครือข่ายผู้คิดเชื่อ เอช โอ วี 21. เครือข่ายน้ำภาคอีสาน 22. เครือข่ายผู้บริโภคจังหวัดเชียงใหม่ 23. เครือข่ายสิทธิมนุษยชนสตรี 24. เครือข่ายสตรีชนเชียงราย-พะเยา 25. เครือข่ายแรงงาน 26. เครือข่ายสลัม 4 ภาค 27. เครือข่ายองค์กรชุมชนเมืองเชียงใหม่ 28. ศูนย์สื่อประชาชน 29. สภาเครือข่ายกลุ่มเกษตรกรภาคตะวันออก 30. สมาพันธ์ประมงพื้นบ้านภาคใต้ 31. สหพันธ์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย 32. คณะกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม 16 สถาบัน 33. สมัชชาเกษตรกรอีสาน 34. สมัชชาชาวไร่มันสัมปะหลังแห่งประเทศไทย 35. สมัชชาชนเผ่าแห่งประเทศไทย 36. สมัชชาคนจน 37. สมัชชาลุ่มน้ำมูล และ 38. สมัชชาป่าชุมชนภาคเหนือ (เครือข่ายองค์กรประชาชน 38 องค์กร 2543)

⁹² นายสุริยันต์ ทองหนูเอียด

⁹³ ดู แผนภูมิที่ 7.3. ตัวแบบความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรการเคลื่อนไหว ในบทที่ 7

⁹⁴ ผู้ก่อตั้งก็คือ นายเสกสรรค์ ประเสริฐกุล นายภูมิสัน โรจน์เลิศจรยา นายแก้วสรร อดิโทธิ นายเสถียร เศรษฐสิทธิ์ นายประสาร ลินสวัสดิ์ นายปริดา ช้าวบ่อ นายวรการ นามภูสิน นายชนเศวร์ เจริญเมือง นายวิลาศ เตชะไทยบุลย์ และนายกิตติ หัตถิภูถ (http:// www.pxp.in.th)

⁹⁵ ดร. วุฒิพงษ์ เจริญจิวิวัฒน์

⁹⁶ มีคณะกรรมการที่ปรึกษา ได้แก่ ดร.สมศักดิ์ ชูโต ดร. ชัยอนันต์ สมุทวณิช นายบัณฑิต ล่ำซำ และผู้บริหารเป็น ดร. วุฒิพงษ์ เจริญจิวิวัฒน์

⁹⁷ เป็นกลุ่มของนายเดวิด สุขกำเนิด และนายสุวรรณ ชาวบ้านเกาะ

⁹⁸ เป็นกลุ่ม ของกลุ่มศ. นิธิ เอียวศรีวงศ์

⁹⁹ สำหรับการแถลงข่าวพร้อมทุกภาค ด้านภาคเหนือ แถลงโดย ศ.ดร. นิธิ เอียวศรีวงศ์ ร่วมแถลงโดย ดร.ชยันต์ วรรณชฎี และคณะอาจารย์มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน ทีมมหาวิทยาลัยเที่ยงคืน จ.เชียงใหม่ ประสานงานโดย นางสุชาดา จักรพิสุทธิ์ ภาคอีสาน แถลงโดย นายสมเกียรติ พงษ์ไพบูลย์⁹⁹ ผู้ร่วมแถลง นายปริชา อุชทะกุล ที่ สถาบันราชภัฏนครราชสีมา ภาคกลาง แถลงโดย ดร.เกษียร เตชะพีระ ผู้ร่วมแถลง นายเดวิด สุขกำเนิด ดร.ธรม ชำรงนาวาสวัสดิ์ ที่ห้องเกษมอุทยานิน คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ประสานงานโดย ดร.ประภาส ปิ่นตบแต่งและดร. จันทนา บรรพศิริโชติ ภาคใต้ แถลงโดย นายจรวัย เพชรรัตน์ ร่วมแถลง นายประสาธ มีแค้น ที่ มหาวิทยาลัยวันศุกร์ จ.สงขลา ในการรวบรวมรายชื่อนักวิชาการ กลุ่มศึกษาพลังงานทางเลือกเพื่อนักคณาจารย์เข้ามาช่วยทำงานของคณะอาจารย์

¹⁰⁰ อย่างเช่น รศ. สุวิชัย หวันแก้ว อาจารย์คณะรัฐศาสตร์ จุฬา และประธานคณะกรรมการรณรงค์เพื่อประชาธิปไตย นอกจากนี้เป็นประธานกรป. ยังเป็นที่ปรึกษาสมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน(สสส.) ซึ่งมีนักวิชาการภาคประชาชนที่มีชื่อเสียงคนอื่นๆก็เป็นที่ปรึกษาคู่กัน อาทิ รศ.ดร. ชัยวัฒน์ สถาอานันท์ ม.ร.ว.พศุทธิสถาน พุมทล ดร.ผาสุก พงษ์ไพจิตร ผศ.จรัล ดิษฐาอภิชัย และดร.แดนทอง ปรีน (Nation December 31, 2000)ทางไรก็ตามความเห็นและข้อเสนอแนะของกลุ่มตัวอย่าง คอปัญหาการก่อสร้างโรงไฟฟ้าหิโนกรุด-บ่อนอก พบว่า ข้อเสนออันดับแรกคือ การชะลอโครงการ ไม่ใช่ การยกเลิกโครงการ

¹⁰² เว็บไซต์ของ ทีมงาน Sea Papa ซึ่งจัดตั้งขึ้นในปี 2538 มีสมัครพรรคพวกเป็นอาจารย์และ นิสิต ภาควิชาวิทยาศาสตร์ทางทะเล คณะประมง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ทุกคนอยากศึกษาเรื่องโลกสีเขียว โดยเน้นที่ความหลากหลายของสิ่งมีชีวิต ที่เกี่ยวข้องกับทางทะเลและการอนุรักษ์ รวมถึงการสำรวจและการจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลที่เมืองไทย ในทีมงาน Sea Papa นี้ มี ดร.ธรม ชำรงนาวาสวัสดิ์ ที่ช่วยชาวบ้านค้านข้อมูล

¹⁰³ เมื่อวันที่ 15-17 กุมภาพันธ์ 2545 บริษัท สวนเงินมีมา จำกัด จัดทัศนศึกษา "ตามรอยสายน้ำ" ที่บ้านบ่อนอก และบ้านกรูด ซึ่งคนชั้นกลางในกรุงเทพฯ หลายคน ที่สนใจปัญหาโครงการโรงไฟฟ้าหิโนกรุดและบ่อนอก ได้สมัครเข้าร่วม